

A T T I Z

PARANTSOLATNAC.
AH HIT AGAZATINAC,
AM MI AT'ANCNAC,
ÆS AH HIT PETSÆ-
TINEC RÖVIDEN
VALO MAG'ARA' *in 11 fl.*

ZATT'A.

MAT'AS DEVAI.

AZT MONGA SZENT PE-
ter ſzent Lucátfnál ötödik részé-
ben Euangelománac.

Vram te neuedben meg ve-
tem hálomatt.

Tábláiais vagon az végénn.

★

KIADJA A MAGYAR TUD. AKADÉMIA.

★

BUDAPEST, 1897.

Selbo

256834

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

AT TIZ

PARANTSOLATNAC.

AH HIT AGAZATINAC,

AM MI AT'A'NCNAC,

ÆS AH HIT PETSÆ

TINEC RÖVIDEN

VALO MAG'ARA'

ZATTA.

MATAS DEVAI.

AZT MONGA SZENT PE

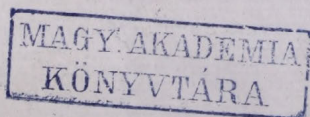
ter ſzent Lucátsnál ötödik részé

ben Euangelománac.

Vram te neuedben meg ve

tem hálomatt.

Tábláiais vagon az végén.

DEVAI MAT'AS

az ű attafaiainac Isteni keduet,
  s b kef get k u n.

K  z be   ben    tuc, mondani, nints
 iobb ki meg hal  s        , de az
        , ez vil  on kell meg tanul-
 nunc az vtatt. Az vt mell' leg n,  s at tudo
 ma , kib l meg tanulhattuc az vtatt, at tiz
 parantsolat, ac Credo,  s hog  ez vtnac (ki-
 nec vége az        )         mehe-
     , aitos k               : ez am Mi
 at  c. Az  t at     i acar c tinctec eh h 
 rom dologr l r        irnom. mell'   n
 ir  omat, noha nem igen b ltsen        
 de tudom mind az      s hog  io neuen
 v     , mert ig              tinctec
 nem irtam, olu       el és v       bizon
       bel  , ha kinec ked   nem tete  ,
    ab be   ,         iobbat, ha nints
       h  on ez   n munc  ban, io neuen
 v     , auu        indits  fel ak kere   -
 necnec           azocat, kic   n n -
 lamn l tudosbac. ISTEN-
 NEC kedue  s irgalma-
      leg n veletec.

Amen.

At tiz

AT TIZ PA RANTSOLATNAC KEZDETE▶

ISTEN két dolgott parantsfol min-
de necnec, az ű esmeretét és minnen
esmeretönkett: ekkét esmeret nekül
űduösségnek vtára fenki nem iuthat.

Azt őoctuc mondani hog az atában saña-
rufág, irgalmasság vagón, ki af fiat meg
kefergeti, de esmet meg vigasztalla.

Az Isten mind iocnac mind gonosóc-
nac teremtésnec ocaért, attocnac monda-
tic, de az iocnac ata nem czac azért hog
teremtette, de hog űduőzitiis. parantsfolla
azért hog űtet atáncnac hiyuc Hiere. iij.
Atádnac hiy engemet. .?.

Az ISTennec két igéie vagón, eggic
parantsolat, melbe feűeget: ezt túruénnek
hiyuc máfic vigasztalás, ezt igéretnec, au-
uag Gőrög beűédből Euangeliomnak ne-
uezzűc. .?.

Ez ig vagón, minden hasonlatos hason-
latosfnac űrűl, az Isten am mi első atáncat,
mint az irás monga, az ű hasonlatosságra

A ij es ké-

es képeré teremtetete vala, de az hasonlatosságból az eredendő bűnnec miatta ki esęc miis minnáian ű benne, czac az Christus Iesus ki bűnnekűl fogontateę, búleteę atának hasonlatosságára, az Christus azért czac kellemetes az atának, űneki űrűl az ata Isten, senkinec nem eęebnek, mind az által nekőkis azt parantsolla hog mi benőkis az eredendő igassag legen, mell parantsolatát ha be nem tellesithettűc igasságát forgatta előncbe kiuel igazán bűnthethet ęs cārhoztathat, mert eę az igassag hog ab bűnűst meg bűntessęc, micor kedę minnen erőncbűl be nem tellesithetnűc ap parantsolatot, irgalmasságából nem feletkeęet el rűlonc, oruosságot adott nekűnc, az ű bent fiatt, ki bűntelen, mi bűnűfűc vagűnc, hog bűnűfűc ab bűntelenhez solamiunc: ki nűha czac ű terméęet řerént az ata Istennec kellemetes, de miis kellemetessęc leřűnc ű általa, azért mint elűřbűr mondoc, esmeriűc meg Istenűnket esmeriűc meg magguncat ha űdvűzűlni acarunc, Mell bűnűfűc legűnc, ęs az Isten mel igaz legen, meg esmerhettűc ap parantsolatból, touábbá mell irgalmas legen az Euangeliom ęs ac Credo meg tanitt: nekűn-

nekönkis benne mel' bizodalmunc lehesen az Euangeliombol meg tudhattuc.

Először azért állunc keufet az Isten esmeretéről, annac vtánna am minnen esmeretöncrül, mert az egész bent irásis rüuideden ek két rébre öslic.

AZ ISTENI ESME-

retreul.

AZ Isten véghetetlen hatalmaság irgalmaság, böltséég, igazság, bentség kit ű termésétébe sönki meg nem foghat, de minden üdöben igéiét, és igéiének ielit atta, mellecből wtet emberec meg esmerhettéc, Mondám oda fel, neki két igéie vagón, eggic parantsolat másic igéret. Esmeriűc meg wtet, az az, az ű acarattát mit acar, ha az ű igéiében acarattát meg esmeriűc, acarattánac esmeretéről mehetönc terméséténekis esmeretére. Kérdénéd, mi az ű acarattá az bent irás berént? Ez hog, mint minket teremtet az ű igéie által, acaris üduöziteni czac az ű igéiének az Christus Iesusnac általa. Nem teremtet angaloc által, nem bentec által, nem üduéžitis által. Ez azért az Isten acarattá, és az ű acarattánac esmerete: mellbe minden kereztén-

A iij nec bi-

nec bizonyosnac kell lenni, hog minket ű teremtet ű űduőzitis, teremtet az ű fiának általa, űduőzit az ű fiának általa, kibe kic nem bizonyac cārhoztattais az ű fiának általa Esmeriűc meg azért Istenőnket, ki igen irgalmas, őent fiát érettőnc atta halálra: nem erőtlen, ha teremthetett, higgéd űduőzithetis, kinek irgalmasságát, ha meg vtalod, bizony igaz, meg bünteti ab bűnőfőket az ű hitetlen hálálatlanfágokért.

AZ EMBERI ES-

meretreul.

ESmet mondanád, mi végre atta nekőnc az Isten ap parantsolatocat? harom végre. Első, bűnős voltuncnac esmeretere: masic emberek kőzöt valo iambor életre: harmad, hog vezérőnc legēnec az oruoshoz, ez dolgotat hog meg ertűc előzőr az eredendő bűnrűl kell valamit űolnunc

MI LEGEN AZ

eredendő bűn.

AZ eredendő bűnt meg nem tuthat-
tuc mi legēn hanemha előzőr az ere-
dendő igasság mi legēn meg tudanguc, em-
lekezēnc ide fel rűla. Az Isten Adámot az
ű

ű képere és hasonlatosságára teremtette
 vala: mi legyen az ű képe és hasonlatossá-
 ga, meg magarázza ſent Pál Colo. iij. és E-
 phe. iiij. ezt monduán: őltőzzéte fel az első
 embert, ki teremtetett igazságban, ſentfé-
 ben, épfében. Ez igécből meg értűc mi le-
 gen az eredendő igazság, tudni mint, test-
 nec lélec nec tőkélletessége, épsege, igazsá-
 ga, ſentfége, mind lélec nec, testnec ereinec
 tőkélletes volta, mell eredendő igazságban
 az első ember ha meg maratt volna, soha
 sem Istenőket, sem atáncfiát, sem lelkőn-
 cbe, sem testőncbe meg nem bántottuc
 volna, de ſabad acaratban teremtetett va-
 la Adám, ſabad acaratból vétkezőc, ez ere-
 dendő igazságból az eredendő bűnbe esęc,
 el veztuén az aiandécocatt mind testiekett,
 mind lelkieket, kicbe teremtetett vala. A-
 zért az eredendő bűn nem egeb hanem
 mind lélec nec testnec, auag mind lelki te-
 sti aiandecocnac romlása, fogatcozása, és
 bűcfége. az ártatlanágban mind at testnec
 mind lélec nec acaratta eggűtt iárt volna,
 Isten nec acarattából, telles erőnc kel ſeret-
 tűc volna űtet. Mostan kedeg mind lelki
 és testi kéuánfágunc Isten ellen vagon. Ge-
 ne. 6. és 9. Mind az által az Isten azon ha-
 sonlato-

fonlatosságát, képét kéuánna mi tülönc mindenönctül, mind melbe Adámot teremttette vala. ha kedeg be nem tellesithettúc ammit kéuán, ammit parantsol, az öröc cárhozattal feúeget, és ketfég nekül ha dolgunchoz ideién nemlétünc, oruoft nem keresönc, cárhoztat. De at tiz parantsolatot azért parantsolla, hog ütet telles búuönckel bereffüc, és atáncfiát, mint mi maguncat. Touábbá ez egéß világon meúe ember volt vagón, leßen, nég állapatban voltanac vannac, léßnec: ártatlanfágnac állapatában és búnnec állapatában, mint Adam és Eua, kic előzßör ártatlanoc valánac, bú nõßfé lúnc. Artatlánfágnac állapatába bú nõßfé nem léuén, ez czac ac Christus. Búnnec állapatába minden ßentec és kereztenec, kic búnbé fogontattac, de hitnec, az az Christusbeli bizodalmocnac miatta, ártatlanfágnac állapatába vitetnec. Czac búnnec állapatában, ezec ap pogánoc és ah hitetlen kareztenec. Azért láttuc hog az Christusnac állapatáa tókélletes, mint az Adam állapatáa, ha meg maratt volna ben ne, tókélletes volt volna. Azért az Isten azon tókélletes állapotot kéuánna mi tülönc, mell volt Adámban minec előtte

bűnt tűtt volna, ha kedeg meg esmeriűc az
 ű parantsolattána c lehetetlen voltát, meg
 láttuc ammi erőten ęs náualas voltunckat,
 ezt meg tuduán, meg alázzuc maguncat,
 hozzá folamodunc, neki kőnörgőnc oruo-
 flágot erőt ęs hatalmat ád, tudni mint, az ű
 ű bent fiát, kinec ereiéből be tellesithettűc az
 ű parantsolattát. Innęt immár kőuetkezc
 hog ha minnen erőncből minnen érde-
 mőncből tőkélletessę nem lehetőnc, nem űd
 uőzűlhetőnc. Azért idegen érdemből, Chri-
 stus Iesusnac érdeméből űduőzűllőnc, Ide-
 gen tőkélletessęggel tőkélletessűnc. Az
 igęc kicbe az Adam tőkélletessęgętt ké-
 uánna az Isten, azoc parantsolatocnac mon-
 datnac. Az igęc kicbe igęri ac Christust,
 igęret nec, auág Euángeliomnac mondat-
 nac, de mind ak kęt beűédrűl rendűberęnt
 űollonc immáran.

AZ PARANT-

folatocrol.

SEnki az Isten nec irgalmasságának nag
 voltát meg nem esmerheti, ki az ű bű-
 nős voltánac nag voltát meg nem esmeri.
 Régi mondás: Esmerd meg magadat. űűc-
 seg űduőűűęre maguncnac esmerete, bű-
 nős voltunckat meg esmeruén. Esmeriűc
 B meg Iste-

meg Istenőncnec irgalmasságát. Ezen kezdőc azért ab beszédet el, hog ha űduőzűlni acarunc, maguncnac esmereténec, ęs Isteni esmeretnec kell mi bennőnc lenni: ha hitlenekis meg esmeric magocat, de az űmmagoc esmerete az Isteni esmeret nekűl kętfębe eyt ęs cārhoztat. Esmerd meg magadat, esmerd meg Istenedet. Ap parantsolatbol meg esmeriűc maguncat, az Euāgelionbol Istenőnket. Azért ap parantsolatnac három haśna vaęon.

AP PARANTSOLAT-

nac elfő haśnárűl.

ODa fel rűuידeden meg mondoc hog ap parantsolatnac három haśna vaęon. Elfő, ű általa vaęon bűnőcnec esmerete. Rom. 3. ęs hetedic rėsėbe. hog ab bűn felette bűnős lęgen ap parantsolatnac általa, ęs őtődic rėsėben. Ap parantsolat be iűtt, hog bűuelkeggęc ab bűn: Elfő Corintom beliecnc tizenőtődic rėsėben. Ab bűnnec ereie ap parantsolat, az az, ab bűn mell e-rős, mel hatalmas lęgen, ap parantsolat lelki esmeretőncbe meg mutatta. Gala. 3. Ap parantsolat vétkőncnec esmeretere adatott ap parantsolat minden emberi erőnc felet te va-

te vagon, mell' parantsolattal am mi keuel-
fegonket acaria az vrr Isten carhozatni, kic
noha uduossfegoncre femmit, auag czac in-
gen sem gondolhatonc, megis magunc-
ban bizonc, Istenis ollat parantsol ac keue-
lecne, mell' parantsolattaban meg esmer-
hetic erotlen voltocat, czac ac Christus ki
ap parantsolatot be tellesitette, az az, ki
sem lelkébe, gondolattaba, czelekedetébe,
sem Istent sem attafiát soha meg nem bán-
totta, vgan ezen ártatlanfagott parantsola-
nekonkis az Isten. Mondanád, miért pa-
rantsolla ha be nem tellesithettuc? Reá fe-
lel bent Agoston doctor Sermone 63. de
tempore. Azért agga ap parantsolatot hog
fel geriezse keuanfaguncat, es aggon fe-
getlseget. parantsolla touabbá nem hog ten-
nen erodból be tellesithesd, de mellet be-
kellen tellesitened, ha uduozulni acars.
Mint ditseriuc az oruost, ki naualancaat be-
tegsfegonket meg monga, ditseriuc az
Istent, ki parantsolattauaal bunoncnec vi-
sen esmeretere. Itt kedeg ap parantsolaton
ertse minden ember az w buuet, az w lelki
esmeretett, mert mindennec az w buue ta-
nuia, ki mindent vag meg ment, vag car-
hozta, ha nem elebb halalanac oraian, es

B ij az vtol-

az vtolfo itéletcor meg ment at te ſűued tégedet, ha Chriſtusba bizol: carhoztat, ha ű benne nem bizol. Ez azért elſő haſna ap parantſolatnac, hog bűnönket, ęs bűnős voluntucat meg eſmeriűc, am máſic haſnátis vedd iol eſedbe.

AP PARANTSOLAT-

nac máſic haſnárűl.

MInt az oruos ki meg monga náualadat de meg nem gogithat, más oruoshoz igazit, ezenképpen az parantſolat, mint ſent Pál monga, vezerűnc nekűnc ac Chriſtushoz Gala. 3. ęs iobb reménſégre valo be vitel, mell által kűzelitűnc Iſtenhez Hebr. 7. Itt ocoſoc legűnc, hog bűnűncnec eſmeretébűl támatt félalműncbűl tuggunc ac Chriſtushoz ſolamnia, mert kűtfég nekűl mindennec ellkell vezni, valaki Chriſtushoz nem twd ſolamni. Iol eſedbe veged touábbá mit mond ſent Pál, Chriſtus hoz vezer, nem angálhoz nem ſenthez, nem bultſuhoz, Innęt vagon az, hog ac Chriſtus ſis mindencor hozzáia hi ęzt monduán, Iűietec ęn hozzáam minnáian. Mat. 11. ęs, Az ata Iſten valakiket Chriſtusnac adott, czac ű hozzá mennec Io. 6. Iűſſon eſedbe itt immár mit

már mit mondánc oda fel, az Istennek két
igéie vagon, eggic parantsolat, mell parant-
solat nem egeb hanem az ű acarattá, mi az?
hog meg esmerd bünös voltodat, meg fe-
lemlel, mell félelem ab bõltfeseğnec erede-
te. minden teremtetett állatnac, es ténmagad
nac érdemébõl ketségbe esel, vedd hozzád
az Istennek igéretett, ez ac Cristus, ki min-
den kereztenec érdeme, áldozattá, elég té-
tele, hig az euangelionnac, ki nem egeb ha
nem örõm mondás, békefeg, es vigafág ir-
detés, láddé hog igaz ammit oda fel mon-
danc, ap parantsolatbol vagon magonc-
nac esmerete, az euangeliombol Christus-
nac am mi üdnõsfegõncnec esmerete. Ez az
Istennek örõctul fogua valo tanátfa, hog
czac az w fia által acar üduõziteni, mell ta-
nátfat két meg másol hatatlan dolgoctal
erõffitette meg, tudni mint igéretéuel, eské-
féuel. Hebré. 6. Irgalmas az Isten ezece-
kic az w fia által acarnac üduõzülñi. hatal-
mas, ne ketelkeggel, ha teremthetett teste-
stul lelkestul, bizonyal üduõzithetis, igaz be-
bedenec, nem iázzic bauáual, ha nem hien-
dez, igasságát váriad feiedre: igassága kedeg
ez, hog ab bünõst meg bünteste. Sūma. üd-
uõsfegõncre két gradits vagon, az az, ap pe-

nitentiánac két rése vagón: at tórôdelmeség, ez magoncnac esmerete, ah hit Christusnac esmerete, kit az ata Isten irgalmaságából üduóslégônként adott, at tórôdelmeség, az az, bûnôncnec esmeretéből való félelem, meg rettent, kétségbe való, meg ôl cárhoztat pocolra vett, mint Iudást és Caiomot, ah hit vidámit, meg vigasztal, bizodalmat ad, életre való, Istenec fiaia tében, mint benn Petert, és öröktől fogva való keresztenekeket. Azért atámfiai esmeriúc meg maguncat, Istenôket Christusuncat, kinec esmerete üduóztat czac. Ioan. 17. Efaie. 53. Ez azért ap parantsolatnac másic haszna.

AP PARANTSOLAT-

nac harmadic hasznárul.

ITT nekônc igen búcsú meg tudnunc mi legyen az Istenec és at termébetnec tóruéne, mert ig bôctác el választani egmásról, termébeti, Istent, emberi tóruén. at termébetnec tóruéne nem egész hanem mindennec az a lelki esmerete, az az, búuénec itélete mi legyen az io, mi legyen ag gonos, rûuiden az Isten minden embernek búuében ihlette ezt, hogy az io és ag gonos kûzôt választást tehesse, ez bûnec itéletét acar termébetnec

méßetnec tóruénénec mongad, acar lelki
 efmeretnec, acar ocoffágnac, mind egget
 mondaß, az Isten óróctúl fogua minden
 embernec búuúebe atta ez ítéletett, hog vála-
 táft teheffen az io ęs tizteßféges dolog, ag
 gonof ęs tizteletlenn dolog kőzött, meg ef-
 meri azért terméßet ßerént mi légen az io
 mi légen ag gonof, mi légen at tizteßfég,
 mi légen at tizteletlenfég. Immár io ez, ęs
 tizteßféges, hog Istenőnket tiztelli, w aca-
 rattát tegűc, meg ne bántsuc búneinckel,
 atáncfiát tiztelli, éppitűc, ßereßűc, valamit
 maguncnac kéuánunc velec azt tegűc, va-
 lamit maguncnac nem kéuánunc, nekic
 ne tegűc, Az Isteni tóruén at tiz parantfo-
 lat vgan czac ek két dolgot agga nekőnc
 előncbe, mert semmi nem egeb at tiz pa-
 rantfolat, hanem at terméßet tóruénénec
 magarázatta, az az, miuel Istenőncnec, mi-
 uel atáncfiánac tartozunc. Summáia: Azért
 az Isteni tóruén vgan eg, at terméßetnec tór
 uénéuel. Ezt kedę hog iobban meg ert-
 fed ig vedd eßedbe: Minden ember lélecből
 vagő ęs toftból, al lélecnc két ereie va-
 gő, ertelem ęs acarat: al lélecnc ek két
 ereiett neuezic ocoffágnac. Ember meg ert
 valami dolgot ha io, vag nem io, tizteßféges
 auuag

auuag' nem tiztefféges, az acarat benned va-
 gón, ha téged vag' ne téged ammit meg ér-
 tettél, ezt mongác immár szabad acaratnac
 emberbe, ez értelem és acarat, auuag' ez o-
 coffág, Istennek nag' aiándéca emberbe, eu-
 uel külömbezőnc ab barmoctúl. at testbe
 vagon az erőkenfége, ki mindencor ez vi-
 lági és testi dolgocra forgalmaztat, ez ellen
 kell az ocoffágnac törekedni, hog' meg bi-
 ria az erőkenfégett, és vagon embernek
 valami ereie természet szerént, meg birhatni
 erőkenfégit, noha gacorta ördögnek cza-
 lardfágából és ünnön garlofágából, az ocof-
 fágnac ítéletéből ki esik, az az, ammit ionac
 ítéel lelki esmeretével ezt el hagga, és az go-
 noszra áll. Itt immár ég kérdés támad az
 szabad acaratrúl, mell' nem oll' nehez mell'
 bücsféges, czac iol esőncbe végűc, ez illen.

AZ SZABAD ACA-

ratrol.

AZ szabad acaratnac két ereiétt, tudni
 mint, az értelmet, és az acararot (mel-
 lecből meg betűli ember mi az io, mi ag
 gonos) mondóc, azért mi lehet jobb, mi le-
 het tizteffégesb, mint üduósségönket meg
 ertenőnc mibe függ, és acarnunc. Meg ért-
 hettükké,

hettűcké, azért, és acárhattűcké minnen erőncből? Mondóc oda fel hog emberbe ez Isteni bíra vagon, ez terméseti ertelem, hog meg ertheti ember mi legen az io, mind Istenhez mind emberhez, de nints an-
 ni ereie, hog ez esmeretbe ele meheffen, a-
 uag meg marathasson, ez mind kettő bent
 Pál mondása: az első, Romabeliecnec irt le
 uelénec másic részében: Termé setből, az az
 terméset berént valo esmeretből ammi ap
 parantsolat azt tébic. Am másic első részébe:
 Kic az Istenec igasságát, az az Istenec es-
 meretét hamisságban tartác, meg esmeric
 mi az io, de ez ionac be tellesítésére nints
 hatalmoc. Rúuideden: Az czelba minnáian
 eggesülne, mind ioc mind gonosoc, min-
 náian acarnac iduözül, de az vtba at czel-
 ra czacnem mehen vannac anni külömb-
 fég vagon, ki ecképpen acar üduözül, ki
 más képpen, maga az üduöflégne, czác eg
 vta vagon, czác eg modonn kell minden-
 nec üduözül, azért üduöflégöncre valo
 vtuncat minnen erőncből nem hog tug-
 guc, de ingenssem gondolhattuc, sem acar-
 hattuc, sem czelekedhettűc, az elsőül bent
 Pál teßen bizonságot, másic Corintombe-
 liecnec irtt leuelének harmadic részébe, nem

C vagonc

vágonc eleget, hog' mi maguncbol gondolhatnanc valamit, vg' mint mi maguncbol, de minden elégfégönc Istentül. vágon, es Phili. 2. Vrr Istenac ki ßerzi mi bennönc mind az acaratot, mind at czelekedetet. nem volt foha oll' pogán, ki meg nem esmerte volna hog' Isten vágion, hog' ki meg ne esmerte volna, hog' az Isten bünt nem kéuán, hanem iámborfágot, igasságot, félelmet. Nints mostis oll' el vesett nemzet ki üduözül'ni ne acarna Miért? Mert at terméßet meg esméri az w végét, ez kedeg nag' igasság. Touábbá em meg esmert igafágra külömb külömb modon acarnac menni, mert nints anní ereiec, anní tehetségec, hog' auag' meg gondolhatnac, auag' acarhatnác, azért monga üduözitenc Peter nec, Bodog vag' Peter mert nem terméßet nec ereieböl esmerted te ezt meg, hanem az en atám ki meñorßágban vágon, az ielentette meg teneked. De mit ielentett? hog' ac Christus legén az élő Isten nec fia, czac ki által kellen minekönc üduözül'nönc: ezt az ocosság meg nem foghatta, ezt emberi eröböl meg nem foghattuc, mert ac Christus ap pogán böltsec nec balgatagság. az Sido böltsec nec botrancozás, de ac kerezte-

kereztēnecnec Isten nec hatalma ęs bōltse-
 fęge. lādę ęzecbōl meg ęsmerhedd mi legę
 az ocoffág, auag az řabad acarat, meg ęrt-
 tūc mi az io, mi az űduōffęg, de az vtat ęz
 űduōffęgre, az az, mikęppen kellę űduō-
 zūlni, fem meg nem gondolhattuc, fem a-
 carhattuc, fem tehetttūc, hanem az vr Isten
 az ű irgalmařfágából ielenti meg mi nę-
 kōnc, ag gondolatot nālōnc nękūl, az aca-
 ratot mi velōnc, at czelekedetet mi ālta-
 lunc. Touābbá ęz világi iāmborřfāgra em-
 bernec vāgōn nęminemū řabad acaratta,
 iāmborūl ęlhet ha acar, kic kedęg czupa az
 igaz iāmborřfāgęrtt iol nem acarnac ęlni, ęl-
 lenec auag czac fęlelembōl iāmborūl, er-
 rūl řol řent Pāl micor iria 'Timotheuřnac
 Ap parantřolat ag gonōřokęrt adatott, af
 fęlelem, ab biro, acařtofa, perengęr, tōruęn,
 azęrt vānnac řęrřetue, hog ag gonōř tūuō
 embereket meg ęnhitřęc. řoc az gonōř, ha
 fęlelmec nintřen, az iāmborocnāc meg bān
 tāc ęleteket. de ęz dolgocrol māřotřor tōb-
 bet řollunc. Summa. Meg halloc az Iste-
 ni parantřolatnac hārom hāřnāt: ęlřō, Bū-
 nōncnec ęsmeretęc: māřic, Az Chriřtushoz
 valo veřęrlęřęc: hārmad, Iāmbor ęltre valo
 akaratotat. Az tis meg monōdc mi legę

C ij az řabad

az ſabad ačarat, ęs meſe ereie vaėon
 annı ſabadtfága vaėon ember nec kőlfő
 bűntől meg otalmazhatta magát ha acaria,
 az ű végētis meg eſmerheti, noė ű neki űd-
 uőzűlni kellene, de az űduőſſę vtánac meg
 eſmeretere nints hatalma, mert ed dolog
 czac Iſtennec aiándéca: ah hatalmas Iſten-
 nec aiándéca agėa az ęrtelmet, Iob. 32. ęs
 ſent Iacab. Minden tőkélletes aiándęc ęs
 minden io adomán menőecből vaėon, hoė
 terméſet ſerént az Iſtent meg eſmeriűc,
 hoė igaz, hatalmas, bőlts bűn nem kéuáo
 ezis eſmeret, de tőkélletlen, ah hitetlenec
 tuggiác hoė vaėon iſten, de azt vélic felőle
 hoė nem ollan keėetlen mint ab barátoc
 mongác, auag nem oll ırgalmas mint az
 ırás monga, ęs láttác hoė ez világ ſerént ap
 pogánocnac hitetlenec nec io ſerentſęiec
 vaėon, elő mentec vaėon, ac kereztęc-
 nec kedę ħomorufágoc, vélic hoė az I-
 ſten ſemmi gondot nem viſel reác, azért
 at terméſet ſerént valo Iſteni eſmeret, no-
 ha ezis Iſtennec aiándéca, de ıgenn ketſin,
 ſűcfę azért hoė az Iſten az ű ſent lelket
 az ű ſent fiánac általa nekőnc agėa, ki vi-
 ħen minket biőonńal az ű eſmeretere, mell
 eſmeretet ſe ocoſfáguncnac, ſe ęrtelmőnc-
 nec, acara-

nec, acaratuncnac erôncnec ne tulaydonit-
func, hanem czac az vr Istenne. Azért meg
mondôc oda fel hog' űduôffégôncreket do
log búcfég, Isteni esmeret és maguncnac es-
merete. Immár esmet ketfentenciát vegôn-
c, tudni mint az Isten acarattát, és ac ke-
rezteni czelekedeteket, ezec rûlis rend
ßerént szollunc.

AZ ISTENNEC A-

carattárul.

V Annac oll emberec kic azt vëlic
hog' Istenne semmi acarattát ne tud
hassuc meg, de hog' ne téueleg, vedd esbedbe
Ket acarattá vagon Istenne, eggic el rey-
tett, máfic az bent irásba, kit ki ielentett.
Mitsoda az w ki ielentett acarattá? Ez az I-
stenne örôctul fogua valo acarattá, és ta-
nátfa, hog' miképpen teremtet az w igéié-
nec, ac Christus Iesusnac általa, ezenkép-
pen űduôzitis az wnnôn igéiénec ac Chri-
stus Iesusnac általa, ez w tanátsátt acarat-
tát igérettel és eskéffel erôffitette meg.
Hebre. 6. az Soltár kônben, es az Sidoc-
nac irt leuelnec tizedic rébében meg va-
gon irua. Azt monga űduôzitetenc: Az irás-
ban meg vagon en rûlam irua Isten hog'
tegem at te aacratodat. vgan ottan. Istenne

C iij mell a-

mell' acarattából meg bentelettönc ettzer
 Iesus Christus áldozattánac általa. Ec ket-
 tőt tanuld itt meg. első: Mi legyen az Isten-
 nec öröckę valo acarattá ęs tanátfa, nem
 acar űduőziteni sem angal által, sem bent ál-
 tal, sem kęputáloc, sem bultfu, sem semmi
 czelekedet által, hanem czupa czac ac Chri-
 stus halálánac, vérénec, erdeménec általa
 mert vgan ott meg vagon irua: Iaratunc
 vagon menoršágba Iesus Christus vérénec
 általa, ę maga űduőzitenę azt monga: En
 vagoc az vt, az igasság, az élet, Ioan. 14. es-
 męt. En vagoc az ayto, ęn általam ki be-
 menend űduőzül. Touábbá az ę attánac
 acarattát, bent Ianosnál meg magarazza,
 ezt monduán. Ez az ęn atámnac acarattá, ki
 lattá af fiat, ęs hišen ę benne el ne veššen
 bent Matęnál cap. 7. Nem minden ki ezt
 monga ęn nekem. Vram vram, meęen
 menńecnec oršágába. de acki teendi ažen
 atámnac acarattát, ez meęen menńecnec
 oršágába. esmęt tizenkettődic réšében. bent
 Pál Ephes. 1. Hog az ata Isten meg ielente
 ne nekőnc az ę acarattánac ielét, az ę io
 kedue šerént űdőnec telles voltában meg
 éppiteni, mindeneket Iesus Christusba. azért
 vgan azon bent Pál int minket Rom. 12.
 hog meg

hog' meg tnggu' az Isten nec acarattát,
 mell' io, kedues, es tókélletes. ez am az tu-
 domán', ki focacat üduezit, Esai. 53. Vala-
 kic Isten nec ez acarattát, kit az bent írásban
 ki ielentett nem tuggác, soha mehorbágba
 nem mehet nec. Másig. Czac ac Christus
 ki bent lélec Isten nec általa tanit meg té-
 gedet az w attanac acarattára. azt monda
 Phülöp nec: Phülöp, acki engem lát, látta az
 en atámat. Ioa. 14. es első rébében, Az Istent
 senki nem látta valaha, af fiu ki az atánac
 kebelében vagon w magarazta meg mi-
 nekönc. senki nem tugga ki légen af fiu,
 czac az ata, sem az atát, hanem czac af fiu,
 es kinec w acaria meg ielenteni. Bügfég an-
 nac ocaért hog' meg esmeriü' ammi Iste-
 nönecnec acarattát, hog' minket üduöziteni
 acar czac az w fiánac általa, ez acarattá-
 rol bol az bent írás, Isten nec ez acarattát
 predicalotta am mi vrunc, az euangelium
 nem egéb hanem ez öröm mondás, ez vi-
 gaság hirdetés, es mi lehet nagobb öröm,
 nagobb vigaság, mint hog' az élő Isten nec
 fia az Iesus Christus, nekönc vrunc, elég té-
 telönc, soşolönc, közbe iáronc, procátorönc
 esedezőnc az ű attánac elötte. Touábbá hog'
 ez Isten nec acarattát senki meg nem fog-
 hatta, ha-

hatta, hanem czac Christus Iesufnac általa, és ſent lélec által. Corin. 2. azt monga ſent Pál, Nekönc meg ielentette az ű lelkenec általa. eſmēt. Mi ac Chriſtufnac aca rattát ertűc. Itt tanulluc meg ezt, és hog am mi hitöncben bizoñofoc legönc, mert ah hit nem egéb, hanem Iſtenec irgalmaſſága beli bizodalom, mell irgalmaſſagát Chriſtus által ielentę ki, az irgalmaſſagba minden bizoños legén. ſent Pál azt monga: Tu dom kinec hittem és bizoños vagoc benne. és Hebrę. 10. Iárullunc hitnec bizoños voltában az Iſtenhez, mert mig ketes vag te at te űduöſſégedbe addęg kerezten nem vag addęg minden czelekedeted bűn, addęg Iſtenedet nem tiztelheted, mert ketelkedo būuel Iſten nem tiztelтетic, minden ammi hitböl nintſen bűn az, Rom. 14. Máſt nem tudonc miha űduöſſégnec állapattába vagon vag nints hanem czac meñiböl külfő czelekedete mutatta, mert af fát gűmöltſérűl kell meg eſmerni, errűl űol bōlts Solomon Eccl. 9. Senki nem tudmáſt, ki gűlőſégre auuag űeretetre mēto, iūuēdōre tartanac mindeneket. Em mondáſſál gonofűl élnec ab baratoc, és kic ac kōſſéget ketelkettetic hitecben. Máſic acaratta Iſtenec, miert

nec, miért nekiket űduőzit, nekiket cārhoz-
tat, nekiket az űnnőn esmeretére viően, né-
kiket nem, Af fazocas őabad vőan eg őár-
bol edént cőínalni, tiztesőegre, auag őaláza
tra, O Isteni bōltsesőegnec cāzdagőagānac
mēőőege, vallon ki esmerte meg Istenec
tanātfāt, vallon ki volt ő neki tānāts ado-
ia? Rom. 9. Mikēppen mindennec az ő hi-
tēben bīzōőfnac kell lenni, ő őduőőőegē-
ben, oda fel meg mondōc.

AZ CŐELEKEDE-

tekreul.

MEg mondōc hōg ap penitencia nem
eőőb hanem tōrōdelmesőőeg ő ő hit,
būnōncnec ő ő Christufuncnac esmerete,
būnōncnec esmeretēbōl meg őőlemlōnc,
Christusbeli hitōncbōl meg vidāmulonc.
Vannac kic hārom rēőre őőťāt ap peniten-
ciāt, tōrōdelmesőőeg hit, io cőelekedet, (mint
kēdēg ab barātoc őőťāt, arrūl most nem
őolunc) Azērt minden kereőťēben igaz hit
nec ő ő cőelekedetnec kell lenni, az az, hit-
nec őūmōltsēnec, kit āťāfiui őēretetnec hi-
uonc. Touābbā nem eőőb āťāncfiāt őēret-
nōnc, hanem nekic iot acarnunc, vēlec iol
tennōnc. kēť modon tehetōnc kēdēg vēlec
iot, lelkecbe, testecbe, Lelkecbe, tanituān,
D intuēn,

intuén, tanátsot aduán, vigasztaluánn. Testecbe, ételt, italt, ruházatot aduán, otalmaz uán, hireket neuket, testeket. Immár az io czelekedet czac az, kiuel atádfiánac használí, vag testébe, vag lelkébe. es lásd, bult-fu iárás, hiuolcodás, berbegés, torfág, cápa, es effeléc, senkinec nem használmac, azért nem io czelekedetec. nézd el életednec rendét, ha élí atád fiánac elő mentére, auag nem, meg esmerhedd ha io czelekedet vagon benned. Touábbá itt iol meg lásd hog ne téueleg h az io czelekedetnec oca ah hit mert czac az, az io czelekedet ki hitből sár mazic. Vége, Istenednec tiztestége, atád fiánac elő mente, nem üduösséged, sem bündnec botfánattá, ki czac ac Cristus Iesus érdeménec általa vagon. Heb. 13. Hog ac Christus Iesus az w vérénec általa tiztitaná meg an népett, ac capu kiuúl senuede. wnnõn maga sênt Iánosnal, 17. En enmagamat sentelem auag halálra adom w érettec. Czelekeggõnc azért Istenõncnec tiztestégére, mint wmmaga monga sênt Maténál, cap. 5, Tizteltefféc az en sênt atám ki mehorbágban vagon czelekedetecnec általa, es Phil. 1. Racuác hitnec gûmõltséuel Iesus Christusnac általa, Istennec dítféretére, es tizte-

űőzithett ac Christus érdeme. Ezt monga
 ſent Pál apaftal Titufnac iruán: Nem az
 igaffágnac czelekedetiből, kiket mi тұттõnc
 de az ű irgalmaffága ſérént űduőzített min
 ket. mert ha mi czelekedetõncből űduőzül-
 hettõnc volna, mi ſűccfég volt volna Chri-
 ftufnac emberre lenni, ęs mi erttõnc meg
 halni? Azért mind képulóc valakic czele-
 kedetecbe biznac, ęs pocolnac vtán vannak

KET IGAZVLAS. IS-

ten ęs ember elõtt.

AB biro ſękibenis ki af fel peres el-
 len, magát meg tisztitta, azt ſocta
 mondani meg igazitom magamat. Min-
 den ember ez világon al peres, fel peres az
 őrđõg, biro az Isten, ki elõtt meg kell ma-
 goncat tisztitanonc ęs igazítánunc, ha űduő-
 zűlni acaronc, az Isteni harag ellen, őrđõg
 ellen, pocol, bűn, ęs őrõc halál ellen. Eg ſo-
 ſolonc vagon ac Christus Iesus, ki attánac
 engeduen, erttõnc meg hala, nekõnc ſent
 halálálual attát meg engeztele, ab bűnnec,
 pocolnac, őrđõgnec, halálnac kegetlenfégét
 meg tõe, azért az ata Isten nec czac ű vele
 adhatonc ſámot, czac ű általa igazithattuc
 magoncat, mert czac ű bűnõnc nec botfá-
 natta. Eph. 1. Acaronké azért igazulni? ſola-
 mionc

mionc w hossaia, mert czac w általa lehet békefégonc, az ata Istennel, Ro. 5. az az ha czac ac Christus Iesusba bizandonc, czac w bele vetenguc reménfégonket, minden érdemből w küüüle kétfégbé esonc, es czac w hossaia támazcodonc, kétfégbé nekül üduő zülonc, azért hi mindeneket hossaia ezt mon duán: Iüietec en hozzám minnáian, kic bünöföc vattoc. Summa. Isten előtt igaz hitnec (kiuel ac Christust fogiuc meg) általa üduőzülhetonc, tisztulhatunc, igazulhatunc, de hitönket czac az Isten nézi, ki búüecnec tudacozoia Hier. 5. es. 12. búcség hog hitönec czegere legen, kirul emberc meg esmeriéc hog kereztenc vagonc, ettzeger, az io czelekedetec, ez az ado kiuel minden io kereztenc tartozic, Istennec hittel, embernec beretettel, agguc meg azért Istennec az Istenet, embernec az emberet, Istennec bolgallunc ah hittel, embernec az beretettel. Mat. 4. es Galat. 5. Minden ados Istennec az igaz hittel, elo embernec ah hitnec gumoltséuel az atafiui beretettel Isten láthatatlan, neki am mi láthatatlan reßönket, az az, búuönket, agguc. atáncfiat láhattuc, nekic az látható reßönket, az az, beßédönket, czelekedetönket agguc, ezt kéuánna az Isten mi tud-

D iij löncc, at

lõnc, at tiz parantsolatban ezt parantsolla, tudni mint az igaz hitett, es az atafiui beretetet, de hog üduõsségõnket ne at czelekedetebõl. váriuc hanem czac ac Christus Ie fufnac érdemébõl, ha enne iõt tútt az Isten mi velõnc, hog nem czac teremtet, de bñnõnkért bent fiánac nem engedett, hanem áldozatúl, elég tételúl atta érettõnc, aggõnc hálát neki enni irgalmasságárúl, tiztellüc wtet czelekedetõnckel, w benne beressüc atáncfiait az Isten ingén beretett minket, ingén teßen iot mi velõnc, czac az w irgalmasságaért, mell irgalmasságát az w bent fiába ielentę ki, tegõnc miis ingén am mi atáncfiaiual iot, innę üduõsségre valo érdemet semmit ne váriunc, legén beretet, beretet helébe. Iollehet ammi beretetõnc semmi az Isteni beretethez képest, de megis io neuen vébi túlõnc. magánac tulaydo nitta va lamit w neuébe, w érette, w tizteffégére atáncfiaiual teendõnc. meg esmerhetitec innę mell hamissan ßolnac nékic mi reánc, kic azt mongác hog meg tiltuc mi az io czelekedeteket. nem tiltuc atámfia, hanem az vé gét monguc meg mi végre kellen iol czelekednõnc, nem hog ebbõl üduözülheffõnc mert atcozt (az az cárhozatnac fia) az ember va-

ber valaki czelekedetébe bizic, de hog Istenec tizteffégére, atáncfiainac elő mentére állonc, űduőffégőnket czac ac Christus érdeméből váriuc, ęs hog az io czelekedet nem bultsu, nem cápa, nem berbegés, nem oltár czínálás auag effele, mert am mell dolgot Isten tennőnc nem parantsolt ha azt teengűc nem io czelekedet, hanem atáncfiat vag lelkébe vag testébe éppitenőnc. mert kettő az alamisna, lelki ęs testi. Rúuideden minden rendbéli ember iárna el az w tiztébe, af feiedelmec otalmaznának igazán itélnénec, irgalmasságot esmernénec, senkit oc nekűl meg ne bántanánac, az Isten tizteffégét keresnec. az egházi rend predicallana igazán, élne iámborűl, ac kőffégnek volnánac példái. ez volna az io czelekedet, cápát viselni, tar fűuel iárni, focat harangozni comparacioért foc miset mondani. mint hog Isten sohol nem parantsolta, azon képpen nem io czelekedetekis. Kettő az egházi rendnec tizte, igazán predicálni ap penitenciát, az az am mi bűnőncnec esmeretét, mell bűnőfőc vagonc: ęs ah hitet, az az, Christusbéli bizodalmuncat, em mellett iámborűl élni ig lennénec az igaz foc, igt adnánac lelkőncnec igaz predicalláfockal, életőncnec io példá

merete, mint meg mondoc oda fel, nem e-
 gęb hanem az ű acarattánac esmerete, ezt
 kedeg az űent irásban ielentette ki. Az Si-
 doc azt mongác vala hog az, az ű Istenec
 ki űket Egiptombol ki hozta, mi azt mon-
 guc, ez ammi Istenonc, ki minket teremtet
 es űent fiánac általa al lelki egiptombol hi-
 tetlenségnec fetétfégéből, es pharahonac az
 őrdőgnec fogfágából Iesus Christusnac ál-
 tala meg űabaditott, Azért ha kerdi valaki
 mi modon esmerhedd meg az Istent, ig fe-
 lelhetz meg reáia: Ez modon ki engem te-
 remtet, es az ű űent fiánac általa min-
 den lelki vesédelemből meg űabaditott.
 Touábá meg tanit ez parantsolat az Isteni
 tizteffégre, az az, mi tiztefféget kéuán az I-
 sten mi tülonc, nem egebet hanem az igaz
 hitet, de hog meg ertsed ah hitnec három
 graditsa vagon, Istent hinni, Istennek hin-
 ni, es Istenbe hinni, Hisic hog Isten vagon
 mind ioc mind gonosoc, meg az őrdögö-
 kis, Istennekis hiznec, mert tuggác hog igaz
 az Isten az ű besédebe, de anní alhatatlan-
 ság vagon az őrdögbe es az ű fiaiba hog az
 Istent hazugságba haggác focsor, mint ám
 Euánac mit monda az őrdög, nem haltoc
 meg, Isten kedeg azt monda hog meg hal-

E nac, va-

nac, valamell orába eiendetec af fánac gû-
 móltsébe, ezenképpen focann ielesbenn irás
 tudóc, kic lattác az igasságot, de fel forgat-
 ták, vag' ellene bolnac, haborgatták és Istent
 hazugfágba haggák, magocat igazitták, de
 az igaz keresztén hißiis az Istent, hißenis I-
 stennec, és hißen Istenbe, az az, telles búué-
 nec reménfégét, bizodalमत w bele vetette
 kétség nélkül hiuén hog' mint útet terem-
 tette az w igéiénec ac Christus Iesusnac ál-
 tala, azonképpen üduözitijs vgan azon Chri-
 stus Iesusnac általa . az Isten eg' állattába,
 semélébe három, az Isten élet, üduösség,
 igáffág, békeség, bodogfág. Eg' Istent hig',
 az az, ne czac higgéd lenni, de hog' bizodal-
 mad, reménfégéd kereszténfégét czac w ben-
 ne légen, w kúuüle se angalba, se bentbe, se
 cápába, se bultsuba, se czelekedetbe, sem-
 minemü érdembe, teremtetett állatba ne biz-
 zál, mert w búuedet kéuánna. Prouer. 3 Bi-
 zodalmad légen tenéked az vr Istenbe tel-
 les búued berént. és Osee. 12. Reménfégéd
 légen at te Istenedbe mindencoron. Mich.
 6. Ember (azt monga ap propheta) tudde
 mitsoda az io, és az Isten mit kéuán tetű-
 led, bizonynal hog' w elétte iáry borgálma-
 toson, w elötte kedég iárni nem egeb ha-
 nem az

nem az ǵ hitébe iárni. Tanulluc meg azért az Istent, esmeriüc meg ǵtet, ęs agguc meg az ǵ tizteffégét, mert im láttuc ęz első parantsolatba hog ǵűuenket, bizodalmoncat kéuánna, mint azt mondaná, mint hog ęg Istened vagoc, ezenképpen czac ęn ben- nem ęgbe legen at te ǵűuednec reménfégé ęn kűuűlem idegen Istened ne legen, az az senkibe ne bizzal, semmibe ne vesd remén- fégedet. hanem ęn belem, nomorusagodba senkihez ne folamiál hanem czac en hoz- zám. valaki immár ęz ęg Isten kűuűl vala- mibe bizic, ǵentbe bodog aǵǵonba, érdem- be, ennec bizodalma hazugfág, bűn, báluán idegen Isten, az ęg Istent hatalmatlanná té ǵed, ac Christus érdemét meg galázosítod, mint ha elég hatalmas nem volna űduőzi- teni, auag ac Christus halálánac érdeme nem elég volna űduőffégedre. Azert ęz első parantsolat az ǵűuet kéuánna, am máfic an néluet.

ISTENNEC NEVET

hiiaba ne veged.

AB belfő tizteffégrűl, mellel Istennec tartozonc, ǵolánc, ęz máfic parantsolat ah hitnec látattárol, auag ielérűl ǵól, az az, nélued bęli Istennec tizteffégérűl. ęz tiz-

E ij teflęg

teffég négbe függ, Iftent segétfégre valo
hiuásba, hitnec valláfába, hála adásba, és I-
ften tizteffégének hirdetésébe, auag predi-
cálláfába, ha igazann hiß w benne, igaz bi-
zodalmad vagon w benne, hát w hozzá fo-
lamial, w tüle keryfégetféget minden nó-
morufágodban, ütet vallad, ha Iften ig ké-
uánna, haláloddalis, wtet ditseried, predical
lad. azért nem czac ezec vétkeznec ez pa-
rantfolat ellen, kic Iftenec neuét minden
hidtfágos beßédbe említic, de ezekis kic w
tüle nem keric ammi nekül búkôlkôdnec,
nem w hozzá folamnac, wtet nem vallac,
nem predicallac igazán. Christustul neuez-
tetic ac kereztén, ac kerezténec Iftentul
kell mindent kérni, de Christus által, Iften-
nec kell mindent aiánlanod de Christus ál-
tal, mert valamit kérendes Iftentul egéb
által, bent auuag angal által, auuag aiánlan
daß Iftenec valamit egéb által, soha nem
véßi io neuen, mert czac az w fiát parant-
folta nekônc halgatnonc, ezt monduán: Ez
az en fiam, ki ennekem kellemetes wtet
halgaffátoc. terméßet berént czac ac Chri-
stus kellemetes az atá Iftenec, ki czac w
bün nekül valo, minden bentec w általa
kellettec az atá Iftenec, miis w általa kel-
lesüc ma-

leſſűc magoncat, ű általa (ki am mi lelki
oltáronc) kériőnc mindent, ű általa aián-
lunc mindent az ata Iſtenec, ha azt acari-
uc hog imátſágunc kellemetes es fogona-
tos legyen, Aiánlátoc lelki áldozattokat (azt
monga ſent Péter 1. Petri 2.) Iſtenec kel-
lemetefeket az Ieſus Chriſtusnac általa.
erts meg azért ez parantsolatot, nevedd I-
ſtenec neuét hiiaba, az az, Iſtentűl kéry fe-
gétſégét, Chriſtusnac általa, vallad, ditferd,
predicáld, meg ne tagadd. Ezekis hijába vé-
ſic kic idegen Iſtenbe biznac, Chriſtus ki-
uűl acar mi teremtettt állatba, érdembe, e-
zecz említic az Iſten neuét, de az Iſtenec ne
ue, az az, az ű benne valo bizodalom nints
űűűőche, hijába véſic, gűmőltsőtlen, főt nag
véſedelmece, mert az Iſten meg bűnteti
ezeket kic az ű neuét hijába véſic, Exo. 20
De itt eg kérdes vagon: Ha illic nekōnc I-
ſtenre eskōnnōnc: űduōzitenc azt monga
ſent Matenál cap. 5. hog am mi beűedōnc
legén ez, vg vagon, auag, nem vg vagon.
Moyſes kedeg őtődic kōnuēnec tizedic ré-
űűbe ezt monga: At te vradat Iſtenedet fél-
led, czac űneki ſolgáll, ű hozzá ragazcog-
gál, es az ű neuébe eskeggel, auag ű neuē-
re, azért micor Iſten tiűteűűűűere vagon ad

E iij dolog,

dolog, atádfiánac elő mentére, hitnec nints ellene: és micor feiedelmed, auág birád kéberit igazán az eskéfre, meg eskethetel, íg focsor eskebic az Isten, üduőzitenc, bent Pál ap prophetac, ember fele barattáual, felefegeuel, vránac, de senki neuére ne, hanem czac az Istennek neuére: ne bent. Peter, bent Pál, auág bodog azbon neuére. azért üduőzitenc nem tilta meg az igaz hitet mell Istened tizteffégére vagon, felebarátodnac elő mentére, hanem ah hamis hidtfágos bebedbéli eskéfeket. touábbá hog ember ne vege bocáslá az Istenre valo eskéft mert nem megen el vele ki hijába vébi Istennek neuét. minden per patuaris el vegzettetic az igaz eskéfnec általa, mint bent Pál monga Hebr 6. Itt az Isten eztis paran tsolla hogy ezece, kic mehorbágba vanac ef földön, tengerbe képeket ne czinallunc, ne imágguc, ne tiztelluc, kettség nekül az foc kép czinalástol tilt meg minden kép be kettő vagon, az abra, és am miből vagon, fábol, vasbol, arábol, ezüstből, rezből, az Isten kedeg abrazhatatlan, és effele állatocnac semmi hasonlatosságoc nints az Istenhez, mint bent Pál monga Act. 17. az Istennek képe élő atáncfia, ezt kellene czíálnunc,

nálnunc, az az, ammit ab báluánra költenénc, ezece nec életecre, tanufágocra, előmentecre kellene költenőnc, vag ha immár fóc kép vagon emlékezetre, nem kellene imádni űket, az az, tēdre efni előttóc efedezni nekic, fűueget vetni, mert azt monga az Isten, ne imádd, ne tizteld, mert czac űwue at tizteffég, élő atáncfiatis hog ne tiztellic errűlis vagon irás, hog azt mongác kedeg nem ac képnec teűem at tizteffēget, ha nem annac ackit iedz, kitsin hazugfág az, mig ac képet nem láttad miert nem tiztel ted Istenedet? Isten ammit nem parantsolt ha azt nem téűed, būnt nem vallaű benne, fōt vallaű ha azt téűed, ha erre kōltōd pēnzedet, hog tudod ha Istennec kellemetes czelekedeted? az űegēnnec torcából ki von űod, ab báluánra kōlted, véledé mitfoda űá-mot kell errűl Istenednek adnod? de ezt most hagguc el. .? . .? .

INNEPET ILL'.

M Ondóc hog az Istent űűuel, űeluel, az az, hittel, hitnec valláfaua, ęs kül fō czelekedettel kell ditfirni, mert az Istennec igaz tiűteffēge hitbe, űelwbe, czelekedetbe függ. Eh harmadic parantsolat az czeleke-

lekedetről vagon. meg mondôc oda fel
 hog mint at tábla kettô, azonképpen az
 czelekedetis kettô, mellet Istennel, kiuel a-
 táncfiaual czelekedônc. Ez Innep illés cze-
 lekedet, kiuel Isten tiszteltetic. az első tábla
 berént eztis meg mondôc, hog természet be-
 rént ember meg érti hog Istent tisztelni
 kellen. miuel? az w igéiênc predicállásáual
 hallásáual. Isten az Sidocnac hat innepet
 parantsolt vala eztendeig, es minden het-
 be az sombatot. két végre, hog mind lel-
 kec, testec berént meg nyugodnánac az som-
 bat napon, mert náloc az sombat nyugoda-
 lomnac magaráztatic. lelkônc ackor nyug-
 fîc micor az Istennec igéiét igazán halluc,
 es híbônc neki. testônc micoron czeleke-
 dettül bûnônc meg, azért w náloc az innep
 illés nem vala hiuolcodás, rébegség, tobzo-
 dás, rágalmazás, mint ap Pápai keresztene-
 nel, hanem Isten igéiênc, az az, predicacio-
 nac hallása, atafiachoz valo segedelemnec
 látása, mert vg vagon ap parantsolat: Inne-
 pet bentell, az az bent es isteni dolgocba
 mulásd el az innepet, Isteni dolgocba vidd
 által az innepet, nem hiuolcodásba, rébeg-
 ségbe, mint meg mondôc, Mi lehet kedeg
 bentfégesb dolog mint Istennec igéiét hal-
 lani, bete-

lani, betegechez, áruáchoz, nomorultachoz látni? Innét immár meg esmered hog azoc kic ecképpen nem visic által innepeket, azoc soha igazán nem innepelnec. azért ez mostani Baráti innepec, igazán Isteni cáromlásoc. Ac kereztén ackor nyugbic lelke berént, micoron igazánn ac Christus Iesus-ba bizandic, ez lelki czendesség, békeség, nyugodalom, nag és drágalátos innep, ez ab belső innep, ezt iedzi vala az Sidoc innepe. immár az igaz kerezténecnec minden nap innepec vágon, nem hog test berént hiuolcogganac, de hog lelkebe innepellenec, az az, nyugodalmasoc, békeségesc, czendesec legyenec, ez lelki békeség, czendesség embernec minden életébe búcsú, azért mindencor innepel ac kereztén, az az, igaz hitű, és iofágos miuel kedetbe foglalatos. de ah hitet az Isten parantsolta az egházi rendnec predicállani, ez predicálásnac üdöbe kell lenni, azért ar régi bentec az vasárnapot, és egyéb napocat berzettenec ah hitnec és az bent írásnac predicálásaért, ez végre kedeg hog ac kerezténec között minden rend berént legyen, hog ac kösség tugga an napiát, az oraiát, mell napon mell órán égbe gűllen, és az Istennek igéiét halgassa. Ezt kedeg

F még at

meg at terméſetnec tóruéneis bizonyíta, hog
 emberec Iſtennec tizteſſégét még tanullác.
 igéiét hallác, az io erkóltſót, az az, az iámbor
 életét tanullác, mell hittel, iámbor erkóltſel,
 külömbözñonc kell ap pogánoctol. ſűcſég
 azért válaſtott napincnac lenni kicbe az I-
 ſtennec igéiét, és az io erkóltſnec parantſo-
 latit meg halluc meg tanulluc. Láttátoc
 immár az innepnec vége mi légen. immár
 valakic Iſtennec igéiét nem hallác, ah hi-
 tet nem tanullác, erkóltſót nem tanulnac,
 iot nem czelekednec, iámborfágba nem
 élnec, ezec nem innepelnec. Azért menníre
 illic at tanufág dolgához eggeſűlnonc az
 Sidockal, ez okért vannac ammi innepin-
 kis hog tanullunc: menníre az ſombat nap
 hoz illic, és at többihez, külömbözñonc: mert
 nekic az Iſten azt parantſolta vala, nekñoc
 nem, hanem ſabad mell orſág mell napot
 véſen elő, mint hog az vaſárnapot vóttéc
 elő, és at többit, czac láſſác hog az ocát el
 ne mulaffác, mi okért az innepeket ſerzet-
 téc. Itt tanulluc meg eztis, régenten ac ke-
 reztenec gűlekezetibe három dolog lútt: el-
 ſő, Kőz imátſág: máſic. Irás magarázás au-
 uaág predicalás: harmadic, Az vég vatſora,
 hozzáioc vétel, ſent Pálnac negedic dolga-
 is vagon

is vagon, az ſegéhecne vatforáia. 1. Corin. 11. Imátcoztac ac kerezténſégne meg maradáért, feiedelmekért, állapotokért, békeſégért, hitne garapuláſáért, mint vagon, 1. Timot 2. predicállottac az Iſtenne parantſolatit, az igaz hitet, az az, az igaz penitenciát, annac vtánna minnáian hozzáioc vűttéc ah hitne petſétét, az vég vatforát mind ſegén bodog. Ezt el végezuén ſegéhechez nomorultachoz corochoz, betegechez látta nac. Immár láſd ha em moſtani kerezténec haſonlatofoc dolgocba ar régi kerezténechez. az ŵ innep napioc eh három dologba vagon: io lacásba tobzodásba, io őltőzetbe, miſébe. veddel eh három dolgot, ſemmi nem leſen az ŵ innepec. nints ap predicacio, mell ért kiualtképpen ſerzettéc az innepeket, ahul vagonis elégűlt, nem igaz, az imátſágnac czac az ſiue vagon, az vég vatfora éppenſéggel el veſett. Azert ti feiedelmec, vrac, kiralo, ah hitnekis vattoc otalmázoi, gondot kellene reáia viſelnetec, mert nag ſámot véſne tūletec. Daud királ, Ioſiás, Ezechiás, Ioſaphát gondot viſeltec az Iſten tižtéſſégérül, Iſtenis gondot viſelt ŵ rüloc.

ATADAT ANADAT

tiztelled.

AZ iámbor élet nec eh három részét mongác, tizteffégbe élni, senkinec ne ártani mindennec az w igazát meg adni. Istennec miuel tartozonc meg hallóc az első tablánac parantfolatiba. emberec nec miuel tartozonc em másic táblába megtanul luc. Em mi életönc nec békeséges otalmazáfára búcfég nekic nec előttönc iárocnac lenni, tudni mint feiedelmec nec, predicátorocnac, mesterec nec, atáncnac anáncnac Immár eze nec valo engedelmonket (Isten berént) köszönséges igasságnac mongác, parantfolla azért az Isten hog mind köszönséges igasság legyen bennönc, mind rész auag bemél berént valo igasság. ac köszönséges igasság ez. senkit meg ne bántanonc, mindennec az üuēt meg adnóc. ar rész berént valo igasság, iámborúl élnönc, mint bent Máte monga Iosephrúl: Micor igaz volna es at többi. Touábbá atánc anánc neuze te alatt feiedelmönket, előttönc iárocat, me sterinket, predicátorincatis kell ertenönc, es et tizteffég függ betfületbe, nag betfületre méltóc af feiedelmec meg ha bemélecbe gonosbokis: segétfégbe, mint bent Pál es üdüözitenc

uôzitenc tanitnac, hog' meg agguc czábar-
 nac az czábaret, kinec tartozonc adoual, a-
 dôt, kinec tiztefféggel, tiztefféget, Matt. 22.
 Rom. 13. es engedelembe: engednônc kell
 nekiec minden dolgocba, kic Isten, ez ah hit
 ellen nintfenec. Ez azért ammit parantfolt
 az vr Isten: Atádat ahádat tiztelled, az az,
 feiedelmedet, býleidet, mesteredet, birádat
 polgárodát, tizt tartodat tizteld, betföld, add
 meg neki miuel tartozol, imág kônôrôg I-
 stennec elôtte érette, engeg' neki. erre int
 bent Pál am meg mondott helen, hog' min
 den ember feiedelem alá vettefféc, mert af
 feiedelemség nints egebtúl hanem Istentúl
 w meg euuel tartozic hog' otalmazzon, az
 wuuel elégeggéc, igasságot bereffen, ha-
 mis ne legyen, mert tuggác bizonyál hog'
 nag' bámot véznec túlóc ha az w tiztecben
 igazánn el nem iárandanac, oluafd Sapien.
 6. Itt eg' kús kérdés vágon, ha azt mondod
 hog' minden hatalom Istentúl vágon, hát
 cápa, es ac Cardináloc, pűspókóc hatalmais
 Istentúl vágon, azért kell nekic engednônc
 Ez af felelet reáia, minden hatalom Isten-
 túl vágon, ki mindent vag' el enged vag' io
 uá hág, focat, enged az Istene, kit iouá nem
 hág, Ap Pápa es az egházi rendnec állapat-

F iij ta nem

fa nem feiedelemfég volna hanem űolgálat, mint űduőzítenc űiluán még tiltá hog ne vralcoggánac. Matt. 20. monduán: Ac királoc vralcodnac, ti kedęg ne, hanem ac ki acar nágobb lenni kőztetec mentűl kűf febb legen. ű magárol hoz példát, ezt monduán: Mint ember nec fia nem iűtt hog neki űolgállanac, de hog űolgállon mindenec nec. mind az által ha az euangéliomot auag igazán predicálanác, auag predicáltatnác, auag czac hadnác predicálani, mindent meg kellene nekic adni mig az orűág más képpen látna iűuedelmechez, most ke dęg az Isten el engedi űdeig vrafágocat, de bizon nem haggá iouá, ęs nağ iay az vége. Am máfic táblánac azért elfő parantfolatába Moyűes által Isten parantűolla hog előttőnc iároincat tiztellűc, hirecbe neuecbe betűűllűc, űegęťűc, engeggőnc nekic, imag gőnc érettec, bőlťűűęgecnec itiletecnec engedelmefec legőnc, ha kedęg Isten ellen hit ellen vağon ap parantűolat, mint euangeliomot ne hallani, űent iráť ne oluafni, ęs eűfele, kőz regulanc vağon az Apaťtaloc mondáfa: Iűten nec kell incább engednőnc hog nem ember nec. Actu. 5.

NE EOL'.

E3 parant-

EZ parantsolat ezece nec şol kic tiztben
 nintşenec, nem at tizt tartocnac, kic-
 nec ab bünöşt büne şerént igazân (aş aş tór
 uén şolášaua) meg kell bünšetniec, mert
 mint parantsolla aş Işten hog aş igazat
 meg kellen otalmazni, eckepen parantsol-
 la hog ab bünöşt meg kellen bünšetni, mert
 nem hijába vişelic af feęuert, mint şent Pál
 monga iámborocnac otalmára, gonofoc-
 nac bozşu állafára, mint halalos képpen
 vétkezić af feiedelem, ki aş iámborocat
 meg nem otalmazza kictúl adót véşen, eş
 kicnec otalmocra tartozic, azon modon ha
 lalos képpen vétkezić ha ag gonofocat
 meg nem feddendi, de errúl máşotzor. űduő
 zitęnc şent Matęnál nég fele halálrúl şol,
 ki şűuėje ōl, ki şándocába, űeluėje, czele
 kedetėje. ig şamlálom moşt hog incább
 meg ertşűc. Immár kőzönşeges atáncfiái-
 nac euuel tartozonc, ne őllőnc fe şűuőncbe
 űenkit fe şandeconcba fe űeluőnckel, fe cze
 lekedetőnckel. Ha kedę valaki ártott, tór-
 uen şerént ha meg bünšetűc űemmi bün
 nints benne. şent lános af űőşuénşęgetis, ha-
 lálnac monga, hog űomorultat nem űegę-
 teş ha vaęon miből, meg őlted. Immár em
 máşic parantsolatta aş vtolşo táblánac a-
 táncfiá-

táncfiánac testérül ßol: kit meg ne öllönc, se
féguerrel, se nélwuel, se ehséggel, se femmi-

NE OROZZ (uel.

EZ parantsolat atáncfiánac marháia-
rül ßol, kit gonosbúl senkinec el nem
kell venni meg montuc talám oda fel, meg
ap pogánokis három rébre osztottác embe-
recnec rendét, kic otalmazzanac kic tanit-
fanac kic elteffénec. Valakic immár az ű
tiztecben elnem iárnac, azért az ű igazocat
meg véßic, oroznac ezec. Láttátoké mell so
can vадnac most az oruoc, feiedelmec kic
nem otalmaznac, azért czac nem váijác ki
ßemönket. egházi rend, kic nem tanitnac,
azért femmi isten fizesse nints náloc. To-
uábbá az orozás nem czac az hog atádfia
ioßágát gonosbul el vegeд predállad tolua-
ylad, de acar mell ßép ßin alatt hamissan
marhaiát el venni. Ebbe igen vétkeznec af
feiedelmec, ap papoc barátoc diácoc culdú-
foc, kic hamissan ßép ßin alatt ac kóßég-
nec éßic házocat. Az orßágnac veßedelme-
nec nag iele, am mel ben rend tartás nint-
fen. Láthadd menni orozo ßegénec vадnac
kic dolgot tehetnénc, de al látg keñeret
meg ßoctác, nem fer fogocra. meg kellene
látни életeket, errül meg ap pogánokis gon-
dot viseltec

dot vífeltec. Ackic kedeg alamífnára mē-
 toc volnānac ešpotālocnac kellene lenni.
 de mošt meg vadnac az ešpotāl mešterec,
 az ſegēnec auag ehez nec auuag culdūnac
 Rend tartās nekūl nem marad hat meg az
 orſág, Az foc orožáfrūl nağ ſāmot kell ad-
 ni mindennec, acar pap legēn, acar barát,
 acar vr, acar ſegēn. parantſollā azért az I-
 ſten ne orožz, az az, hamíſſan, gonofūl, oc
 nekūl ſenkiēt el ne veğed. Otalmaſ, vedd
 meg adōdat ha feiedelem vağ. tanitž, aggác
 meg bēredet ha pap, barat vağ, diác auag
 mešter, minden rendbēli mūues mūuellen
 igazān, veğec meg bēreket. At cžigān el o-
 rožza ioſágodat, at toluay el toluayla, nağ
 būn, af feiedelem el véſi el roya, nağ būn
 diác ſoltárért el véſi ioſáhodat, halottac mi
 ſeieért ap pap, būnōd botſánattānac ocaért
 ab barát. Immár nem czac io ſágodat o-
 rožzac hanem lelkedetis . ſertelen būn ež.
 Azert ſe titcon ſe ſem látamáſt, mint at
 toluaioc, ſe ſép ſin alatt mint af feiedel-
 mec, eghāži rendec, ne orožzatoc, mert
 nints, ha ežt teenditec, mehorſágban hele-
 tec. 1. Corinthy. 6.

NE PARAZNALCOGGAL

G Kęt pa-

Ket paráznáság vágon, lelki és testi, al lelki, paráznáság ah hitetlenség. at testi mással elégülni, ennec fóc rende vágon oluáfd 1. Corin .6. Touábbá mint üduőzítenc magárázza Mat. 5. nem czac ez paráználcodic, ki törüén kiül mással elégül, hanem ez is kinec búuénec kéuánsága vágon reáia. Az búzefég Istenec nag aiándéca, de igen keufecnec adatott, mint üduőzítenc monga. Matt. 19. At testi paráznáságnac el táuaztatáfaért. Az Isten az igaz házafágot berzette minden rendbeli emberne, kicbe búzefégne aiándéca nintfen. Mondanád, acki búzeféget fogadot, meg kellé fogadását törni? Tanuld meg itt: minden igaz fogadásbá eh három dolog vágon: Isten auág hit ellen ne légen: eröd felet ne légen: atádfianac elö mentére légen. Az búzefég nagobb aiándéc az özuegfégne, auág házafágnál, de nem incább hord üduóffégedre az búzefég mint ah házafág. Touáb bá te az búzeféget ezért, hog bünöd meg bot fáttafféc fogadod, hog üduözülhefs véfed fel ef fogadáft, immár Isten ellen vágon, hit ellen vágon, mert at te bünöd czac az Istenec irgalmasságából Christus által botfáttatic meg. Im búzefégedből báluánt czi-
nal3, auág

nálz, auag idegen istent. io az búzfég nem
 űduőflegedre, hanem mint bent Pál mon-
 gá, hog késebben űol gálhasd Istenedet, fe-
 leségedre, germekedre, ez világi dolgocra
 ne visell gondot. 1. Cor. 7. Azért ag gonos
 fogadást meg kell tőrni. másic. Erőd felet
 ne legen Eccl. 8. Ne fogag erőd felet, mert
 az búzfég kiualtképpen Istennec aiándé-
 ca, oluasd Sapi. 8. ęs Matt. 19. űduőzitęnc az
 búzféęgrűl: nem minden fogára feréd do-
 log. Nem fogadhatz ollat, kit meg nem ál-
 hatz, hanemha benne acarz maradni. Nem
 láttátoké űem teckel hog incább mind ha-
 mis hitűuec ackic ezt fogattác, mert eggic
 fem álhatta meg. Kic kedę magocba biz-
 nac minńaian meg láttuc mint volt micor
 fel támadonc, hanem előtte, iollehet czac-
 nem kezzel tapasztuc ezt igaznac lenni. ah-
 hűl foc pap barát, es ezece nec fiai vag ańai.
 diácoc, catonác vannac, bordél vagon ott.
 Azért mint bōlts Salomon monga: nem
 kell Istennec ab bolond ęs hijába valo fo-
 gadás Eccl. 5. harmadic: Ammit fogatz a-
 tádfia elō mentére legen, mert valami cze
 lekédetedbōl vag lelkeben, vag testében
 nem haznál atádfia, nem io czelekedet az.
 - mint ęhség, bultsu iárás, cápa viselés, cilici-

G ij om, foc

om, foc berbegés. Embernec testét meg kell enhíteni benuedetességgel, mert meg vagon irua: Iozanon, tiztán, kereztenül él-lönc ez világban, de nem bünöd botfánatára hanem más végre. mondanád: Egház oltar, keleh, lobogo, cápa, pap öltöző czínáltás Isten tiztességére vagon, effélet fogattam, meg czínáltatom. Az Isten azt kéuánna, hog azt tegüc ammit w parantsolt, parantsolta kedeg az igaz hitett. es az atafiui beretetett, ammit affelére költenél azt nomorult atádfiára költsed, mert valamit tess Isten parantsolatta kiül, soha nem véßi tülled io neuen. nints ac Credoba, nints at tiz parantsolatba, nints am Mi atáncba. Af fogadásrol ez most elég. Azért ep parantsolatba hog atáncfiát testébe beplössę ne tegüc, paratsolla az Isten.

HAMISTANV NE LE'G

HAmis beßédeddel, hamis vallásoddal atádfiát acarátát meg ne bántad, hazugfágoddal, hamis eskéfeddel se máfnac ne árts, se magadnac ne hasnál, mert tudod hog effelec meñorfágba nem mennec. 1. Corin. 6. hanem igaz mondo lég beßédedben, czelekedettedbe mert tudod hog

dod hog' az vr Isten bozbutt áll minden

MAS EMBERNEC bűnrül

iofágát gonofúl ne kéuánád.

MAS EMBERNEC I -

iat fiát bűnre ne keuánád.

EC két vtolfo parantsolat mind egget mond, és mind at többinec magarázatta, az az, ec két vtolfo parantsolat meg magarázza mint kellen at többitis ertenőnc mert az Isten az w parantsolatiban nem czac néluőnket, kezőnket czelekedetőnket kéuánna, hanem űluőnketis: és láttuc hog' nem czac beűédőnc czelekedetőnc bűn, hanem kéuánfagonkis, mell' kéuánfág ha bűn nem volna az Isten meg nem tiltaná, és touába űent Pális ac kéuánfágot, Rom. 5. és 7. niluán bűnnec monga. Kitsoda im-már auag ki volt őroctul fogua ki űűuebe más embernece iofágát, marhaiát, leánát, felefégét, tizteűfégét, őroket nem kéuánta volna? fenki nints, űem volt több Chriftuűnál. Azért ec két parantsolat ez egűű világot cārhoztatta, űenkit ki nem vűűen belőle, minnáian bűnőűű, mint űent Pál monga, Rom. 3. Minnáian vűtkeűtenec űűkőlkődnec azért Iűteni irgalmaűű nekűl, ez ackit űent Iános mond, 1. Ioa, 1. Ha azt monguc

G iij hog'

hoğ bűnõnc nints, igasság bennõnc nints. Ket hasnõnc vagon kedeg ep parantsolatban: mindháian bűnõfõc, mijs bűnõfõc vagonc, bűnõfõc bűnõfõcbe ne bizzonc, wac Christus Iesusba biztanac, űduõzűltenec mijs w benne bizzonc űduõzűlõnc. máfic: Ab bizodalom, ha ackor az w bűnõc meg botsáttatott, mostis ollan hatalmas az Isten am mienkis meg botsáttatic. azért az sentec nekõnc példáinc, es tárfinc mind at termésetben mind az Isteni kedwben, auag malasztban. Terméset berént bűnõfõc voltanac, miis vagonc, de Christusba hiuén űduõzűltenec, kőuessűc igaz hiteket, higgonc mijs ac Christusba űduõzűlõnc. Mon danád: Ha ep parantsolat mind ez világot cārhoztatta, hát mint űduõzűltec az sentec, auag mint kellen űduõzűlnõnc? Ammit oda fel foc beşéddel mondánc meg ide valo tudni mint, Istenõnket es magoncat meg esmernõnc. ezec esmeric Isteneket kic tuggac az w acarattát. ezec esmeric magocat kic femminemű teremtetett állatba, érdembe, czelekedetbe nem biznac, magocbol kettfégbe estec, bűnõcnec nag voltánac esmeretere iuttac, magocat cārhoztattác, minden iámborfágocat ganenac vélne, sent

Pal mon-

Pál mondása ſerént, Phil. 3. de az űnnôn ef
meretecrűl az Iſten nec eſmeretere men nec
az ű acarattan tudacoznac, ki az ű fiánac
nem engede hanem űtet érettõnc halálra
adá, az ű ſent haláláual twn eleget am mi
bűncinkért. Immár iuſſon eſõncbe mit
mondanc oda fel: At tõruén nem egéb ha
nem az Iſten nec acarattá, hog mit kellen
tennõnc, mit kellen el tauaztatnonc, De mi
bűnõſõc terméſet ſerént, ſem azt nem te
hettűc am mit parantsolt tennõnc, ſem el
nem tauaztathattuc ammit parantsolt el tá
uoztatnonc, azért mind halálnac vagon fi
ai. Ephe. 2. Itt láſd immár az Iſten nec hoz
zanc valo irgalmaſſágát, fiát érettõnc adá,
ki bűn nekűllwn, at tõruént, az az, attánac
acarattát be telleſitę . mert űmmaga azt
monga, Ioan. 8. Am mi dolgoc az ęn atám
nac kellemetefec mindencoron azocat te
ſem. azért czac ű ki at tõruént be telleſitę,
az ű attánac acarattá tũue. Mi minnáian
be nem telleſithettűc, ſem acarattát nem
tehettűc, de ha ac Chriſtus Ieſusba bizan
donc, ű az ű telleſiteſét, tõkélleteſſégét ne
kõnc aiándécozza nekõnc ſenkeli, mint azt
mondaná nekõnc: Ti bűnõſõc vattoc min
náian, az ęn atámnac acarattát be nem tel
leſithetitec

Iesithetitec, en be tellesitettem,  s ti érette-
tec, ha  n bennem bizandatoc,  n az  n t 
k llete    emet ne tec adom, at mat ne -
tec meg engeztelem, at tock , bar totock 
Isteneteck   erzem, békeséget  erzec k  te-
tec  s   k  te. Ha   benne bizandonc im-
már at t ru nt mijs be tellesitt c, nem mi
er ncb l, au    rdem ncb l, hanem idegen
 rdemb l Christus Iesufuac  ltala, Immár
term  et  er nt eg kerez en sem tellesithe-
ti b  ap parantsolatocat, de Istennek hoz-
z nc valo kedu b l malazt bol ai nd c -
bol, az az, Christus Iesufnac am mi vronc-
nac általa minnáian be tellesitt c, hog  se
b n, se  r c halál, se Istennek harahia, se  r-
d g, se pocol raytonc el nem hatalmazha-
tic.  z ackit  ent Pál mond: H l  Istennek
ki ne  nc diadalmat adott az Iesus Chri-
stufnac mi vroncnac általa. 1. Corin. 15. E-
zecz l meg esmeri c az  entec mik ppen
tellesitic be ap parantsolatott az Iesus Chri-
stus által, idegen  rdemb l. Látod  ztis hog 
idegen  rdemb l kell ne  nc  du    n nc
 zt, valakic papoc bar toc t r k c magoc-
ban biz c, nem tuggac,  giglen mind el vez-
nec: de bizon bodogoc kic meg esmeric
magocat, meg, esmeric ac Christust, tudnac
hozza fo-

hözza folamni, benne bizni, általa üduözül-
ni, és hog mi czac hitból auag hittel telle-
fithettüc be ap parantsolatocat, mell hitrül
immár ac Credoban legen besédönc. Ac
ket tábla mit kellen tennönc parantsolla,
ep parantsolatoca tmiképpen kellen be tel-
lesitenönc ac Credo tanit meg reáia.

AC CREDOROL ▶

AZt mongác kőzönféggel és igazánn,
hog at tudatlanfág minden téuelg-
fnecc ania, de sohul nem incább ártalmasb
mint ah hitnec dolgába, mert ah hitetlen-
ség nem egeb hanem lelki, auag üduössé-
göncrül valo dolgochnac tudatlanfága. Min-
den keztenec tudni kell az w Istenének
acarattát, az az, mit acar hog mi czelekeg-
gönc, mit acar hog mi ne czelekeggönc.
azt acaria hog mi bünt ne tegönc se bú-
uöncbe se fándéconcba se néluöncbe se
czelekedetöncbe, mi kedeg bünbe fogon-
tattonc, búlettönc, soha nem lehet hog ne
vétkezzönc, terméset berént azért cárhozat-
nac vagönc fia, de raytonc kőnörüluén az
w fiat ez világra botfátá, hog érettönc meg
hallon, és hog az w halálánac érdemébe biz-
zonc, ha el nem acarönc vesni, az az, Bete-
gec vagönc oruoft keresönc, ap parantsola-
H latbol be-

latbol betegfégönket, erőtlen voltoncat, náualás voltoncat érdemletlen volton at efmeriúc meg. ah hitnec agazatibol, kiket hitnec reguláinac hittac régenten, oruoffágot tanulonc. Ha czac ég vrat ßolgállis tudnod kell mit kéuán te túled, mi ßolgálatlaltartozzál neki, és ha erőd vagon az ßolgálatra vag nints: tudnonc kell mi ßolgálatlaltartozonc Istenöncnec, mell ßolgálatra ha nints erönc kitúl kériönc segétséget, ac Christus Iesustúl, ki wmmagához hi mindeneket ezt monduán: Iüietec en hozzám minnáian Matth. 11. Azért ac Credot nem czac historia ßerént kell tudni, mert ig focañ tuóóác meg az ördögökis, hanem az historiánac hasznatis kell tudni, mell haszna imez. Az Isten állattába, terméßetébe egg, három ßemélébe, Áta, fiu, ßent lélec. Af fiu harmadic ßemél az ßent három fágba, igaz Isten, igaz ember. Egg az ßemél de kettö at terméßet, Isteni terméßet, embe ri terméßet. Istenfége ßerént az atáual, az ßent lélec Istennel egg Isten, emberfége ßerént mi velönc embereckel egg ember czac hog bün nekül valo.

Am mi üduóßfégöncnec ßép, és alcalmatos modia, mert ennec bün nekül kelle len
 ni ki

ni ki egebecnec bűneért iúue ez világra. Mi azért bűnös emberec ha ez büntelen Christusnac ſent halálánac érdemebe bizandonc, hát amaz két czickelt meg neriúc, mellec ec Credonac végébe vannac, tudni mint, bűneincnec botfánattát, és az őróc életet. és minden irásnac, minden historiánac ec két dolog vége, bűnőncnec botfánatta, és az őróc élet. Ec ket dolgot nem hiſi az őrdög, ap pogánoc, és ah hamis keresztēnec hiſic ah hogúg, de ki imez dolog által, némell ez ſent által, érdem czelekedet cápa bultſu által acar űduőzűlni. Az igaz keresztēnec czac az Iésus Christusnac általa hiſic bűnőcnec botfánattát. látod hog az historiánac haſnát czac az igaz keresztēnec véſic. Touábba ec Credonac két réſe vaggon eggic réſe Iſtenrűl, ez réſ meg (mint hog három ſemell az ſent háromtág) három réſre oſol: Elfő az ata Iſtenrűl, ki ec képpen kezdetic. (máſic réſe ac keresztēnfégrűl) .? .? .?

Elfő agazatta ac Credonac.

HISZEC ISTENBE

mindenhato, atába, meñnec és
földnec teremtoiébe.

Iſten egg állattába, három ſemélébe az
H ij Iſten

Isten kedeg lelki  s láthatatlan állat v g-
 hetetlen igasság, hatalmasság, b lts s g, v g-
 hetetlen ke gelm ss g. Ah hit    uednec bi-
 zodalma, rem nsege, mint az el   parantso-
 latba v gion: Egg Istent h g azonképpen
 ittis: Hi ec Istenbe, az az, telles    uemnec
 bizodalma ez Istenbe v gion, nem bizom
 sem földön sem menben semmi állatba,  r-
 dembe c zelek detbe, hanem c zac Istenbe,
 ki az   irgalmass ga ert, nem  n io volto-
 m ert au g  rdemem ert  ent fiát érettem
 ad  halálra, mellé  ent fiánac átala neke-
 mis at m,           , Istenem, nem ill  a-
 moll  kedeg hanem mindenhato, hateremt-
 hetett az   ig   enec átala minden      fe-
 g ts g nek l,           s minden állatnac
 segítsége nek l. az ert az Isten ac kibe  n bi-
 zom mindenhato, at m, f ldnec  s men-
  ec, az az, l thato, láthatatlan  llatocnac te-
 remt  ie. Elég hatalmas elég irgalmas, nem
            sem hatalom nőül sem irgal-
 mass g nek l. Itt tanuld meg, hog  ezec k c
 c zelek detb l,  entec  rdem b l cápa által
 bultsubol acarnac         l ni, Istent hatal-
 matlann  t    , irgalmatlann  t    , meg
 tagagg c attocnac lenni. nőül mong c ac
 Credot, de        t   l t   . Ez el   r   
 v gion

vágon azért az atárúl, am máfic af fiurúl.

Máfic agazatta.

ES IESVS CHRISTVS-

ba ű fiába, mi egetlen eg vruncba.

MAfic semél az bent háromságban af fiu, az ata Istennek fia, es igéie, ki mondatic Iesus Christusnac emberfége se rént mint nékie magarázzác, Görögül Christus Sidouł mefsias, Diacul vnctus, Magárul kenetett (auag sebben) aiándékoztatott. mert ű engedelmes lunn attánac mind haláliglan, ez engedelemért az ata Isten meg aiándékozá wtet neuel, érdemmel, minden newnec felette, mint bent Pál monga. Immár Iesusis, az az, űduözitő, mint az angal monga Iosephnec Mat. 1. ű űduöziti auag tisztitta meg az ű népét az ű bűneiből. azért emberfége se rént aiándékoztatott az ata Istentul telles bent lélec Istennel, ű benne bizocnac űduözittőiec, vtoc, életec. űduözit azért az Isten, vágon ezeköz (hog ig mongam) mell által, az az, ac Christusnac emberfége által, mert ha czac Isten volna felhetnénc túle, de igaz emberis, ata Istennek bent fia, nag bátorfágonc vágon benne, ű az ata Istennek terméset se rént valo fia: mi válaztasbol mondatonc fiainac ű általa,

H iij mert

mert mint hog' w általa válastott öröctül fogua Ephe. 1. azonképpen üduőzitis czac w általa, azért monguc wtet eggetlen egg' vruncnac. Nints több vrunc nálanál, ki Istennec haragia ellen, bün pocol ordög ellen meg otalmazhasson, mondom nints több vrunc auág asoñonc meñorßagban mert mindē ßentec mindē ßent asoñoc atáncfiai, azocnakis czac Christus volt vroc. 1. cor. 8. nekönkis czac w, azokis cžac w általa üduőzüntenec, miis. w czac meñorßagnac capuia, nem bodog asßon, mert wis az w ßent fiánac általa üduőzült. Ez immár ac kit mondanc oda fel: ap parantsolatbol betegfégönket esmeriüc meg, ac credoba oruoffágot találonc. Ki ez? Am mi eggetlen eg' vrunc az Iesus Christus, Istennec ßent fia nekönc üduőzitönc, es aiándécozonc.

Harmadic agazatta.

KI FOGONTATEC

ßent Lelec Istentül.

MIndenec bünben fogontatnac, czac am mi vrunc fogontatec ßent lélec Istentül, tisztán bün nekül az ű ßent annánac méhébe, nem eredendö bünbe, mint egebec mindenec, mert ßent lélec Istentül fogontatni nem egéb, hanem minden macula,

cula, minden bűn nekül, feplötelen fogon-
tatni, w czac af fű bent, tizta, büntelen, ne-
kõnc w általa kell meg bñteltetnõnc, tiz-
tulnonc, Ioan. 17. Azt monga attánac, hog
legenic bñteltec, az az, tiztác en általam.
Agguc meg azért az w tizteffégét, bñnõfõc
folamionc ab büntelenhez, rutac at tiztá-
hoz, üduõzülõnc.

SZ'V'LETEC SZ'V'Z

mariatul.

E Zis üduõffégõncnec bizoñosb. mo-
diához illic, hog hitõncbe bátorbac
leheffõnc, mert czac az am mi vrunc acki
büztul bñletett, kinek bñletése terméset fe-
lett auag terméset ellen vagon. mi minniá-
ian atánctul anánctul bñlettõnc bñbe,
Christus czac anátul emberfége berént (a-
tától Istenfége berént) bñ nekül, büztul
hog am mi bñnõs bñletetõnket az w bñnte-
len bñletéseuel még tiztitaná. et tiztulat ke-
deg ig leßen, ha w benne bizandonc, am mi
bñnõs bñletetõnc ortzancra soha nem ter.
azért Christus emberfége berént mit tût mi
erettõnc, vegülc iol eßõncbe. bñletett érettõnc
hog fogantatott bñletett historia, de ez histo-
riánac hasna, hog nekõnc. mint Esaias mon-
ga, es mi érettõnc bñletett. az órdögökis hißic
az histo

az historiát, de nem az historiánac hasznát, ac kereszténec hiszic mint ac kettőt, czac ez azért at te üduőzítôd, ki bent lélec Istentül fogontatott, búztul búletett, senki nem egeb hát senkibe ne bizál hanem czac w benne, te éretted búletett. ha más által más képpen uduőzülhettônc volna, nem búcfég volt volna érettônc búletni. Többet mit tûtt.

Negetic agazatta:

KINZATEC PONCI-

us Pilatosnac alatta.

Az historiánac bizomb voltára, ki birosága, ki feiedelemfége alatt kénzatot vagón et czickel, mint az euangelista kis meg iriác. Haszna az historánac hog am mi bünönként kénzatec, mint racua az irás vele. oluafd bent Petert, ki Esaiasbol ezt monga: gôtretec am mi bünönként. Ah halál ac ken egebecbe bűnnec solga, ac Christusban Isteni irgalmasságnac aiándéca, kinec kénánac érdemébe ha bizandonc, am mi nomoruságunkis nem ab bűnnec leßen kénna auag solga, hanem Christushoz valo hasonlatosságunc. Summa. Mi érettônc benuede, lássad meg ne vtald.

MEG FESZ'V'LE MEG

hala, el temettetec bálla pocolra.

Igaz Isten,

Igaz Isten, igaz ember, Istensége szerint mint hog' szenvedhetetlen, azonképpen halhatatlan. Emberfége szerint bizonynal mint sületett, szenvedettis, mind belső külső kénocat, mind lelkébe testébe: nekij's teremtetett lelke, teste vag' on, ki eggesül't az istenhez czuda es ki ielenthetetlen képpen. Ah halál kedeg al lélecne'c at testül valo el választása. ac kerezt fán meg feszüle, bizonynal meg hala, lelkét attánac kezébe aianlá, teste ac coporsoba temetette'c. Meg feszüle am mi bünönc ért, meg hala. Ez volna am mi hitöncne'c reguláia, hog' hinnöc ac Christus meg holtnac lenni am mi büneinkért. De más képpen tanitnac mostan ap papoc, barátok, nem predicállac hog' ac Christus holt legén meg ab bünért, hanem ki egg' képpen acaria büneine'c botfánatát tanulni, más más képpen: de nem tagad hattác meg hog' ac Christus ne legén ab bárán, ki el mossa ez világnac bünét.

Itt etczer tanulluc meg Christusba mi haßnonc vag' on, es az bentecbe. Az bent irás ac Christus három képpen veti mi előncbe. Egg' modon mint aiándécül: más modon mint példáiül: harmad modon, mint ielül. Valamicor immár oluasod ac Christus sü-

I letéfért,

letéfétt, életétt, halálát, fel támadását, v'g
 gondollad mint Istenec aiándécat, hog' te
 éretted búletett, holt meg, támadott fel. Az
 ata Isten aiandécúl atta w'tet minekõnc
 mint w' maga monga üduõzitenc Ioan. 4.
 Ha tudnád Istenec aiándécat. Ez aiandé-
 cot hittel kell vened, az az, hinned kell,
 hog' tiéd ac Christus, te aiandécod, neked
 adatott, neked búletett. Láddé immár ah hit
 czac vételbe vagon, mihent adni acarß I-
 stennec valamit, ottan nem vag' igaz hitü.
 ez aiandékért czac hála adással tartozol I-
 stenednec. Eh hála adás ec kettõbe függ: w-
 tet bünõddel meg ne bánts, ditsíried irgal-
 masságát io voltát: vallád at te hitedet, meg
 ne tagadd ütet w' benne atádfiát b'eressed, es
 ammit miuelß, czelekedel, w' tizteffégere
 czelekeggél. Em modon minden bentnël
 nagobb ac Christus, mert mindenecnec ü
 aiandéca, mindenec ü általa üduõzültene-
 c. Más modon: Iel nekõnc az w' halála, fel tá-
 madása, hog' mijs meg hallonc büneinc-
 nec, mint hog' w' meg holt teste b'erént, es
 fel támaggonc lelkõncbe, mint w' fel táma-
 dott, az az, legõnc igaz hitünec. Ah hit búued
 nec indulati, mell' indulatocat czac ac ke-
 reztenec ertnec ereznenec. Három élet vagon
 lelki,

lelki, testi, más világi. és három halál, lelki, ah hitetlenség, mert minden hitetlen meg holt Istennek elötte Math. 8. Testi, micor test berént meg halál. örök halál harmadic. Azért minden kereszténnek meg kell halni és fel támadni meg ez világ berént Rom. 6. Touábbá üduőzitenecnek halála, fel táma dása am mi haláloncatis és fel támadásoncatis iedzi. Harmad, példa, mint wnmaga monga Ioan. 15. Mint en czelekettem tijs vg czelekeggetec oluafd. 1. Pet. 2. Christus czudácatis tútt, kicbe nem kőuethettúc útet, hanem egmáshoz valo beretetbe kell wtet kőuethnőnc. Ig nem cžac Christus nekőnc példanc, hanem az bentekis. Láffuc azért miuel külőmbőz at több bentectül, tudni mint, aiándéckal, iellel.

SZALLA POCOLRA▶

Mint Cyprianus monga et czickel nem volt ar régi Romaianac Credoioctban, bent Agostonis nem tešen rola emlekezetett, ap Patremban fints, kit am misébe énekelnec. De vgon azon Cyprianus azt monga, hog az elötte valo czickelnec, tudni mint ennec, El temettetec, mağarázatta, az az, fenécre álla, mert ad diác igét itt nem pocolnac kellene mağarázni hanem fenécnec

I ij Ezt

Ezt kedęg rüüdeden ig ęrtfüc meg: Emb-
 bernec lelke teste vagón, ęs minden em-
 ber auuag üduözül, auag cārhozic. Ha az
 üduözülendö meg hal, at teste fenęcre áll,
 az az, ac coporfoba, földę léßen, lelkeis fenę
 cre áll, az az Istenhez megen az öröc életre
 mert kereztenec Isten, az öröc élet feneke.
 Az itélet cor mindennec teste egęgefül lel-
 kéuel, fel támad az öröc életre, ęz öröc élet
 léßen az w öröc feneke. Es maęarül elég bé
 pen şolnanc ęz végre, ammi dolog véghe-
 tetlen azt şoctuc mondani: şoha nem leßen
 vége, feneke. Ah hitetlenis micor meg hal,
 mind teste lelke fenęcre áll, teste földę le-
 şen, lelke az öröc cārhozatra áll, micor fel
 támad testetül lelketül az öröc kenra vet
 tetic, az öröc végre, az öröc fenęcre. Es ki-
 uált képpen ac cārhoztacnac állapatfoc am
 más világon mondatic pocolnac. Es micor
 üduözitęnc meg hala teste coporfoba álla
 fenęcre, lelke meńorşágba mene, mell' me-
 ńorşágot paraditşonnac monda: Ma ęn ve-
 lem léş paraditşomba. Nem mondá, hog
 limbosba. Errül diacül irtam egębütt tőb-
 bet, itt acaręc czac rola emlekeznem, ęzec
 ellen kic limbosrol focat beşélnec minden
 irás kiül. Es acki igazán acaria ęrteni, ęz
 igeket

igéket könnyen meg értheti, mert at testről
 szolonc itt. El temettetęc, az az coporsoba,
 auag fenęcre álla.

ótódic agazatta.

HARMAD NAPON

hallotaiból fel támadá.

AZ lélec véősi fel at testet, ęs vőg tá-
 mad fel. Ez azért űduőzitetęnc nec em-
 berre létęnc ęs halálánac historiáia. De ez
 historiánac hasznát őent Pál rűuiden meg
 monga. Roma. 4. Adatęc am mi bűnőn-
 kért, ęs fel támadá am mi űduőőőęgőnkért.
 Hallonc meg mijs bűneinc nec, állőnc az
 igazságnac, hóg haláloncnac vtánna mijs
 testestűl lelkestűl támaggőnc fel az őrőc
 életre.

. ? . . ? . . ? .

Hatódic agazatta.

MENE MENNECBE 'V'L

atá Istennec iogiára. Innęt leően meg iű-
 uendő itelni eleueneket ęs holtacat.

VDuőzitetęnc nec fel támadása, ęs meń-
 be menete nag vigaság minekőnc.
 fel támatt, miis fel támadonc, meńorőágba
 ment mijs oda megőnc. Mi hozzānc képest
 kedę ez oca hóg fel támatt, ęs meńor-
 őágba ment, nem hóg hiuolcoggęc ott, de
 hóg őűnőtlenń érettőnc attānac kőőőő-
 I iij giőn,

giön, érettönc űöűolo leęen, būneincnec
 botfánattát ĳerie nekőnc, vralcogęec az őrdőgőn, ez világon, ab būnőn poclon, halál-
 lon, hog ĳerie nekőnc attától az űent lelket
 mint meg vágon Luc. 11. ęs Eph. 4. Men-
 ĳecbe mene foglalul viuę af fogfágot, ada a-
 iandőcocat emberecnec, ű testetűl lelke-
 tűl ditűűltetett, űentec kőzzűl meg űenki
 nem, hanem mint minńáian etczerűmind
 támadonc fel, azon kęppen etczerűmind dit-
 űűltettőnc meg Am meg holt űentec me-
 ĳorűágban vannac lelkec űeręnt, testec föld
 ben. Senki nem lehet nekőnc meĳorűág-
 ban tőbb űöűolonc, hanem cűac ami mi
 Christufunc, meĳorűágbęlihez űenkihez
 nem kell folámnunc, cűac ű hozzáia. Nints
 ez az űentec ellen, mert űc ac Christus tizte-
 űűęec magocnac nem coporittac. Ez vilá-
 gon imádonc egmáfert, ami más világon
 cűac Christus imád érettőnc, cűac ű efede-
 zic, cűac ű tőrekődic, mert cűac az ű būnte
 len, űent halálánac érdeme fogonatos az a-
 ta Iűtennęl. azért valakic cűac ű általa nem
 acarnac űduőzűlni, cűac ű hozzáia nem fo-
 lamnac, cűac űtet nem vallac prőcátoroc-
 nac, űegędecnec az ata Iűtennec előtte, meg
 eęecnec ac Christus coporűoban űecűic, me-
 ĳorűágba

norbágbá meg nem ment, hanem cžac az
 wuęinec támatt fel. Immár fel támadni,
 menbe menni, nem eęeb hanem vralcodni
 minden ellenfęginken. Azért valakic w ben
 ne nem biznac, eżecnec ellenfégeken w
 fem vralkodic. Tanulluc meg azért ac Cre-
 dot igazán mondanonc, mert az historiát,
 mint meg montuc, focan tuggác, az histo-
 riánac hašnát keufen. Ezt kedę minden
 ember vg veęe ešębe, mert ket mondás
 kőuetkeżic: az elfő kereżtęnecnec naę viga
 fagocra vaęon, am máfic, hitetlenecnec
 naę retteneteffęgecre. Nem hatalmatlan,
 nem hašnátatlan, nem érdemetlen űl ata I-
 űtennec iogiára, az az, emberfęge űeręntis
 eę hatalmu ditfőseęu bōltfeseęu az ata I-
 űtennel, azon tizteűfęge, bōltfeseęge hatalma,
 mint az ata Iűtennec, kibe ha mind az által
 nem biznac, el iū az vtolűo itęletre itęlni io-
 cat ęs gonofocat, űduōżiteni az iocat az w
 benne bizocat, cārhożtatni ah hitetleneket.
 Ez az w tizteűfęge hog w benne bizzonc. Va-
 lakic wtet tiűtelic, wűs tizteli azocat valakic
 wtet nem tiztęlic, hanem galázżác, wűs meg
 galázża azocat. Rettenhetec meg azért kic
 űbentecbe, butűucba érdemecbe cápába mi-
 űębe biztoc, ha cārhożni nem acarttoc: tanul
 latoc

látoc meg ac Christust ęs az ę hitett. To-
uábbá ah hitnec częła czac ac Christus,
fem ęent, fem ęenki. Ioan. 3. Acki hięen ęn
bennem ęduoźęł, ki nem hięen immár cár-
hozott. Vezteg ęłni itęłohez illic, ęs ęlettel
itęletre valo hatalmařfág iedzetec. Bizon
hatalmas megis otalmazni az ęwuęit, az ę
benne bizocat, azocat kic ętęle neueztet-
nec kereźęnecnec, nem kic ęent Peter a-
uağ ęent Ferentź fiainac: ęs hatalmas iga-
zán cárhoźtatni ezeket, kik ę benne
nem bizęanac, ę általa nem acartac ęd-
uoźęłni. . ? . . ? .

N'oltzadic agazattá.

HISZEC SZENT 'LE'

lec Iętenbe.

HArmadic ęemęł az ęent háromfágba
az ęent lélec Ięten. ęs mindenic ęe-
męłról mongęc: Hięec Iętenbe, az az. Atá-
ba, fiuba, ęent lélecbe. Az ęent háromfágba
mint hoğ at termęęet eg, az acarat eg, eg at
czelekedetis. Teremtett az ata Ięten, terem-
tett af fiu Ięten, teremtett az ęent lélec I-
ęten. Tiztit az ata, tiztit af fiu, tiztit az ęent
lélec. ęduoźit az ata, ęduoźit af fiu, ęduoźit
az ęent lélec Ięten. Ac Christus igaz Ięten
igaz ember egęemęł, kęet termęęet, kęet aca-
rat, Ięte-

rat, Isteni emberi, de az emberi természet engedelmes volt az Isteni acaratnac. Ez w emberfégenec engedelmenec oll' érdemes foganatta vagon attanac előtte, hog' valakic, w benne biznac, ezécnecc neri az bent lelket, az az, bünöccnecc botfánattát, ata Isten nec keduet, az öröc életett, ez világon lelkecc nyugodalmát, búuöccnecc bátorfágát, hitnec vallását, es egebb testi lelki aiándéccocát, mert az bent lélec Isten mondatic segétöccnecc, vigasztalonac, tanitonac, intöccnecc ki min ket segét, vigasztal, tanit, int minden nómorufágonccban, hog' ac Christus Iesushoz folamionc, hog' lelki testi igazságot meg értöccnecc, hog' külföcc belöcc büntül otalmazhafücc magoncat. Im meg látöcc ah három se méll berént, három czickelre osztöcc ac credonac auag' ah hit ágazatinac rébbét, mint Isten felöl: Mi felölöcc am mi czickeleket kellen hinnöcc, azokis köüetkeznec.

Kilentzedic ágazatta.

KEREZTEN AN'A

bent eghazat.

Ket fele nép vagon, kerezten, nem kereztenn. Ac kereztenis kettö, igaz, hamis. Ac kerezten Christustul neuezetic kereztennec, ez kedeg ac kerezten ki czac
K Istennecc

Istennec irgalmasságából Christus Iesusnac általa vária büneinec botfánattát, Istennec keduét, az örök mehorfágot: és sem földön sem menbe nints Isten előtt több reménfége Christusnál: és ki életébe iámbor attafainac vagon elő mentére, békeséges, kégelmes, irgalmas. Azért aña bent egház nem egeb hanem kereztenecec auag bent tecnece gúlekezete, nem czac hel berént, hanem ez egeß világon, valakic eg hituuec, eg reménfégüuec, eg beretetüec. Effé leis kettő, közönfeges ez egeß világon, és réß berént, falucba, várasocban, országocban. Efmet oztác ec kerezténféget ezece, kic vitez kednec (ef földön test ellen, ördög, bün, ez világ ellen) és kic diadalomban vannac, az az országolnac men országban. Azért aña bent egház nem egeb, hanem bentecnece auag válastottacnac gúlekezete. Hinnonc kell azért aña bent egház az az, ezt kell hinnonc, hog Isten ez világot teremtetete, azuta fogua, és míg ez világ leßen, voltac, vadnac, léßnec kereztenece, az az kic igazán czac ac Christus Iesusba biznac, mert ac Christus orßága öröcké valo, mindencor orßáglot, és orßágl az üueibe. Ec kerezténfegnec feie w, az az, vra, otalmazoia, üduözitöie, se-

zítőie, fegetője. Ezt továbbá iol esedbe vedd, hog' ec kereszténységbe, acar ef földön, acar mehországban, minden keresztén eg tag, szent Peter eg tag, szent Pál bodog az-son eg eg tagoc, te eg tag vag, en más va-goc. Es nem mondod hog' hisec aña szent egházba, mint Istenrűl monguc, hisec Isten be, Iesusba, Christusba, hisec szent leléc I-stenbe, hanem hisem aña szent egházat, mert nem hisõnc aña szent egházba, sem valamell szentbe, kic aña szent egháznac ta-gi, hanem czac az eg Istenbe. hisem szent Pált, szent Petert, Bodog azsont hisec szent Pálnac szent Peter nec, Bodog azsonnac, de nem hisec szent Pálba Peterbe, Bodog az-sonba, de hisem Istent, hisec Isten nec hi-szec Istenbe. Ed dolog azoc ellen vagon. kic az szentecbe biztatnac minket ec credo ellen. Nem kell nekõnc az szentecbe bi-znonc hanem czac az eg Istenbe, búuõnc-nec bizodalmát semmi teremtetett állatba nem kell vetnõnc, hanem czac Istenbe Christus által. Az szentec felől kedeg mit kellen hinnõnc, halluc meg.

SZENTECNEC EG-

gesseget.
A Z Isten nec ket fele aiándéca vagon
 K ij üd-

űduőzitő aiandéc, nem űduőzitő aiandéc:
 mell kőz mind iocnac mind gonőbocnac
 mint czudácat tenni, halottacat tamaztani,
 igazánn predicálani, külőmb külőmb nél-
 uen űolni, külőmb külőmb tudománt bōlt
 űefēget tudni. Effēle aiandékiban Iűtennec
 nađ külőmbűég vagon, mint ez világi tiz-
 tecbe külőmbűégec vadnac. Tiztel, méltó-
 űággal prophetác kőzzűl, ki űduőzitenket
 nem czac iūuendōűl meg monta, predicá-
 lotta, de meg vyiāualis meg mutatta, nem
 támatt nađobb Iános baptiztánál. Effēle a-
 iandēcokkal űenki nađobban nem tiztelte-
 tett Bodog aźbōnnál űenki nints nađobb.
 Tizta űűznec lenni teűt űerēnt. Iűtennec fiát
 űűlni, Iűtennec annānac lenni, Iűtennec nađ
 aiandēki, de nem űduőzitő aiandēki Bodog
 aźbōn nem aźert űduőzűlt hog űduőzitenket
 űűlte, hog annā volt, hog teűte űerēnt űűz
 volt, de űduőzűlt, mert igaz hitű volt. teűte
 űerēnt lelke űerēnt volt tizta űűz: hite űű-
 uēnec bizodalma czac ac Chriűtus Ieűusba
 volt, kit ű teűte űerēnt űűle, aź aź, űis nem
 faiát auađ tulaydon érdemēbōl, mint ah ha
 mis prodiátoroc mongác, űduőzűlt, ha-
 nem idegen érdembōl, aź aź Chriűtus Ie-
 űusnac általa, űent Erűebet monga ezt, Luc.

i. Bodog

1. Bodog vag' Maria ki hűl. Láddé wís hitnec általa lwt bodoggá hitnec általa űduőzűlt. Azért Bodog azŕon minden w érdemében annát nem bizott mint eg' mác ŕem hanem bizonnál aláztatos ŕűz minden érdemből ketŕégbe eŕuén, czac az w ŕent fiának bizott érdemébe. Minden ŕentnec tulajdon érdeme az érőc cārhozat, ha érdemőnc ŕerént fizet az Isten őrőc ként fizet, mert minńaian haragnac vagon fiai. Eph.

2. De idegen érdemből az az, Chriŕtusnac érdeme által kell minden kereztűnnec űduőzűlni. azért eg' mác ŕemet ŕe bizzonc ŕe Bodog azŕonba, ŕe egűb ŕentbe ŕe ŕemmi-be, hanem czac ac Chriŕtus Ieŕusba, ha űduőzűlni acaronc. Es hog' eg' ŕentet Isten na gobb aiandéccal ŕeretett hog' nem máŕt, auual ŕemmit ne gondol, az űduőzítő aian-décnac, az az, az igaz hitnec általa mind egűec vagonc. Galat. 3. Minńaian egűec vagonc Chriŕtusba hitnec általa. Műg ah hitnec dolgábais eg' nağobb máŕnál, de mint hog' eg' minden hitėnec at cűła, tudni mint ac Chriŕtus, ezenkűppen mind egűec vagonc, ez eg' cűlnac, ac Chriŕtusnac általa. Am mannába acki tőbbet ŕedett, nem I-wtt tőbb, mint acki keuesbet ŕedet. Gomor-

edén, kiuel mértéc, ez edén ah hit, manna ac Christus, eh hitnec általa eg modon méric mindennéc ac Christust, azért monguc, es hittel valluc, hog nem űduőzitő aiandéccal eg nágobb másnál: űduőzitő aiandéccal eggic sem másicnál. űentecnec eggességét hiűűc nem külömbségét. Ez világ bais eggec hitnec általa, mehorűágbanis eggec lésnec ditsőült testbe, lélecbe: Az űentec mind atafiac űduőzitenc monga, Matt. 23. Ti mind atafiac vattoc. Nints nágobb, érdemec mint minekőnc, minekőnc mint űnekic, mert kőzőnsséggel eg érdemőnc ac Christus. Láttátoc immár ac Credobol kic ki hágtanac, es ac kēt aiandéc kőzött válastást nem tuttac tenni, mint biztattac minket az űentecbe, es az ű érdemecbe ac Christus Iesus érdemét hátra hattác. Az Isteni kedwbe, malasztba hitbe űeretetbe, reménfégbe, orűágba, ditsőfégbe eggec vagőnc.

Tizedic ágazatta.

B'V'NEOCNEC BOT-

űanattát.

MInt ah hitbe eggec, at termésfetbe nis, az az, az eredendő bűnbenis eggec, nūha at czelekedetbe külömbőznec. Senki nints tőbb bűntelen Christuűnál, eggiglenn

giglenn minnáian bűnőfőc, minden ſent-
 nec kellett bűneinec botfánattát hinni, mert
 acki ezt nem hitte az ſoha meńorſágba nē
 ment. Valaki ac Credot nem hizi, az me-
 ńorſágba nem megen. ac Credoba vagon
 hog higgűc bűnnőncnec botfánattát, ha va
 la mel ſent ezt nem hitte volna, nem volt
 volna ſent, ſem kerežten. Itt ſenki ne hizel-
 keggéc, minnáian bűnt twttenec, vétkezte-
 nec, minnáian vétkežtenec ac Chriſtus ne-
 kül, azt monga ſent Iános: Ha azt mondán
 guc hog bűnőnc nints, igaffág nints ben-
 nőnc. Azért bűnős ſent Pál, ſent Peter, ſent
 Iános, Bodog azſon, ſenki ki nem kell ven-
 ni, ha at terméſetett nézed. bűntelenec
 mind wc mind mi, ha az Iſteni irgalmaſſá-
 got nézed. Iſtenbe ac Chriſtusba bűntele-
 nec vagonc, terméſetbe bűnőfőc vagonc,
 de am mi terméſeti bűnőnc ortzácra nem
 ter ac Chriſtusbēli hitőncnec miatta, mert
 czac ezec bodogoc kicnec az Iſten ortzáio
 cra nem veti bűnőket Roma. 4. Nem veti
 az ſentecnec, Bodog azſonnac, bodogoc a-
 žért. Ac kibe hit vagon bűnős az, mert ah
 hit által vagon bűnénece botfánatta, mert
 mit hinne ha bűnős nem volna? mert ab
 bűn ellen vagon ah hit. Azért mint minná-
 ian hitnec

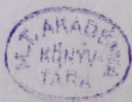
ian hitnec általa űduőzűltenec, azonkép-
pen minkháian bűnőfőc voltac, de Christus
ba bizuán meńorűágba mentec. mijs ű
benne bizzonc meńorűágba megőnc.

Tizeneggedic.

TESTNEC FEL

tamadattát.

ŰDuőzitęnc támaztott halottacat fel,
támaztottac ap prophetác, az aposta
loc, az őentec, de eűmet másotzor holtanac
meg. Kic fel támadánac űduőzitęnc táma-
dása cor, eűmet másotzor holtanac meg,
mert ditsőűlt testel lléeckel őenki meg me-
ńorűágba nints tőb ac Christusnál, hanem
etczerűmind támadonc fel eűetembe, mert
mi hizűűc testnec fel támadattát, ki meg
iűuendő, nem acki meg lűtt. oluafđ Hebrę.
11. vęan ott Aran őáiű őent Iánoű, de ed
dologrűl eűęb cor tőbbet irtam. Bodog az-
őon meűbe menetérűl oluafđ őent Hiero-
nymoű. Nemi meri ű bizonitani, őe mi ne
meriűc valami az irásba nints. Lelkec me-
ńorűágban, testec mindenicnec földben va
gon Iob 19. Tudom hog az vtolfo napon
fel támadoc, ha limbosbol fel támattac vol
na mint ab barátoc mongac, bizon Iob is
fel támatt volna. Hiűűc azért testnec fel
tamadattát,

támadattát, et testnec kedęg ackic most viselõnc, ęs am mellet minden viselt.

Tizenkettõdic ágazatta.

ES AZ EOREOC

életet.

HArom élet vagon : lelki, testi, õrõc élet
 At testi élet kõsõnséges mind iocnac gonosbocnac. Al lelki élet, az õrõc élet czac ac kereszteneke. Al lelki élet ez, ackit ac keresztenece ereznece búuõcben az igaz hitnec általa al lelki vigafág, õrõm, nyugodalom, békeség, ez élet az õrõc életnec czac fengeie, elõl iároia : az kedęg az Istennec tókélletes esmerete, õrõc vigafág, õrõm, nyugodalom, tókélletes engedelem, igasság, bodogfág. Summa. felséges io. Ez élet itt kezdetic, ott lében tókélletes, ez, testnec lélecnece ditfósége, testnec lélecnece meg maradando aiandéca. Ez életrül monga bent Pál : sem nem látta, sem fül nem hallotta, sem búuec be nem õtlõttec ezec, kiket az Isten szerzett az w szeretõinec. Racua az irás ez életrül, de iay ezecnece, kic ez világi tizteffégekert elõ menteckert, iúuedelmekert, étekert, itokert hasokert ezt el veztic : maga úduõzitenc azt monga : Mit hasnál teneked ha mind ez világot meg hered ha lelkedet el vezted? E-

L zec nem

zec nem külômben czelekednec mint az
 Esopos ebe, ki ac contznac árnécaért el ve
 té at contzot, sem árnéca sem contza an-
 nac vtánna. Touábbá minden kereztén-
 nec hiténec vége az élet, mint szent Peter iria
 1. Petri. 1. és üduözitenc Ioann. 5. nem pur-
 gatorium. azért ac kerezténec nem hisic ap
 purgatoriomot, hanem az örôc életett. Mi-
 hent meg hal ac kereztén ottan meñorbág
 ba megen Abrahamnac kebelébe, az az,
 szentecnec társaságába. Valami ac Credo-
 ban vagon azt hinnônc kell, valami ott
 nints, nem tartozol vele. Régenten hitnec
 reguláianac hittác ac Credôt, mint szent A-
 gostonis hiya, és ha valaki valamire tani-
 totta, meg ap parasztis am mi nem volt
 ac Credoban, ottan azt monta: nints ac
 Credoban am mit mondasz. Mert ac Cre-
 dot ielesben ap parasztokért, kic irást nem
 tudnac szerzettéc, hog ah hamis predicáto-
 roctul meg ohassác magocat. Iusson ez is
 esôncbe, hog meg mondóc oda fel: Ap pa-
 rantsolatban parantsollac mit kellen ten-
 nônc, és hog igen betegec, erôtlenec vagonc
 ac credoban oruosságonc vagon. ha hien-
 dônc Istenbe, ki ata isten, fiu isten, szent lé-
 lec isten, hát bûnônc botfáttatic czac ac
 Christus

Christus Iesufnac általa. Touábbá fel támadonc az örök életre, mell életett aggon nekönc ata, fiu, fent lélec. Amen. az az, vg vágon, Sido ige, némicoron annat teßen mint ez ige, bizón, némicoron annat mint vg vágon, auag, ne kételkedgél benne, bizónnal. Azért minden imátságoncat euuel petsetellüc be, mint azt mondanóc, kétfég nekül meg léßen, bizónnal vg vágon am mit mondonc, am mit kérönc.

AZ IMATSAGROL ▶

AZ Imátságnac auag kérésnec két ré fe vágon, kónörgés auag fegetségül hiuás, és hála adás. Az Isten meg parantfolta mit kellen tennönc, mit ne kellen tennönc, mell parantfolatbol am mi erőtlen voltoncat iol meg tanulhattuc, mell mi erőtlen voltoncnac esmeretéből meg alázhattuc magoncat, de az alázásnac az Isten segédet aiandécot igért, mint meg hallóc ac Credoban: mint kellen kérönc ez feget feget erreis meg tanított minket üduözi-
tenc. Touábbá nekönc két dolgot kell kérönc, testi és lelki dolgot. Es minden imátságoncban hat dolog vágon, hit ígélet parantfolat, ad dolog am mit kérönc, ki-

L ij túl, és

túl, és ki által kériúc. Az Isten azt parant-
folta hog' kériúc am minékül búkòlkò-
dònc, acar testi dolog legyen acar lelki: ki-
crúl ßollonc ide alá. Meg ígérte, és igaz az
w ígérete, higgònc az ígétetnec, wtúle I-
stentúl kériònc mindent, de czac ac Chri-
stus által. Azért monga üduòzitenc: Vala-
mit kérendetec en neuembe, az az, en álta-
lam, en érdememért az en atámtúl meg ag-
ga tinctec. Valakic immár ű általa nem
kòhòrgènc, nem igazán imátcoznac. Ac
kòhòrgéfre tanit üduòzitenc Matthei, 6.
és Luce. 11. .? .? .?

MI ATÁNC KI-

vağ menñecben.

EZ igéc meg nem kòhòrgèfec, hanem
Istennec hozzànc valo irgalmassàgà-
nac aiànlàli, hog' atàncnac hiuatta magát.
Ha atànc, hát mi fiai vağonc, ha fiai va-
ğonc, hát atàfiac vağonc, atàfiacnac eg-
màst kellene ßeretniec. azért nağ bátran hoz-
zá fołamhatonc Christusnac am mi atànc-
fiànc általa, mint édes atànchoz, nem czac
ill' atànchoz ki teremtet, hanem ki meg-
váltottis az w fiànc általa. Nem kételke-
gònc kedèg benne, mert w menñecben va-
gon, az az, irgalmas, hatalmas, véghetetlen
ßeretett,

beretett, igaz, kinec igéretébe ég ſalat fe ké-
telkeggõnc.

Vág íg: Ki vág men-
neben, az az ſentecben, az io angalocban
kicben vralcodol orſáglaß at te fiadnac
általa.

SZENTELTESSE'C

te neuéd.

M Ondám hog két dolgot kérõnc I-
ſtentûl, lelki testi dolgott. Ah há-
rom elfõ kéréſec lelki dolgocrol vannac.
Az elfõ kérés hog Iſtennec neueſenteltes-
ſéc. Az Iſten az w terméſetébe elég ſent, e-
lég tizta, tiztább, ſentebb nem lehet, de
mint az állatocatis neueken eſmeriüc meg
azon képpen Iſtentis neuén eſmeriüc meg
Az Iſtennec kedeg neue, igéie ac Chriſtus,
azt kériüc azért hog az Iſtennec neue ſen-
telteſſég, az az, predicáltáſſéc, eſmertefféc.
Summa. Két módõ ſenteltetic, hittel (mell
hit ap predicaciobol vágon, acki igazán
predicálľa az Iſtent, Iſten neuét ſenteli, ki
hißen ap predicaciónac, Iſten ueuét ſenteli)
es hitnec gûmõltſéuel, nelw valláſſal, hála
adáſſal, ſegétségre hiaúſſal. Kériüc azért hog
ſentelteſſéc neue, hog az w ſent fia hirdet-
teſſéc, predicáltáſſéc, ki mi bûnõncnec bot-
ſánatta, kirûl nag háláual tartozonc az vr

L iiy Iſtennec

Istennec. Ackic igaz hitűnec ezec ſentelic
Istennec neuét, ezec adnac hálát az vr I-
stennec, az ű io voltárul. azért ez ſép lelki
kérés.

IEVIEON TE

orſágod.

K Et orſága vagon az Istennec: külfő
kit kőzőnféges czelekedetével bir: bel-
fő, és láthatatlan, mell' kiualtképpen valo
czelekedete. Ertelme ec kérésnec ez: Min-
náian bűnőfőc vagonc, bűnnec vagonc or-
ſágában birodalmában, ha bűnnec hát ha-
lálnac őrdőgnec, pocolnac. Kériűc azért iű-
iön te orſágod vrálcoggál, orſágoll' te ben-
nőnc, hog' az őrdög ab bűn, ah halál raytonc
el ne hatalmázzéc, ne cārhoztathaffon, ray-
tonc ne orſágolhaffon. ſűcféges kérelem,
hog' agga nekőnc az ſent lélecne malaz-
tát, kinec általa ez világon vralcoggéc ben-
nőnc, gőzze meg ellen ſeginket. birion ű
velőnc, ne ab bűn, vag' az őrdög. Am más
világi orſágais iűiön meheffőnc ki eb bűn-
nec állapattából, iuffonc at tőkélletes en-
gedelemre, mell'be am mi atáncat meg ne
bánthaffuc. Summa. Kériűc hog' ez világ ſe-
rént agga, öregbitſe az igaz hitet, ſeretetett
mi bennőnc, és hog' ac Chriſtus Ieſus az
igaz

igaz hitnec általa vralcoggéc mi bennônc most, iûuendôre mennecnec orßágában.

LEG'EN TE ACARA-

tod miként menben és földön.

AMmicoron lelki dolgot kérônc az Istenûl, tudni mint, bûnôncnec botfá nattát, ßent lélecneç aiandécát, minden ha nekûl, minden kêtűg nekûl kell kერთônc, mint ßent Iacab iria: hitbe kერთ semmit ne kერთkeggel. De micoron ez világi dolgot kერთônc, mindencor háual, az az, ha Istenneç tizteűgére ha atáncfiánac elô mentére, ha nekônc űduôűűgôncre vaűon. Azért monűuc: Legen te acaratod, meg adnod auag ne adnod, ig vaű iműű, imeccor vaű máfcor, hoű ammi acaratoncat ßabiuc az ű acarattához, mint amaz beteg, ßent Matenál Vram ha acarod meg tiztithatz engemet. Touábbá micoron iot kერთônc, és iol kერთűc kერთűg nekûl meg halgat az Isten mert meg igerte, megis áűű: de hoű meg láűű ha ah hitben meg maradonc, am meg halgatást nem mindiárást ielenti meg.

Az Istenneç acaratta ez, hoű igaz hitűuec legôncc, és ez viláűon iámborûl élôncc. kერთűc azért hoű legen az ű acaratta, az az, hoű agű nekôncc az ű malaűűtát, mell ma-laztnac

laztnac segétségéből mi ef földön acarattát
tellesíttheffüc be, mint immár az bentec, a-
uag az angaloc tellesític bę meňorságban.
Immár láttuc ez első három kérésecben
lelki dolgotat kërönc. Kõuetkezec ez vi-
lági dolgot.

MI KEN'REONKET

mindennapiat aggad nekönc ma.

AC keňér neuezete alatt valami ne-
kül ez világ berént testöncbe búköl-
ködönc kériüc, tudni mint, otalmat, ételt,
italt, ruházatot, iámbor fejedelmet, iámbor
tizt tartót, iámbor birot, békeséget, igenesse
get, iámbor ęs tudos predicátort, plebánost.
Mert kettő ac keňér, lelki, testi. Lelki ke-
ňér kiuel lelkönc él, Istenec igéie, az vég
vatfora, am másic testi. Bűcfég mind ac ket-
tőt kërönc am mi atáncról az vr Istentől,
de czac am mi vruncnac, az Iesus Chri-
stusnac általa.

ES BOTSASD MEG

nekönc mi vétetönket, miképpen mijs meg
botfátönc nekönc vétettecne.

Kériüc az Istent hog meg botfássa vét-
keinket, mert ha azt mondagüc hog
bünnönc nints, igazság nints bennönc i.
Ioann. i.

Ioan. 1. Egéß ac kerejtenfég, ęs ac kerejten
fég nec minden tagia őróctúl fogua búkól-
kódott búne botfánatta nekúl: azért minde-
nec búnökőc w̄kis kértéc búnök nec botfá-
nattát, mijs kériűc w̄kis búnökőc voltanac,
mijs búnökőc vagonc: hát búnökőc búnök-
őcbe ne bizzonc, hanem czac ab bunte-
lembe, az eg Christus Iesusba.

Es micor azt monguc: Miképpen mijs
meg botfátonc nekőnc vétettec nec. ne vg
ęrtűc, hog az Isten azért botfátaná meg
am mi vétetincket hog mi meg botfátonc
ezec nec, kic ellenőnc vétkeztec, mert am
mi meg botfátáfunc nem oca az Isteni bot-
fátáfnac, hanem bizonsága. Mint lehetz bi-
zonos benne hog Isten meg botfátta at te
bűneidet? Ha igaz hitű leendeß, ęs atádfiai-
nac vétkeit meg botfátandod: immár bizo-
nos vag benne hog Istenis meg botfátta
at te bűneidet. Ig kell at több irástis ęrteni:
Ag, ęs adatic, botfáfd meg ęs meg botfát-
tatic: mert az ioßágos miuelkedet nag bi-
zonfag am mi űduőßfégőnc re. Touábbá at
tiz ezer forint kőzöt, ęs az eg forint kőzöt
mell nag külömbfég vagon, enni külömb-
fég vagon ab búnök kőzöt, kikkel Istent
bántottuc meg, ęs kikkel atáncfia bántott

M minket

minket meg. azért ha az Isten az focat meg botfátta, búcség nekönkis ac keueset meg botfátanonc. Ha mi meg nem botfáltuc ec keueset, iele hog Istenis meg nem botfátta az focat: ha meg botfátonc atáncfiainac, bizonság hog Istenis meg botfátot mi nekönc. Itt kedeg az igaz törüént, az igaz pert nem rekeztúc ki. Törüén berént meg kell büntetni ab bünöft.

NE VIG' MINKET

késértetbe.

Ket késértet vagón. Istenis késért minket, mijs késértúc az Istent. Accort késértúc mi az Istent micoron azt téßbüc ammit nem parantsolt, es azt nem teßbüc ammit parantsolt. Isten igaz hittel acar tiszteltetni, atafiui beretettel: mi kedeg cápáual, képpel es ef feléuel acariuc tisztelni, kiket nem parantsolt: élő atáncfiát el hattuc, accic nekönc hagott, parantsolt beretnönc. Isten ket képpen késért, iobb felől, ez világió berentsenec, elömenetnec, tizteßfégnec általa: bal felől, cárocnac, galazatnac, nómorufágnac általa. De az Isten késért, az az, nómorgat, ostoroz, nem azért mert gülöl, de hog beret. Hebrę. 12. Prouerb. 3. Mint az ata berelméből sañargatta fiát, annac vtánna az

na az veßöre haracßic meg, es at tűzbe veti
 Azért sahárgat az Isten minket hog meg
 esmertessen magoncal, hog magoncnac
 vigen esmeretére, am mi ioncra, es hog az
 w sent fiához hasonlataßsonc nomorufá-
 goncban. Naág aiandéc kedeg Istentül, ac-
 kic oßtoroztatnac wtüle. Ah hitetlen ed dol-
 got el nem hißi, de ac kerezten tugga hog
 ig vagon. Azért nem kériüc hog ne kéfért-
 sen az Isten, de hog kéfértetbe ne vigen. Az
 ördögis kéfért, ki bizonynál kéfértetnec mon-
 datic, de ez végre hog el veßessen, mert w-
 neki minden ígekezete ez hog Isten ellen,
 ember ellen czelekeggéc, ártson nekic. Ké-
 fértsen azért nomorgaßson az Isten, de ne
 haggon an nomorufágban, mell nomo-
 rufágoncban czac w hozzá, kell folamnonc
 nem bentechez, auág análogochoz, mert meg
 parantsolta: Engemet hiy nomorufágod-
 ban, en meg halgatlac. Oßton vag ember
 által, vag angal által szabadi meg tugga w

DE SZABADITS

minket gonoztül.

ITT ag gonoz auág ab bünt, auág az
 ördögöt iedzi, kériüc hog az Isten meg oß-
 talmazzon külfö belfö büntül, meg otalma-

M ij zon

zon az őrdőgtől, kinec ígekezete ez, hog' mi-
nekönc ártson, vag' testöncbe vag' lel-
köncbe. .? . .? .

MERT TIED AZ OR-

szág ah hatalom, és ad ditsőfeg
öröckön öröckę.

EZ ígéc az Görög kőnuecben vadnac
am Mi atánc vtán. mondatnac ke-
deg am mi hitöncnec erősfégere. hog' kie
az ország, ah hatalom, ad ditsőfég, az az, az
Isten am mi atánc, meg athatta mind ec ké
réfeket, tudni mint, al lelkieket, testieket: és
bizzonc benne, mert vr, orzága vagón, ha-
talmas, ditsőféges, mint hog' hatalmas ki-
ral, azonképpen hatalmas atánc, minden
nomorufágoncban azért czac w hozzá fo-
lamionc. Amen.

Ac Credo végében láfd meg az Ament.

Ezecből immár meg láttuc, mi ap pa-
rantsolat, mi ac Credo, mi am Mi atánc.
Ap parantsolatbol Istenec acarattát, és
am mi hatalmatlan, és bűnős voltoncat ta-
nuloc meg: ac Credobol az Istenec igére-
tett, hog' ac Christus Iesus nekönc egge-
tlen eg' vronc, kinec érdemébe bizuán be-
tölthettűc ap parantsolatocat. am Mi atánc-
ban kéri-

ban kériſc az Iſtentűl ez ſegétféget. Es az egéſ ſent irás rőuideden ec két dologra oſlic, parantsolatra és igéretre. Ah hitnec cze-la az igéret, mert nekőnc az Iſten igéiēnc, igéretēnc kell hinnőnc. Igéri kedęg nekőnc az Iſten az ű ſent fiát, hog kic tulaydon érdemőncbel nem űduőzűlhetőnc, idegen érdemből űduőzűllőnc.

AH HITNEC PETSE-

tirűl.

AZ emberi ęarlofág mell igen nag legēn tuggác az ſentec, az vr Iſtenis ez náualas terméſbetnec tudoia ezt által látuan, am mi ęarlofágoncat, erőtlen voltoncat, külfő és láthato dolgoccalis meg erőſfitette am mi hitőnket ez emberi ęarlofág-nac ellene. Azért űduőſſégérűl minden keztennec két bizonyfágánac kell lenni, bel-fő bizonyfág és külfő, Belfő bizonyfág az igaz hit, az az, czupa czac Iſtennec irgalmaſſágabeli bizodalmonc Ieſus Chriſtusnac általa, mert az Iſtennec hozzánc valo irgalmaſſága ſoha incább meg nem tetűtt, mint micoron az ű eg fiánac nem engedett, hanem halálra érettőnc atta űtet. Nag irgalmaſſág ez atámſiai, eg af fiu, ennec

M iij fem

fem engede, ada kedeg nem igazakért, ha-
nem bűnőfőkért. íg léß immár igaz kerez-
ten íg léß Istennek keduébe, íg botfáttatic
meg bűned, ha ez ég Istennek fiába bizan-
dol, w nálanál több reménféged nem leend
fe földön fe menben. Azért lásd el at te bú-
uednec állapattát, ha nints tób bizodalmad
w nálanál kerezten vag, es ez bizodalom
üduőffégednec belső bizonyága: külfő, há-
rom iőfágos mielkedet, kerezte az az, nómo
rufag, ah hitnec petšeti, ah hit mellet ha éle-
tedbe iámhor vag, ha iámborfagodba nem
bizol, ha mindent Isten tizteffégére atádfiá-
nac elő mentére acarš czelekedni, ha aca-
ratod šerént fem Istenedet, fem atádfiát
nem acarod meg bántanod, ha ellened vét
keztecnec hamar kéš vag meg botfánod, ha
ah hitért kéš vag nómorufágot šenued-
ned, ha meg kereztelkettel, ha az vég vatšo-
rát hozzád véšed gacorta, ezec mind ieli hog
te válastott vag, Istennek fia vag, üduőžült
vag mert mindennec az w hitébe bizoňof-
nac kell lenni. es valaki hitébe, üduőffégé-
be kétféges, az nem kerezten, mert ac ket-
ség nem fér ah hittel eggűue. Most immár
ah három külfő bizonyágoc kőžžül az eg-
gicrül, tudni mint, ah hitnec petšetirül šol-
lonc

lonc keufet, de ezec esmet hármac, az el-
fő ac keresztég.

AH HITNEC

ielireul.

K Ettő at czelekedet, Isteni és emberi
czelekedet, az Isten öröctől fogva ígér
te az ű bent fiát bünöncnec botfánattára,
előzber Adámnac, ez ígéretnec hiuén űduő-
zültec: oztán Abrahamnac, David királnac
és at több patriarchacnac. Ez ígéretnec ie-
létis atta mel iellel, mint eg petfettel, erőssi-
tette, batoritotta amazocnac hiteket az ű
ígéretére. Azért méltán mondatnac hitnec
ielinec, petfetinec auag béleginec, mell ie-
lecne auag petfetcnec általa czelekedic
az vr Isten. Effele ielec voltac az Sidocnál
am manna, ac kű bicla, ac kőrnűl metelés,
ah hufuėti bárán: nálonc ac keresztég, az o-
dozat, az vég vátfora. Az ceremonia annát
tesen mint czelekedet, de ez Isteni czeleke
det, mert ű az ige által, és az ceremonia ál-
tal czelekedic. Mit czelekedic? Az bent lé-
lec Istent agga ap predicáció igéiénec és ez
ceremoniánac általa nekönc, mel bent lé-
lec Isten szerzi mi bennönc ah hitet, al lelki
békeséget, bünöncnec botfánattát, és az io
lelki esme

lelki esmeretet. Ap pap Istennek képe, ki beűédét (hog ha igazán) monga, ig kell hin-
nônc mint ha Isten űnmaga mondaná.

De hog ezeket incább meg ertűc, tugguc
meg mi külömbfég vagon az aldozat kô-
zött, ęs az ielec kôzött.

AZ ALDOZATROL ▶

K Ettô az aldozat, engeztelô aldozat há-
la ado aldozat. czac ac Christufnac é-
lete, űűletése, kén vallása, halála engeztelô
aldozat, mert az ű űent halálánac általa en-
geztelte minekônc meg az ű űent atát, a-
zért az ű aldozatta, kén vallása engeztelô,
érdemes, elég tétel. Aldoźni kedęg annát te
űen, mint űenuedni, ként vallani, meg hal-
ni, ű az oltáron, az az, am magafs kerez-
fán aldoźęc, űenuôde, hala meg érettônc,
bűntelen bűnôűkért, hog az ű bűntelen
űent halálánac érdeméuel meg engeztelle
nekônc az ű űent attát. Az űentekis aldoź-
nac, de az ű aldozattoc nem érdemes, nem
elég tétel, nem engeztelô, mert czac ac
Christus tűtt eleget mind ez világnac bűne
ért czac ű engeztelte meg az ű attát min-
denecnac, czac az ű halála mindenincnac
bűneért érdem. Immár ac kereźtenecnac
aldozatta

áldozattá czac hála adás ac Christus áldozattaért. Azért ac Christus áldozatta engeztelônc mondatic az bentec áldozattá hála adonac neuezetic. Es három fele, búnc, nélwnec, czelekedetnec áldozattá, búuônccbe áldoznônc kell, az az, hitetlenségnc bűnét, bűnre valo kéuánfágocat meg kell ôl-nenc búuônccbe. az az, igaz hituuec legônc: ez igasságnac áldozattanac, auag búui áldozatnac mondatic. Pfal 4. néluônckel valla-nônc kell ah hitet, ditfernônc kell az Istent: Ez ditséretnec áldozattanac, auuag, hála adásnac mondatic. Ill áldozat ackit Misenec hinac, kirul ide alá bolonc. Hebrę. 13. Harmadic czelekedetnec áldozattá: Iámborul éllônc ez világon Istenec tizteffégére, hála adáfra, atáncfiánac elő mentére. Valaki ac Christus áldozattá kôzött ęs am mi áldozatôc kôzött válastást nem tud tenni, nem kezten az. Immár am mi áldozatinc kôzött ęs ah hitnec petseti kôzött ill külômbség vágon: Am mi áldozatonc az, kiuel Istent tiztülluc, kit Istenec tizteffégére tébônc: Ezt mi ez végre tébbuc, hog Istenônket tiztefféggel illeffuc: Ah hitnec petsetibe nem mi czelekedônc, hanem ap pap Istenec képebe, ep petsetec által az Isten agga nekônc

N az w

az ű aiándékit, űent lélec iftent, hitet, remén
féget, bűneincnec botfánattát. De ep petűe-
tec az Iűtennecc igéiéuel mindencor eggűtt
iárnac.

AC KEREZTSEGREVL.

MInt eg feiedelem ha kinec mit do-
nál. aiándécc, hog amaz bizoños le
heffen benne ad donaciorűl, adománrűl le-
uelet ad, petűetűel meg erőűűiti: eckűppen
czelekedett az Iűtenis űrűctűl fogua az ű-
ueiűel. Igűr te nekűnc az ű űent fiát, bű-
nűncnec botfánattát, az űrűc életet: Ez igűre-
tet hog incább hiheűűc, ez igűretben bátor-
bac leheűűnc, mint eg leueles petűetűel ez
igűretet meg erőűűította iellel, tudni mint,
kereztűeggel, áldozattal, vűg vatűoráual.
Hog mell űiluán tuggűc, kerezt atánctűl a-
nánctűl űrtettűc hog meg kereztelkettűnc,
ollan bizoňnal higgűc az Iűtennecc igűretűtt
Touábbá ammit mi kereztűűegnec hiuonc,
lűlki mártáűnac, ferdűnec, auag tiztulatnac
hihatnoc iobban, mert az Gűrűgbűl iűtt
Diác ige anňat teűen mint bű mártani, a-
uag tiztitani. Ac kereztűűegbe azűrt kettű va-
gon, az Iűtennecc igéie, űs az viz. Az ige, igű-
ret: az viz, iel, auag petűet. Es minden Iűteni
ceremoniába, auuag czelekedetbe ecket-
tűnec kell

tõnec kell lenni, igénec ęs valami állatnac. Touábbá ac Christus ettzer holt meg: Ac kereztfég halálnac iele, ęs af fel támadatnac: ac Christus felis támadott: mijs ettzer kereztelkettõnc meg, elég ne tõbzer. Micor kereztelnec be mártnac, ęs ki mártnac: ab be mártás halált, acki mártás életet iedz. Azért ac kereztfég ap penitenciánac iele. Ap penitenciaban tõrõdelmeflég, hit vagon halál, élet: micor be mártnac halálra mártnac, hog meg hallonc bñneincnec, ęs hog minden érdemõncbõl kętfégbe effõnc: micor ki mártnac életre mártnac, hog ac Christus Iesusba bizzonc czac, mell bizodalom az igaz hit, ęs hog ah hit mellet kereztęnõl ęllõnc, fel támaggonc hitnec, ęs életnec iámborfagánac általa, Rom. 6. Eztis tanul luc meg, micor valakic békefęget ferez nec ab békefęg fęrzęsbe condiõc, modoc, auag czickelec vадnac, kiket mint ac kęt ręfñec, mind ackęt fęlnec meg kellen tartani ęs valami ceremonia, iel vagon kiuel meg erõffitic ab békefęget, mell czikeleket ha valamellic fęl meg tõrend, meg tõric ab békefęg. Mint pęlda Isten Abrahammal friget twn, békefęgęt fęrзе, Istenis fogadást fogada, hog wneki Istene, az az, otalma, üd-

N ij uõzitõie

uőzítőie, élete lenne, ezec Isten felől ac condi-
 ción: Abrahamis fogadást fogada, hog' ű
 benne biznec, mint igaz Istenébe, parantfo-
 lattát tenné, ez világon iámborúl élne, ezec
 ac condição Abraham felől: ez űzést iellel
 erőssíté meg az Isten kőrnűl metéléssel,
 mell dolog iel vala, bizonyág vala, hog' az I-
 sten igazán meg tartá az ű űzést, ha A-
 brahamis auuág az ű maradéca meg tar-
 tánga fogadását: mell fogadást ha meg tő-
 rend az iel semmit nem haónál, Istenis nem
 tartá meg az ű űzést. Példánc az Sidó, kic
 kőrnűl metélkeznec vala, de ah hit ki-
 nec iele vala ac kőrnűl metélés, nem vala
 bennec, idegen Istenbe biztanac, érdemec-
 be, áldozattocba biztanac, meg tagattác az
 Istent kiuel Abraham az űzést tütte vala,
 Abrahamot kőrnűl metélésbe kőuetic va-
 la, hitébe nem kőuetic vala, meg romla az
 űzés. Ezén képen mi ac kerezt viz felett
 kezec czahtonc az Istennel, békeséget tūt-
 tónc vele, ec condiçãoal, em modon, hog'
 ű nekőnc atánc legén, Istenőnc, űduőzítőnc
 vigasztalonc legén, benne bizzonc, idegen
 istenhez ne folamionc: ű hog' minekőnc
 bűnőncet meg botfátta, az űent lélec I-
 stent agga, űduőzit, az őróc életre viően. Ez
 űzést

ſerzéſt kereztſéggel iellel, és mint eg pet-
 ſettel erőſſítettűc meg, mell kereztſégbe az
 igaz hitet fogattuc Iſtenőncnec, és az iám-
 bor életett: ap pap Iſtennec képe, ig kerezt-
 telt meg, ig moſott meg: Kereztellec, mo-
 ſlac, mártlac tégedet Atánac, fiunac, és ſent
 lélecne neuébe. mint azt mondaná: Eddeg
 moſatlan, őrdőgnec, bűnnec fogla voltál, im
 en meg tiſtitlac tégedet, meg moſlac tége-
 det, űduőzitlec, de ig ec condicioual, hog en
 bennem ki Iſten vagoc bizzá, atád vagoc,
 fiamat éretted attam halálra, ki immár atád
 fia, kinec érdemeért adom az ſent lélec
 iſtent: azért im tiſtitlac tégedet en neuembe
 auág en neuemre, az az, en bizodalmamra,
 hog innecten czac en bennem legen bizo-
 dalmad, hited, reménſéged. Ezt mi fel fogat-
 tuc, tudni mint, az igaz hitet, az iámbor éle-
 tet, hog őrdőgnec, ez világnac, teſtőncnec el
 lene mondonc. Itt nem fogattonc ſem but-
 fut, ſem cápát: ſem nem kereztelkettőnc
 ſent Pál, ſent Peter, Bodog aſſon neuére
 hanem czac az eg Iſtennec, ki atá, fiu, ſent
 lélec neuére, hitére, bizodalamára, mell hitet,
 mel bizobalmat, mell eskéſt, fogadáſt el hat-
 tonc, idegen iſtenhez ſolamtonc: ki eg ſent-
 be bizic ki czelekedetébe ki cápaiába, ki ér-
 demébe, ki

bemébe, ki mifébe, és az eg  Istent kinec bi-
 zodalmar , neuére esk tt nc el hattuc, meg
 t rt c az   r     , biz  n és meg másolta:
 vifell c ap pet   tet al leu l n  k l, semmit
 nem ha  n l, meg kere  telkett nc, hit nints
 benn nc, kere    enec nem vagonc. Valaki
 Isten ki l másba bizic pogán az. Euuel bi-
 z          ent P  lis dolgát 1. Cori. 1. azt mon-
 du n: Minem Pál neuébe kere  telkettetec
 meg: minem Pál holt   rettetec meg Acco-
 ris t  mattac vala hamis bar  toc, kic az   en
 tecbe biztatt c vala an népet mint igaz mo-
   tan. L  ttatok   valaki Isten ki l valamibe
 bizic az nem kere    en. valaki Isten ki l va-
 lamibe biztat az hamis predic  tor Istent l
 el   ac  zt, me  or      l el von   on, az   r  c
   lett l el v  laz  t, az   r  c c  rhozatra k  tele  z.
 Illenec am mi papinc, bar  tinc, meg otal-
 maz      c magatoc  t t  l  c. Az viz testi   en
 n   ncket m     a el, az Istenb  li hit  nc lelki
   enn   ncket, b   neinket. Ac k       ab b     
 n  k l nem io, auviz hit n  k l semmit nem
 ha  n l. Ezt acar  m ac kere         l monda
 nom. Ac kere      g nek  nc aytonc ac kere  
   enec k     be, ez   tal     ml  ltatonc az Isten
 fiai k     be, ha meg tartuc az   er        Isten-
      ednec tudod dolgát, ha igaz hitbe vag  ,
 mell bi-

mell' bizonynál tudod hog' meg kereztelked-
tél, ollan bizonynál higged hog' bűnöd meg
botfáttatott. Az víz nem czac víz immár
teneked, hanem bizonynál ieled, petfeted, bi-
zonfágod, gúrúd hog' az Isten kétség nekül
meg botfátta bűnödöt az ű bent fiánac ál-
tala, ki te éretted meg holt, kinec oldalából
vér, víz bármazęc, ki bizonynál te bűneidnec
tízutlattára. Azért monga űduözitęc: Ki hi
uend ęs meg kereztelkedic űduözül, ki nem
hiuend (ha lehetne tízen hattzor kereztelke-
dneķis) cáthozic. Nėkicbe hit nints, řeretet
nints, azt monga: meg kereztelkedtem, a-
maz őrdőngős Simonis meg kereztelkedęc
de azért cárhozott. mondám ap petfēt nem
hářnál leuēl nekül, af ferdēs hit nekül.

AZ VE'G VATSORAROL.

A T testamentum, az ígēret eckēppen
külőmbőznec, hog' az ígēret ettűlis
meg lehet, ki az ígēret vtānnis él, de at testa-
mentum ill' ígēret mell' léřen halo ember-
tűl, mert at testamentomnac nints ereie ha
meg nem baland az, acki tēři at testamen-
tomot. Nem egēb azért at testamentom ha
nem halando embernec vtolfo ígērete. Es
minden testamentom tételbe nēg fogás va-
gőn: acki tēři at testamentomot, ackinek tē-
ři, mi felől

ſi, mi felől mi iofágrúl, mi végre hagga va-
 lakinec iofágát. Az vég vatforán Chriſtus
 téuę at testamentomot, az igéretet az apo-
 ſtalocnac egeß kereztęnfęg képębe, teſtęrúl
 véręrúl téuę az igéretet ez végre, eh haſon-
 ra, bűnőnc nec botfánattára. Azért Chriſtus
 at testamentom túuő, nekőnc az apoſtaloc
 cal tütte, teſtęrúl véręrúl, bűnőnc nec botfá-
 nattára. Eh hitnec ielét miſęnec hijác : ez ige
 Sido ige, Deuter. 16. vg mint alamifnát, a-
 uaę acarat ſęręnt valo áldozatot iedę. Am
 miſę kedęg mondatic áldozatnac, de nem
 engeztelő áldozatnac hanem hála ado áldo-
 zatnac : nem Chriſtus áldozattá, mert ũ et-
 tzer áldozott, ettzer holt meg, Roma. 6. tőb-
 ſő meg nem hal, de mi et ceremoniába em-
 lekezőnc az ű ſent haláláról, hálát adonc
 űnęki rula. Azért monga űduőzitęnc : Ezt
 tegétec az ęn emlekezetemre, vegétec hozzá-
 toc, ac keęer az ęn teſtem, ab bor az ęn vé-
 rem, ęs mell niluán hozzátoc véſbitec, hig-
 gętec az ęn igémnec az ęn igéretemnec ol-
 lan niluán. bizonynal higgétec hog ęn ti éret-
 tetec holtam meg, érettetec ontottam ki
 véremet. azért hittel kell ezt hozzác ven-
 nőnc, higgűc ac Chriſtusnac igéretét igaz-
 nac lenni. ez hitnec általa eggeſſűlőnc, ré-
 ſeltetőnc

ſeltetõnc Chriſtusnac teſtébe, vérébe, mert
 vagõnc az w teſtébõl tetemébõl, Ephes. 5. és
 Hebré. 3. Chriſtusnac réſeſi vagõnc ha álha
 tatos hitõnc benne meg marad mind vé-
 gre. Ac keñeret hozzád véuén azt mongád,
 azt higged hog ac Chriſtusnac ſent teſtét
 vûtted hozzád, ab bort hozzád véuén azt
 higged hog ac Chriſtusnac ſent vérét vût-
 ted hozzád ne oll teſtet vért gondol, mint
 mi vagõnc, hanem ditſõült teſtet, mert mi-
 nemũ ditſõült teſte lelke moſt Chriſtusnac
 hiuén ebbe réſeſültetõnc. Azért ez ielec am
 mi hitõncnec erõſfülésére, bizõnosba tétel-
 mére vannac Chriſtuſtúl ſerezue. Azért az
 vég vatſoránac fũ haſna, hitõncbe bizõnos
 bá téte. és mint hog ſenki ſenkiért nem hi-
 het, azonképen ſenki máſért hozzá nem ve-
 heti, ſenki máſért miſet nem mondhat. és
 miképpen czac élõc hižnec, mert halál v-
 tán nints hit, azonképpen czac élõ embe-
 recnec haſnál, és czac az igaz hitűuecnec
 Hitõncnec azért erõſſítéfere kell ezt hozzánc
 vennõnc, bűnõnc botſánattanac bizõnſágá-
 ra, mert ollan bizõnnál meg botſáttatott
 am mi bűnõnc ha igaz hittel véűuc hozzánc
 mell bizõnnál láttuc, tapáztuc, néldecluc,
 erezűuc ac keñeret, ab bort. Nem ioſberent-

O ſéért,

feért, nem el veřett lúért, nem neheřkes ař-
 řon embereri kell eřt mondani auag mon
 datni, hanem am mi végre ac Christus řer-
 zette, būnōnc botřánattānac bizonosb vol-
 tāra, mell būnōncnec botřánattā ah hitbōl
 vagon, mell hitnec petřete, iele ab bor, eř ac
 keńér. Es mind ac keř řemél alatt kellene
 mindennec hozzāia venni. Meg mondōc
 oda fel, belřō ūduōřřegednec bizonos volta
 ah hit. kŭľřō iořāgos mielkedet kereřt, hit-
 nec petřeti. Azért mint eř vilāgi vramnac
 igéretēbe hog bizonos leheřřec, petřetes le-
 uelét véřem, mell leuel, mell petřet bizon-
 řāgim az adomānnac meg maradāřāra.

Socřor vétkeřōnc, focřor řŭkōľkōdōnc or-
 uořřāg neķŭľ: hog hitem āľhatatosb, erōsb,
 bizonosb leheřřen az igéretbe hozzām vé-
 řem. mell keńér, mell bor, nem vāľtozat ře-
 řént de hitemnec bizonořřā tētele řerént,
 bizon Čhristuřnac řent teřtēt, řent vērét ag
 ā nekōnc. Nag āiandēcoc eřec, řenkinec
 nem kell meg vtāľni acki meg vtāľla, azt
 vtāľla meg acki řerzette. Tugģa az Iřten
 ammi ģarlo voltoncat, tugģa mi modon
 erōřřitřen minket am mi hitōncbe. Az ōrdōģ
 ab būn, ap pocol focacat ki tařitnac hitec-
 bōľ, ha benne erōřřec nem leendnec. Elřō
 hařna,

haſſna, hitõncnec erõſſége: Máſic, az ſerettet-
nekis ſolgál, hog´ egg keñerbõl eſõnc, eg
borbol iſõnc, eg atafiac vagonc, ſerettetbe-
nis eggecnec kellene lennõnc. Ac keñér,
ab bor allacodalom, békeſégnc iele. Ac ke
neret meg fütic, ab buzát meg örlic, nomo-
rufágnac iele, az ſõlõt meg tõric, meg fay-
tollác, kereztnc iedzése. Ac kereztñenec
ſoc ördõge vagon, teſte, ez világ, kéfértet,
nints életõnc nomorufág nekül. Ertüc im-
már hog´ az vég vatſora hitõncnec iele, az
iel kedeg nem egéb hanem láthatatlan
igéretnc auag aiandécnac látható czege.
Ac Chriſtusnac ſent teſtét, ſent vérét nem
láttuc, kibe hitõnc által eggeſfültõnc. eggec
vagonc, w mi bennõnc, mi w benne: minę-
mũ eggeſfüléſt moſt meg nem ęrthetõnc, de
meg láttuc meg ſinrül ſinre. Ab bort, ac
keñeret, auvizet, kibe kereztelkedõnc, lát-
tuc: ęs mell bizonyál láttuc, olı bizonyál kel
hinnõnc Chriſtusnac dıſfõült teſtébe ma-
goncat réſeſecnec lenni, mert at czegeert hi-
iába nem nıttác ki ha bor nintsen ap pin-
czeben. Az vég vatſoráról enñit, máſotzor
talám Iſten acarattából többet ſollonc.

AZ ODOZATROL▷

O ij Ez pa-

EZ papác rende het hitnec ielit czi-
náltác, mi kiualtképpen kettõrûl bol-
tonc czac, ac kereztségrûl, és az vég vatso-
rárol, mert eckettõt tugguc hog Istentûl
vadnac. Em mostániac az odozatrolis focat
bolnac, de meg mondóc oda fel hog min-
den hiti ielbe kettõnec kell lenni, Isten igé
iénec, az az, igéretnec, és állatnac. Az odo-
zatban az ige meg vágon, az állat nintsen,
azért hitnec ielénec nem igen mont hatnóc
de mondhatatlan búcsfég minekõnc az odo-
zat. ez lében Isten igéiénec predicaláfából.
Es ap predicátornac igaz predicálásánac
vg kell hinnõnc, mint ha Isten wnnõnma-
ga volna nekõnc, és bizonynál ûnmaga bol
ap predicátor által, Mat. 10. De hog az odo-
zatot incább meg ertfûc az gonásrol bol-
lõnc keueset. .? . .? .

AZ GONÁSROL

AD Diác ige, Confiteri, némicoron
annát tesen, mint ditfirni, némico-
ron hálát adni, némicoron vallani, gonni.
Immár mi mint hog két állat ellen vétke-
zõnc, Isten ellen ember ellen, azonképpen
kettõnec kell gonnõnc, Istennec és ember
nec, és écképpen kettõ az gonás. Ammicor
kedeg velluc, gonnuc bûnõnket valakinec
hát

hát accor kónörgõnc annac engeztellúc azt kôuettúc wtet. Immár micor Istenne nec gonhuc am mi bûnõnket tehát wtet kôuettúc, engeztellúc, hog az w bent fiánac érdemeért meg botfásson nekõnc. Ember ellen ket képpen vétkezõnc, vag beşédõnckel vag életõnckel. vag lelkébe bántottuc meg vag testébe, ioşágába, hirebe, neuébe. Azért ackiket meg bántottonc, gonñonc meg azocnac, az az, kôueslúc meg, engeztellúc meg, elégitsúc meg. auag ha mi ellenõnc lutt valami botfássonc meg nekic, ha ezt teengúc, iele hog az Istenis meg botfáttá nekõnc am mi bûneinket. Régenten effele fugás, gonás nem volt hanem bõlts embe- reket şerzettenec, azocat Diaconosocnac hittác, most cáplánocnac, kic hez kinec mi náualáia volt ment, vag tanáts kerdeni, vag tanulni valami dologba, vag lelki vi gaztalást venni. Ha valami dologbol ki nem tudott fefelni, ennec tanátsáual élt. ha mit nem tudott hitnec agazatiban, meg kerdette, meg tanulta. Ha bûné nec esmére tébõl félelmes volt, meg rettent, vigaztalást odozatot vutt. Monthatatlan şép dologc volnánac eze mostanis, de tuggátoc men- ni şertelen faytalanfág leßen em mostani

O iij gonásoc

gonásocba. Amaz az Istenec igéieből (sem mi ſentnec érdemét nem monta elô) meg odozta, ezt monduán: Az vr mindenható Isten az w ſent fiának, ac Chriſtus Ieſufnac érdemes halálánac általa meg botfáſſa at te bűneidet. Ez odozatnac hiuen az gono űduözül. Valamicor hiſ az Isten igéienec mindencor odoztatol, de kiualtképpen ha czac témmagadnac ſoland ap pap talám bizonosb lehetz benne. Azért io es ditſéretes ecképpen odoztatnonc. Mindent az w hite odoz meg, mindent az w hitetlenſége kôtöz meg. ha hiſ odozott vag: ha nem, kôtözöt vag. De errül egebcor többet ſollonc.

Ammit igétem vala nectec Atámſiai űdönec, es heſnec enni ſorofſágába im meg attam nem vg mint kellene, de czac mint lehetett. Ha eleget nem tehettem ed dolognac, megis at ti io voltotokért io neuen vébitec: Isten tiſteſſégére czelekettem,

nectec űduoſſégtecre, mell űduoſſéget aggon minekônc Áta, fiu, ſent lélec. Amen. Imág-gatoc érettem.

TABLA▶

At tiż parantfolatnac eleie.	A ij.
Aż Iſteni eſmeretrұл.	A iiij.
Aż emberi eſmeretrұл.	A iiij.
Aż eredet bұnrұл.	A iiij.
Ap parantſolatocrol.	B i.
Ap parantſolat három haſnárol.	B i. ęs iiij.
Aż ſabad acaratrol.	B viij.
Aż Iſten acarattárol.	C iiij.
Aż czelekedetrұл.	D i.
Ac kęt igaſuláſrұл.	D iiij.
Ap parantſolatocrұл ren.	D viij. ęz ij Deig
Ac Credorol.	H i.
Ac Credo agazatirol.	H ij. ęz bõtűig.
Aż imátſagrol.	L ij.
Am Mi atáncrol.	L ij.
Ah hitnec petſętirұл.	M v.
Ah hitnec ielirұл.	M viij.
Aż áldozatrol.	M viij.
Ac kereztſęgrұл.	N z.
Aż vég vatſorárol.	N viij.
Aż odozatrol.	O iiij.
Aż gónáſrol.	O iiij.

Ezenn esmer nec meg mindenec hog

Azt monga űduőžitenc az vég vatforán:

en tanituanim vattoc, ha egmalt beretitec. Io. 13

JEGYZETEK.

Ennek a régi magyar könyvnek egy teljes és egy csonka példánya ismeretes. Amaz az Erdélyi Múzeum könyvtárában őriztetik, emez pedig a M. T. Akadémia könyvtárában. Ritkaságánál fogva nem maradhatott ki ebből a sorozatból.

Nyomatásának helyéről s idejéről nincs benne szó. Azt, hogy Krakkóban, Vietoris által nyomtatott, megállapította Szabó Károly; a nyomtatás évét azonban eddig nem sikerült kideríteni. Révész Imre, a szerző életének körülményeiből azt következteti, hogy 1543 előtt aligha jelenhetett meg, mert, ugymond: «Dévay latin nyelvű műveinek megjelenését s a hazában való szétterjedését 1537 végére, vagy inkább 1538-ra lehet tenni: s hogy a magyar nyelvű hittani kézikönyv 1538—1541-ig nem jelent meg, abból következtethetjük némi valószínűséggel, mert a nevezett évek alatt fennállott az újszigeti nyomda, s Dévaynak Nádasdy Tamással s Sylvesterrel való szoros egybeköttetésénél fogva talán nem minden alap nélkül véljük, hogy Dévay művének a kijelölt időben, Újszigeten kellett volna nyomtatnia; úgyde szakértőink ítélete szerint, Krakkóban nyomtatott az; 1542 és 1543-ban ismét bajosan készülhetett s láthatott világot, mert a nevezett évekre Dévay külföldi bujdosása esik.

Végre, hogy mind a hittani kézikönyv, mind az ének szerzése idejét csakugyan az 1543 utáni időkre tehetjük a lehető legbiztosabb valószínűséggel: erre nézve egyik indokunk az is, mert mindkettőben határozott jelei, sőt bizonyági vannak már a helvét reformátorokhoz való csatlakozásnak stb. (*Dévay Biró M.- életrajza és irodalmi művei. Pest. 1863. 56. 57. l.*)

Azokból az adatokból, a melyek 1863-ig Révész rendelkezésére állottak, nem igen lehetett egyebet következtetni. Fraknoi csak 1880-ban tette közé (*Tört. Tár 1880. 1—12. l.*) Adalékait, a melyekből azt látjuk, hogy Dévaynak 1543 után itthon még zaklatottabb élete volt, mint külföldi bujdosása alatt. Azóta meg azt is megtudtuk Stöckel Lénárd 1545. június 12-én kelt leveléből, hogy Dévay e levél iratásakor már nem élt. A mi az újszigeti nyomdára való hivatkozást illeti, e nyomda történetére 1880-ban közöltem Sylvester két levelét 1536-ból és 1538-ból a R. M. Költők tára II. 489—491. lapjain s többet az Irodort. Közl. III. évf. 89 s köv. lapjain, a melyekből elég világosan kitűnik, hogy miért nem nyomathatott Dévay könyve 1538 körül Újszigeten, valamint az is, hogy mikor a nyomda, működését megkezdhette, egész erejével Sylvester Újtestamentomán dolgozott.

Az ide csatolt levelek egyfelől Dévay életéhez szolgáltatnak újabb adatokat, másfelől művei nyomtatásának s megjelenésének helyére s idejére nézve tájékoznak bennünket. Magának Dévaynak a leveleiből kitűnik, hogy Nádasdy Tamás hírével indult külföldi útjára. 1536-ban kelt négy levelének mindegyike ahhoz van intézve. Az elsőben novem-

ber 10-én értesíti arról, hogy Nürnbergbe, egy csekélyebb bizon kívül, a mennyiben útközben egyszer a ló vele felbukott, szerencsésen megérkezett. Vitus Theodorusnak Dévay latin művéhez 1537. június 1-én írt előszavából eddig úgy tudtuk, hogy Nürnbergben csak a téli utazás miatt megromlott egészsége tekintetéből tartózkodott néhány hónapig: most azt látjuk, hogy útjának egyik célja gyomor- és szembetegségének orvosoltatása volt.

Következő, decz. 1-én kelt levelében azt írja, hogy orvosi kezelés alatt van, és hogy gyomorbajának már javulását érzi, de szeméről nem mondhatja ugyanazt. Említi, hogy Brandenburgi Györgyhöz, a ki nem tudja miért, magához hívatta, legközelebb szándékozik elmenni. «Könyvem rövid idő alatt meg fog jelenni» — folytatja azután. Mindkét levélből világos, hogy Vitus Theodorussal már elindulása előtt levelezett latin műve kiadása felől, mely levelek, az azokat jogtalanul magánál tartó Sárkány Antal révén aligha végkép el nem vesztek. Vitus az egy kötetben megjelent három mű valamelyikének elmaradását ohajtotta s e felett vitatkoztak, míg Dévaynak Nürnbergbe érkezése után szívesen beleegyezett, hogy az egész könyv kiadassék. Harmadik, decz. 3-án kelt levelében ismét említi, hogy könyve rövid időn meg fog jelenni, csak volna a ki a nyomdászt kifizetné. Első levelében hivatkozik arra, hogy Vitusnak hozzá írt leveleit közölte Nádasdyval. Ennek tehát előre volt tudomása az ajánlás szerint különben is Sárvárott írt könyvről s Dévay csak tőle várhatta e kiadás költségeinek fedezését. Hogy miért szól a fizetésről csak így szele mentében? annak okát a Sylvester Újtesta-

mentomának kinyomatására vonatkozó sorokban találjuk meg, hol ennek költségeire ezt mondja: azt hiszem azonban, hogy a pénz most más, ennél sürgetőbb dolgokra volna szükséges.

Dévay latin munkájáról eddig azt véltük, hogy Bázelen nyomtatott. Sculteti könyvének egy sora és az a körülmény, hogy 1537. május 29-től októberig semmi adatunk sincs Dévayról, azt tették valószínűvé, hogy Dévay ez alatt Bázelen járt s művét ott nyomatta. Most e levelek arról győznek meg, hogy könyve Nürnbergben került ki a sajtó alól.

Ki volt az az Ottó, a kire Dévay mint barátjára hivatkozik, a ki kész lett volna Sylvester Újtestamentomának kinyomatására vállalkozni és a kiről ezeknél fogva feltehetjük, hogy Dévay latin munkája nyomtatásának is eszközlője volt? Johannes Ottóra gondolhatunk, a ki *Novum et insigne opus Musicum sex, quinque et quatuor vocum cuius in Germania hactenus nihil simile usquam est editum* — című s I. Ferdinándnak ajánlott művét *Noribergae in celeberrima Germaniae urbe arte Hyeronymi Graphei civis Noribergensis M. D. XXXVIII.* — nyomatta ki. — Adelung Lexiconában ez olvasható róla: Otto (Johann) ein Nürnberger Tonkünstler, und der erste bekannte Notenverleger. Er fing damit an, dass er 1537 sein *Novum et insigne opus musicum 4 et 6 vocum* daselbst in den Druck gab. Darauf errichtete er 1543 einen ordentlichen Musikhandel, und starb 1560. Vergl. Doppelm. pag. 199. — Dévay latin könyvének papírját, betűit tehát általában nürnbergi sajtótermékekkel s különösen Grapheus és a Koberger-féle nyomda örököse, Petreius ez időbeli kiadványaiéval kellene összehasonlítani.

Különös, hogy a nürnbergi gazdag könyvtár és muzeum, a hova a hír szerint első magyar nyomtatványtól (1484) kezdve, a legújabb időkig, a midőn a kassai dominicanusok codexei mázsa számra ugyanoda vásároltattak meg (*Századok* 1870. 352. l.) annyi nyom vezethetne bennünket: még mindeddig nincs kellően átkutatva.

Az a hallgatás, melyet Dévay, nürnbergi barátaival történt megállapodása után, a példányok biztos helyre juttathatása céljából ajánl Nádasdynak, azt is megmagyarázza, miért kellett a könyvnek hely és év nélkül látni napvilágot.

A negyedik, deczember 19-én kelt levélben már nem említi könyvét, hanem arról a miről első és második levelében írt, hogy t. i. az új évre Wittenbergbe szándékozik, határozottan írja, hogy szombaton, decz. 23-án oda indul. Alig képzelhető, hogy ha könyve nyomtatásának befejezése elé akadály gördült volna, a mikor annak legközelebbi megjelenését két előbbi levelében érinti, Nürnbergből távozása előtt kelt utolsó levelében arról meg ne emlékezett volna. Igaz hogy Vitus ajánló levele csak 1537. június 1-én kelt s e miatt különösnek látszik az a feltevés, hogy a könyv nyomása már 1536. deczemberében befejeztetett. Ha azonban a legközelebbi megjelenés kétszeri említését tekintjük, továbbá azt az ovatosságot, melylyel a kiadás helye és éve mellőztetik, a Nádasdy lelkére kötött hallgatást, míg a kiadás példányai elszállíttatnak s végül a Vitus ajánlásának kelte (június 1.) és Dévay elhallgatásának vagy eltűnésének ideje (május 29.) találkozására gondolunk: csaknem bizonyosnak tarthatjuk, hogy Dévay latin könyve 1536. deczem-

berében került ki a sajtó alól s példányailegalkalmasabbnak tartott s előre megállapított időben és helyekre szállíttattak. Vitus ajánló levelénekezzel ellenkező kifejezései alig jöhetnek tekintetbe, ha azokat Dévay decz. 1-én kelt levelének azzal a helyével vetjük össze, mely a *totus liber* megjelenését illető egyetértés megtörténtét tudatja Nádasdyval. E szerint nem is Vitusnak kellett Dévayt sürgetni, hanem Dévaynak sikerült arra Vitust rábírni. A mit tehát Vitus ír, azt a későbbi keltezéssel együtt olybá vehetjük, mint a mi a könyv nyomtatása idejének s helyének titokban tartása érdekében íratott. Ezért nem tartózkodott Dévay sem tovább Nürnbergben, s azonnal Wittenbergbe ment, a mint a könyv elkészült.

Dévay wittenbergi időzését eddig két részre osztottuk. Melanchthonnak Vitushoz 1537. okt. 6-ról Nádasdyhoz pedig okt. 7-ről, kelt levelei erre semmi okot sem szolgáltatottak. Művének Bázélbe képzelt megjelenése vezetett bennünket félre: míg most a mellett maradhatunk, hogy 1537 elejétől októberig egy folytában Wittenbergben tartózkodott. Hazajövele idejéről sincs adatunk, ha azonban ez megtörtént is 1537 őszén, Werner Györgynek Prágából 1538. april 9-én Peregi Albert pécsi préposthoz írt s itt V. sz. a. közölt leveléből bizonyos, hogy csak kevés ideig maradhatott itthon. A telet Krakóban Vietoris Jeromos nyomdász házában töltötte, mialatt magyar nyelven írt könyve ott ki-nyomatott, a melyből a nyomdász, a Prága felé Krakón át utazó Wernernek oly célból adott át néhány példányt, hogy juttasson belőle egyet vagy kettőt Sylvester kezéhez, a ki, ha az új helyesírás

(nova ratio) tetszeni fog neki, talán vele fogja nyomtatni Újtestamentumát; ha pedig azt nem hagyná helyben, ő a Sylvester utasítása szerint is kész a munka nyomtatását elvállalni. Werner a könyv két példányát Peregi Alberthez küldi, hogy egyiket tartsa meg s csak a másikat küldje el Sylvesternek, — ha ugyan oly veszedelmes tanításokat nem fedez fel benne, a mikért annak elnyomását tartaná szükségesnek, vagy legalább nagy ovatossággal juttassa Sylvester kezéhez, mert a szerző, ha ugyan egy azzal a Mátyással, a kit az eгри püspök egykor Kassáról fogságba vitetett, eretnecség gyanújába esett.

Peregi Albert május 9-én Pozsonyból írt levelével (VI. sz.) küldi el a könyv egyik példányát s Werner levelét is Sylvesternek Sárvárra. Örvend, hogy 1532-ből származó ismeretségek, a midőn Krakóban találkoztak, Werner megbízása folytán most megújíthatja. Válaszát várja s ajánlja, hogy ő maga is írjon Wernernek is, Vietorisnak is. — Sylvester, Peregi levelét, visszavárólag, Nádasdynak küldi el. Észrevételeit a külső cím tisztán maradt részére jegyzi fel. A sárvári nyomda művezetőjének hanyagságát már közzé tett leveleiből ismerjük. Vietoris ajánlatát úgy magyarázza, hogy ennek arról tudomással kell birnia. Ő Pereginek is, Vietorisnak is megírta, hogy miután Nádasdy az Újtestamentom kiadásának gondját egészen magára vállalta, annak akarata nélkül semmitsem tehet. Végül, hogy Dévay helyesírását nem minden részében helyesli.

Dévay Orthographiájának megjelenését már Révész 1538-ra állapította meg. Erről van-e itt szó, vagy hittani művéről? ez a kérdés.

Vietoris és Sylvester csupán a helyesírás kérdését érintik. Werner hittani tekintetben a könyvet egyenesen Peregi cenzurája alá bocsátja. Peregi e tisztelet mindenestől Sylvesterre hárítja. Sylvester csak a helyesírásról nyilatkozik.

Az Orthographia első, 1538-diki kiadását nem ismerjük. Az ismeretes kiadáson nem fordul elő Dévay neve. Ha e név az első kiadáson rajta állott volna, semmi ok sem volt arra, hogy a ma ismeretes kiadásról elmaradjon. Werner nem említi az anonymitást, hanem a szerzőt Mátyásnak mondja s egynek gyanítja azzal, a kit az egri püspök elfogott. Midőn a könyv tartalmáról szól, nem különbözteti meg annak nyelvtani és vallásos részét, hanem általában mondja: *quae insunt huic libello, non satis teneo*. Arról a mi az Orthographiában van, Werner ezt nem mondhatta volna. A vallási rész oly egyszerű, gyermekek számára írt imádságokból s egymásmellé sorozott szentírásbeli helyekből áll, hogy ezekről Werner is képes lett volna véleményt mondani. Az imádkozáskori keresztvetés előírása és az angyali üdvözlét megtartása egyrésről, a szentek tiszteletének mellőzése másfelől, lehetek volna a vélemény-nyilvánítás tárgyai ennek az iskolai könyvnek elbírálása körül. Peregi leveléből kitűnik, hogy Wernert mire tartja képesnek, de egyszersmind az is, hogy Sylvester véleményét, épen a Werner által felvetett kérdésre nézve ohajtaná hallani, a mi Dévay hittani művével szemben inkább érthető, mint az Orthographia hittani tartalmával.

Ha e tekintetben még valami kétség főroghatna fenn, annak eloszlatására talán elég Serédi

Gáspárnak szintén Prágából 1538. márczius 7-ről kelt, VII. sz. a. közölt levele, melylyel vélekedésünk szerint ugyancsak Dévay jelen művének egy példányát küldi ajándécul Nádasdy Tamásnak. Serédy a példányt Perényi Péter számára köttette be, de a kapóra jött alkalomtól Nádasdynak küldi el s azt írja róla, hogy annál a *libellus evangelicus*-nál rövidebbet, jobbat s hasznosabbat nem ismer.

Serédi és Werner mindketten hivataluknál fogva időztek Prágában, a hol I. Ferdinánd király az 1538. év első hónapjait töltötte (*M. Országgy. Emlékek II. 25. 69. l.*) Amaz mint főkapitány, emez mint kamarai tanácsos volt jelen.

Ha csupán Serédy levele volna előttünk, azt lehetne mondani, hogy a könyv, a melyet Nádasdynak küldött, Székely Istvánnak szikszói iskolamester korában ugyancsak Krakóban s szintén 1538-ban kiadott *Keresztyénségnek fundamentumárul való tanuság* című könyve lehetett. Ezt a nézetet azzal is lehetne támogatni, hogy a mint utóbb Dévayt Serédy alkalmazta a szikszói iskolamesterségre, épen úgy tőle nyerhette azt a tisztelet Székely is: annál fogva mi sem természetesebb mint, hogy Serédynek, mint patronusának, megjelenése után azonnal megküldötte könyvét. Azonban Bod Athenásából tudjuk, hogy ennek mind első, mind második kiadása iskolai könyv volt, melyet Székely a szikszói gyermekeknek ajánlott, s csak 1546-ban megjelent harmadik kiadásáról írja Bod, hogy az már bővebb, szép tudós munka. Ezért az nem lehetett az a *libellus evangelicus*, melyről Serédy szól, hanem csak a Dévay Orthographiájához hasonló könyvecske.

A másik munka, melyről nagyobb valószínűséggel lehetne állítani, hogy Serédy azzal kívánt kedveskedni Nádasdynak: Gálszétsi Istvánnak ugyancsak Krakkóban s szintén 1538-ban megjelent *A keresztyén Tudományról való rövid könyvecske* című munkája volna. Gálszétsi műve épen úgy elveszett, mint Székelyének a kiadásai, de szakaszainak címét Bod feljegyezte. Ha ezeket Dévay jelen munkájának *Táblá*-jával összevetjük, a két könyv tartalommutatóját hasonlónak találjuk, csak hogy Dévayé bővebb. Nem tudjuk, hogy Gálszétsi könyve megjelent-e 1538 elején, míg Dévayénak megjelenéséről Werner György levele tanúskodik. Serédy nem bizonyos affelől, hogy Nádasdynak nincs-e már birtokában az általa küldött könyvnek egy példánya? Ez arra látszik mutatni, hogy Nádasdy és Dévay összeköttetése nem volt előtte titok.

Vietoris a könyvből több (*aliquot*) példányt adott át Wernernek s arra kérte, hogy abból egyet vagy kettőt juttasson Sylvester kezéhez. Werner midőn Prágában arról győződik meg, hogy ennek teljesítésére nem lesz alkalma, nem valamennyit, hanem csak két példányt küld Pereginek s azt is felhatalmazza, hogy csak az egyiket juttassa Sylvesterhez, a másikat tartsa magának. Werner Prágából ápril 9-én írja levelét Peregihez; Serédy szintén Prágából küldi a könyvet Nádasdynak márczius 7-én kelt levéllel. Az egy havi időköz alatt láthatta be Werner, hogy nem lesz módjában Sylvesterral személyesen találkozni, vagy a többi, általa Prágában szétosztott példány olvasóitól hallott nyilatkozatok után tanácsosabbnak vélte

a. könyvet Peregi cenzuráján keresztül juttatni Sylvesterhez.

Peregi május 9-én küldötte a könyv egyik példányát Sylvesternek. Mire ez azt kézhez vehette, mint Dévaynak VIII. IX. sz. a. mellékelt leveleinek kelte mutatja, a szerző is haza érkezett. Mindkét levél Újvárról (Német-Újvár?) van keltezve; az elsőben Nádasdyt odaérkezéséről s arról tudósítja, hogy a maga dolgairól Sebestyén által élő szóval értesítette s rendelkezését várja. A másodikban arra kéri, hogy ha útra indul (bizonyosan Pozsonyba, a június 15-re összehitt országgyűlésre): ládájának, melyben könyvei vannak, mivel azok nélkül el nem lehet, Pozsonyba szállíttatása iránt intézkedjék.

E két levél helyre igazítja azt a sejtelmet, mintha Dévay visszatérte után ismét Sárvárra ment volna. Azok a körülmények, a melyek a művei nyomtatása körüli titkolózást szükségessé tették, okul szolgálhattak arra is, hogy pártfogója közelében, a kihez való viszonya — mint látszik — semmit sem változott, ne mutassa magát. Első megállapodásának helye most már tudva van előttünk, de az még csak ezután derülhet ki, hogy itt mennyi időt töltött s innen ment-e egyenesen és mikor, Perényi Péterhez?

Minthogy tudomásunk van Serédynek ama szándékáról, hogy a Nádasdynak küldött könyvet tulajdonképen Perényi számára köttette be: nem alaptalan a feltevés, hogy egy másik példánnyal csakugyan megajándékozta Perényit. Ez az ajándék-könyv egyengethette azt az utat, melyen Dévay Újvárról Perényihez jutott s midőn kettőjük közt, az Úrvacsorabeli kenyér átváltozása felett folyta-

tott vita meghasonlást idézett elő, ismét ez az ajándékol küldözgetett és Serédy által minden addig ismert hasonló munkánál jobbnak s hasznosabbnak nyilvánított könyv nyitotta meg Dévay előtt a Serédy oltalma alatt álló szikszói iskola tantermét. (*Fraknoi, Adalékok 4. l.*)

Bővebb fejtegetés helyett elég e könyvnek az *végvatsoráról* szóló fejezetére rámutatnunk s ennek tartalmát Dévaynak, a közte és Perényi közt folyt vitára vonatkozó eme szavaival egybevetni: *Summa controversiae: Panis circumlatus, aut in cancellos inclusus, sacramentum non est. Ille* (Perényi) *pro sacramento habet, conditiones ad integritatem sacramenti pertinentes non admittit.* Itt a 106. lapon: melly kenyér, melly bor, nem változat szerint de hitemnek bizonyossá tétele szerint, bizony Christusnak szent testét, szent vérét aggya nekünk.» Lehet, hogy a könyvnek épen a vitára okot szolgáltatott szavait idéztük.

Ezek szerint Dévay 1536 őszén maga gyógyítatása s kész művei kiadása végett utazott külföldre. Latin műve nem Bázelen, hanem Nürnbergben nyomtatott. — Wittenbergből, ha haza jött is, azonnal Krakkóba ment, hol hittani magyar műve nem 1543 után, hanem 1538 elején került ki Vietoris sajtója alól. — Ennek a példányait vitte magával Werner György Prágába; ezekből küldött Serédy Gáspár Nádasdy Tamásnak, Perényi Péternek. — Ennélfogva Dévay 1538-tól kezdve határozottan a helvét irányhoz csatlakozott. — Krakkóból 1538 tavaszán haza jöven, Újváron állapodott meg. Nádasdy Tamáshoz való viszonya nem változott.

I.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Nürnberg, 1536. november 10.

Post perpetua obsequia etc. gratiam et pacem per Jesum Christum. Norembergam usque, gratia deo, Magnifice Princeps venimus in pace, nec quidquam accidit incommodi, praeterquam quod ego semel cum equo cecidi, idque factum non ipsius, sed meo vitio multum sanguis e naribus effluxit, consultus medicus, sed jam gratia deo sanus sum. Hoc usque equum nondum potui divendere, vereor ne possim tanti, quanti emptus est, foeni et avenae magna penuria et hominum edalia dantur magno. Pridie, quo haec scriberem, accepi habitationem cum tabula, credo non minoris ad septimane tempus rhenense uno. Joannes Farkas dedit fl. 20, quos vel Caspar Leczer vel Volffgangus Pener, quos credo et Dominationem Vestram Magnificam novisse, solvent hic, et Hassagi sumptu in itinere, me adjuvarunt, insuper florenos X. dedit, dabat et plus, sed accipere nolui. Ivit ipse Vittenbergam et a me et a Vito magistro praedicante diligentissime Philippo, et aliis fratribus commendatus. Haec ipsius voluntate scripsi, et quidem soli Magnificentiae Vestrae, petiitque eandem, ut matrem sollicitaret, ne ei deesset; coactus est et Viennae pro debitis suae parentis plus XV. fl. perdere. Cum doctoribus adhuc nihil egi. Expectatur in civitate Optalinus, qui celebrior in tota habetur Germania. Hunc praestolor et ego, et quidem consilio fratrum. Cum Vito magistro, praedicante apud Sanctum Sebaldum jam egi aliquoties quam familiarissime, ejus et litteras Magni-

ficentiae Vestrae ostenderam. Sunt hic boni viri et docti, politia egregie instituta, unum dumtaxat coenobium in quo sunt monachi tres, nonnarum (?) duo, exire liberum, intrare non item, sed nullam habent potestatem vel praedicandi vel alios in suum ordinem recipiendi. Rasippone venit ad nos Gerardinus Tercus, Ungaricae linguae non ignarus, qui inter alia humanitatis officia coepit me allicere, quod si egerem sumptu, acciperem ab eo, ipse enim libenter daret. Miratus sum hominis candorem et pietatem in fratrem, ipse tamen actis gratiis honorifice renui oblatam munificentiam, hic tamen nisi fuisset commendatus bonis viris, nescio gravius forte fuisset. Sarcinula mea adhuc est in itinere; si oculis et ventri consuli possit et bulga non exhaurietur, intrarem et ego Vittebergam et aliquousque apud illos essem, audio multos Ungaros esse istic. Haec in praesentia, alias plura et credo etiam certiora de rebus meis Magnificentiae Vestrae scripturus. Credo Magnificentiam Vestram cum meo famulo id effecisse, quod oportuit. Eandem Christus Iesus ad multa tempora, cum sua honestissima conjuge conservare dignetur Amen. Norenbergae in profesto Martini Anno salutis 1536.

*Dévay M. Vestrae
Mancipium etc.*

Kívül:

Spectabili ac Magnifico domino Thomae de Nádasd domino et patrono mihi semper observandissimo.

Ad Sarvar.

Eredetije fél iv 2-rét, a zárlatán zöld pecsétnyomával.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

II.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Nürnberg, 1536. deczember 1.

Obsequia, orationes, gratiam, pacem. Accepi ex literis Ambrosii Hilarii, fratris mei, Magnificentiam Vestram Viennam velle venire ad regem; utinam concluderent bona. Hic de novis Turcarum in Sclavoniam et Ungariam impressionibus varia feruntur, velim sane si irrita essent, nam si vera sunt, vel prima fronte Velike impetum eorum sentit. Nunc jam sum in cura medici, stomachi sanitatem, magis quam oculorum sentio. Die lunae proxima ad Georgium Marchionem, qui a Norinberga quinque milliaribus habitat, volente deo proficiscor, rogavit enim me, ut veniam ad se. Quid velit nescio. Equum necdum vendidi, sumptus intollerabilis, et vereor ne non possim vendere aut saltem florenis 16, foenum centenario emitur et appenditur, aut ipsi marchioni, quancunque voluerit vendam. Liber meus brevi prodibit. Vitus praedicator apud Sanctum Sebal dum, alioquin vir doctus, qui profecto aliquot millia hominum habet semel in praedicatione sua, non vellit controversiam, quam prius non admittebat, sed ex corde, et toto affectu vult, ut totus liber videat lucem. Nuper quaerebam, quid impietatis invenisset in eo, nihil sane, respondit, charissime Mathia et hoc mihi summopere placet, subjunxit, quod salutem per solum Christum portam, ita maxime urget. E Vienna aliquot litteras dederam ad me Antonio Sarkan, cum adhuc essem domi, unas ex illis Sarkan resignavit, in quibus tractabatur nostra controversia, nec restituit, quamvis rogaverim et scripserim pro eis. Iam ab ipso Hassági intellexi, quod

hoc sparsere me ignorasse ea quae praedicavi et propter hanc causam veni in Bavariam, ut discerem certiora, haec et Zalaj dicebat a parente Magnificentiae Vestrae audivisse, sed tunc ego putabam, haec inania esse. Gratia deo, quod isti ne verbum quidem mihi contulerunt, sed ubique eodem sede insedimus, sed miror Antonii unitatem, qui cum nec Christianus sit, nec Ethnicus, sed ex his duobus unus, conflatus nebulo et scurra audet se in alienam messem ingerere et suae humanitatis immemor, ut fidei suae commissas litteras non reddidit tantum, sed resignatas prostituit aliis, de eo in praesentia plura non scribam. Accepi ab eodem Vito multos Ungaros esse Vittembergae, ad ferias epiphaniarum volente deo, forte videbo eos, scripsi Hassági, sed adhuc non habeo relationem. Magnificencia Vestra urgeat parentem eius, ne ei desit, mihi sane magno adjumento extitit; placet fratribus, ut editio libri ne innotescat multis, donec exemplaria deferuntur, ne a correis malis impediatur, quare et Magnificencia Vestra non cuilibet dicat. Me Magnificenciae Vestrae, eandem Christus Iesus conservet cum sua conjuge et familia amen. Norembergae secundo die Andreae. Anno salutis 1536.

*Devai Vestrae Magnificenciae,
Mancipium.*

Kívül:

*Spectabili ac Magnifico Domino Thomae de Nadasd
Domino et patrono meo semper observandissimo.*

Ad Sárvár.

Eredetije fél iv 2-rét, zöld viaszba nyomott papirossal borított pecsétjének alakja kivehetetlen.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

III.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Nürnberg, 1536. deczember 3.

Post obsequia et orationes. Gratiam Christi etc. In feriis divi Andreae apostoli de rebus meis abunde scripsi Magnificentiae Vestrae, hic multa feruntur ex parte Turcarum, nescio si vera, velim quam maxime, si falsa essent. Valentinum Török dicunt defecisse ad Joannem. Est hic civis quidam, Volfgangus Perner, qui etiam mihi nonnihil amicitiae officia exhibuit et a me et ab aliis audivit Magnificentiam Vestram ad regem Viennam velle venire, qui dicit ex parte quarundam mercium cum suis fratribus, litteras Magnificentiae Vestrae habere, qui magnopere rogat, Magnificentiam Vestram uti ipsi regi super solutione debiti loqueretur, dicit fore ex summa 80,000 fl. vel remissurum vel donaturum fl. 100, si ita res habet, debet etiam Magnificentia Vestra nonnihil pro hac re apud regem laborare. Dicunt Francum illedere caesari, quod voti compos fieri non potuerit et novum pactum Barbarusam cum eodem fecisse. Fertur et summam pestem vel summum pontificem excessisse, timendum ne eo peior sufficiatur. Ad futuram aestatem nil boni divinatur ex parte Turcae et vereor ne non Ungaria sentiat furorem. Postridie postquam hec scripsi, volui ire ad marchionem, quid istic egerim, scribam Magnificentiae Vestrae. De meo libro scripsi in superioribus litteris, qui prodibit brevi, si esset, qui calcographo numeraret. Novum Testamentum possit cudi hic ungarice, meus enim amicus Otto susciperet hunc laborem, super hoc aliis fratribus scripsi, sed credo, alia nunc esse graviora

negotia ad quae pecunia opus esset. Me Magnificentiae Vestrae commendo, eandem Christus Jesus ad multa tempora conservet Amen. Norembergae 3. decembris Anno salutis 1536.

Matthias Devaj

Magnificentiae Vestrae Mancipium.

Kivül :

Spectabili ac Magnifico Domino Thomae de Nadasd, domino et patrono mihi semper observandissimo.

Eredetije fél iv, 2-rét, zöld viaszba nyomott pecsét nyomával.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

IV.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Nürnberg, 1536. deczember 19.

Obsequia, orationes, gratiam, pacem. Cum nanciscor idoneos tabelliones non possum non scribere Magnificentiae Vestrae. Stomacho utcunque consultum est, oculis non item. Optalminis, donec fui apud marchionem, venerat Norembergam, sed iterum rediit domum, quocum nec loqui potui. Hunc unicum laudant in tota Germania hac in re expertissimum, ego deo duce sabato sequenti Vitembergam versus solvam, medicum in redeundo, si deus voluerit, vel in propria domo quaesiturus, est sub ditione marchionis Georgii, quem credo Magnificentiam Vestram optime novisse, qui me in eadem civitate sua excepit humanissime, equum tanti quanti emptus est, habet, insuper florenos 20 Rhenenses dedit, una tantum coena potui cum eo esse, nam alio die

domum properabat ad Olcpoch (Onolzbach). Cum doctore Joanne Raymon, qui egit Budae, multa locutus sum, qui Magnificentiam Vestram novit bene, qui et convivio me excepit, dixi. Ex pecunia Hassagi praeleer sumptus in itinere accepi florenos X, rogo Magnificentiam Vestram, urgeat parentem suum pro mittenda pecunia. Petit item Magnificentiam Vestram magnopere ut et ad sequentem annum agat istic ubi est, dedit jam ad me litteras, sanus est, plures 2100 studentibus dicit esse etc. Caesarem omnino ad Hispanias rediisse persuasum habent, unum exemplar pasquilli est, quod exprobrat caesari voticompotem non potuisse fieri de Gallo. Hic de Turca multa feruntur, rogo Magnificentiam Vestram, scribat mihi cum potest, de rebus Ungaricis, quae scripta possim et aliis nonnullis cupidis ostendere, hic nam nihil habemus. In Anglia inter regem et reginam magnos tumultus exortos esse dicunt. Magnificentiam Vestram Christus Jesus conservet. Norenbergae feria tertia ante Thomae apostoli Anno salutis 1536.

Devaj M. Vestrae
deditissimus.

Nunc hic hyems maxima est.

Kivül:

Spectabili ac Magnifico domino Thomae de Nádasd,
domino mihi semper observandissimo.

Ad Sárvár.

Eredetije fél iv, 2-rét, zárlatán zöld pecsét nyomával.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

V.

Werner György Peregi Albertnek.

Prága, 1538. ápril 9.

Reverende mi Domine Praefecte salutem et plurimam mei comendationem. Si Dominus Blasius noster ad vos pervenit, non potest meus in hanc aulam adventus latere R. D. Vram. Nam et ipse cum domo profiscisceretur, apud me fuit, et litteras a me accepit, quibus Rev. D. Vestram de protectione mea feci certiores. Cum Cracoviam venissem in hoc itinere, Hieronymus Vietor chalcographus, qui de Sylvestro novi, ut dicitur, testamenti interprete inquit, quem admodum aliis litteris R. D. Vrae significavi, exhibuit mihi aliquot exempla libelli cujusdam hungarici, rogans ut unum atque alterum ad ipsum Sylvestrum perferri curarem. Cum vero ad hoc efficiendum nulla mihi succurrat ratio, mitto ea ad R. D. vestram, cui si qua se dabit occasio, ne gravetur quaeso porro ad illum transmittere. Affectat ea re hoc unum chalcographus, ut illi innotescat, et aliquem gustum laboris sui exhibeat, quum nova quadam ratione scribere hungarice coeperit, hungaro quodam iuvene neque indocto, neque inelegante, quem domi suae alit authore. Cuius ratio si probabitur Sylvestro, hoc facilius confidit fore, ut versionem novi testamenti si quam paratam habet, sibi tradat excudendam. Quod si non probabitur, pollicetur idem se eam, quam Sylvester praescripturus est, diligentissime secuturum et observaturum. Credo R. d. vram ex his facile intelligere, quanta cupiditas hominis animo ad consequendum hoc opus incesserit. Si quid autem ei R. D. Vrae vel studium, vel suffragatio apud Sylvestrum prodesse potest,

ne molestum sit rogo R. D. Vrae, efficere, ut ejus cupiditati satisfiat.

Porro quae insunt huic libello, non satis teneo. Quia tamen author ejus, si tamen is est Mathias, quem Rsmus quondam Dominus noster Agriensis Cassovia extractum istuc captivum adducendum curavit, in suspicionem venit hereseos, si R. D. Vra cognoverit in eo quaedam esse, quae periculose docentur aut dantur in vulgus, aut premendum eum, aut caute ad illum perferendum curabit. Quid autem et ipsa R. D. Vra egerit, et quid Vietori a Sylvestro expectandum sit, rescribet eadem ad me, quamprimum comperti aliquod est habitura, ut habeam, quod illi respondeam, qui me hac de re nunquam desinit sollicitare. Est vir bonus, qui studio habet, ut quam plurimis quantum potest inseruiat, eoque nomine dignus est, ut eius commodis faveamus. Ego me haud ita multos dies hic consumpturum esse spero. Revocat me domum ingens desiderium meorum, quos non satis idoneo tempore deseruisse videor. Certe quantum per me stabit, haud committam, ut proximis feriis paschalibus hic inueniar. Quae hic exstant nova, quae quidem mihi nondum licuit cognoscere, puto Rev. Dnum Jauriensem diligenter ad R. d. Vram perscribere. Dominus Deus eandem servet et sospitet. Datum Pragae 9. die Aprilis anno 1538. servitor Geor. Ver-
nherus m. p.

Alterum libellum satis erit ad Sylvestrum mittere. Alterum d. vra pro se si voluerit, poterit retinere.

Kivül:

Reurdo domino Alberto (de Pereg) Praeposito O. Q. Regio Consiliario et Praefecto Camerae hungaricae imo et amico observandissimo.

Eredetije egész íven. Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

VI.

Peregi Albert Sylvester Jánosnak.

Pozsony, 1538. május 9.

Egregie ac erudite vir, domine et amice honorandissime. Salutem et amicitiae commendationem plurimam. Quamvis D. V. parum mihi de facie nota esse videatur, nisi si nondum animo suo excidisset commercium illud, quod mihi in anno domini 1532 (siquidem hoc recte teneo) Craccouie tunc interesserat, dum nuncius apud Regem Poloniae existens, farraginem erasmicarum epistolarum emeram. Qui quidem liber apud me existens etiamnum, memoriam illius paucarum admodum horarum, consuetudinis, ob oculos ponit, ac plane animum refricat. Quae autem ut exsuscitetur consuetudo, et novo quodam coulescat incremento, facit vel potius dedit argumentum summa petitio domini et fratris mei Georgy Wernery consilarii regii ac magistri camerae huius, in qua et ipse inter alios locum unum obtineo, cuius petitio quam sit amica et quid per me fieri exoptet, in emendandis vel probandis libellis illis quos doctor Mathias Deway opera hieronymi Vietor excudendos cupiat, ex eiusdem literis hic in specie inclusis licet dominationi vestrae cognoscere, quibus adiunxi vnum exemplar etiam libelli illius. Jam inde existimo dominationem v. memineri pro amicis ultro se offerentibus officii, idque cum ad unam, tum vero maxime ipsius sui Vernerii, hominis alioquin in utraque lingua praestantissimi petitionem studiose facturam, quod amborum

votis respondere ex sententia videatur ; lectis igitur literis ipsis, tandem velit eas cum animi sui certa significatione iterum ad me remittendas curare, ut ego et Verno et Calcographo craccouiensi quid in emittendo in lucem libello faciendum ulterius sit, possim perscribere. Verum ad incrementum honoris dominationis vestrae pertinere putarem, si ipsa haec literis sola ad utrumque perscriberet. Me dominationi vestrae commendo, quam Christus seruet ac sospitet. Datum Posony 9. Mai Anno domini 1538.

Albertus de Pereg,

Praepositus-Quinqueecclesiensis, Consiliarius regni et Camerae eiusdem praefectus.

Kivül :

Egregio domino Magro Joanni Silvestri Bonarum literarum professori in Saarwar Agenti, nobis domino amico et uti fratri honorandissimo.

A külső czímtől oldalt Sylvester kezétől :

Haec mihi non scriberet Vietor ut ego ariolor, nisi intellexisset Strutium nihil efficere. Sciebat enim iam in Hungaria esse imprimendo Magistrum. Mathias enim Vienna perscripserat.

Exemplum harum literarum eadem remittat.

Respondi Alberto praeposito et Vietori me nihil tentare sine voluntate do. v. m. propterea quod omnem edendi novi testamenti curam eadem in se recepisset et quod rationem scribendi in nostra lingua Matthiae nostri non in omnibus probarem.

Eredetije egész íven.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

VII.

Serédy Gáspár Nádasdy Tamásnak.

Prága, 1538. márczius 7.

Spectabilis et Magnifice Domine, Amice nobis plurimum observande. Post salutem mei ipsius commendationem. Postea ut Regia Majestas, dominus noster clementissimus intellexit, quod Magnifica Dominatio Vestra simulque alii domini juxta priorem nostram petitionem ad litteras parati sunt et propensi pro Spectabili Magnifico Domino Ludovico Pekri fide jubere, habuit non parvam intercessionis Illustris Dominae ducis (igy) Masoviae omniumque nostrum rationem, ipsique dominae in rebus eandem gratiosam relationem f., ut videlicet jussu suae Majestatis ipsa se in pr. simul cum fidejussoribus aut eorum litteris propediam conferat, ubi tum visis fidejussor missioni gratiose consulere volet. Certe, quamvis dominum Pekri odium potius sibi apud Magnificentiam Vestram, quam id meriti habere, ut dignus hoc Magnificentiae Vestrae videatur. Facit tamen Magnificentia Vestra in hac re nihil non laude dignum, ideo quod huic cognoscere nemo non poterit Magnificentiam Vestram atque etiam alios dominos cum ea mutuis erga amicos etiam non admodum satisbenemeritos officiis sedulo gratificari studiosos esse. Nosquoque valde ab ea grato id animo accipimus sane eidemque pro tali tantaque erga praefatum dominum et amicum nostrum benivolentia atque favore immensas agimus gratias non minoris ducentes id amicitiae ac si nobis collatum fuisset, pro quo Magnificentiae Vestrae omnes felices et prosperos successus

praecamur favemusque ex animo. Ceterum scimus Magnificentiam Vestram eminus ad hostes Christiani nominis Turcas habitare, fideleque concionatore opus habere. Mittimus idcirco eidem per praesentium ostensorem, dominum Herkowith, libellum quendam evangelicum, succinctum quidem et pusillum satis, talem tum eumque, quod nos ad hunc diem brevius quidem sed melius quidquam et magis proficuum ne in majoribus quidem codicibus reperimus. Quem ut a nobis Magnificentia Vestra bono animo accipere gratumque habere velit, diligenter rogamus. Feceramus namque ipsum domino Petro de Peren illigare, ut ex titulo a foris cognoscere licet, ob festinationem tamen praesentium ostensoris fieri non potuit, ut alium fecissemus hujus loco Magnificentiae Vestrae illigari facere, quin potius illi duximus demum hujus vice alium curare illigandum. Si vero forte is libellus etiam prius apud Magnificentiam Vestram habitus fuerit, non refert quidquam, quin imo exinde ipsa Magnificentia Vestra colligere potest, nos eum esse, qui saluti tum corporis, tum animae Magnificentiae Vestrae quantum in nobis est libentissime velle consulere, eidemque omnia felicia optaremus ex animo. Si est igitur prius apud se par libelli huius, poterit at hunc forte alicui bono amico suo dono mittere. Nova non dubitamus (Dominationem) Vestram ex Spectabilis Magnifici domini Leonardi de (Vels ?) generalis capitanei Regiae Majestatis in regno Hungariae . . . ris plane cognovisse. Quod superest Magnificentiam Vestram cupimus feliciter valere. Ex Praga septima die mensis marcii anno domini 1538.

*Caspar Sredi,
partium superiorum capitaneus
Regiae Majestatis.*

Kívül:

Spectabili et Magnifico domino Thomae de Nadasd, Thavernicorum Regalium Magistro et Regnorum Croatiae et Dalmatiae Bano domino et amico nobis plurime honorando.

Eredetiye egész iv 2-rét. Egy nagy darabja valami romboló hatású tintával leöntve kihullott. Zárlatán vörös viaszba nyomott pecsétnek nyoma.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

VIII.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Újvár, 1538. május 30. és jún. 6. között.

Post perpetuam orationum et obsequiorum meorum commendationem, gratiam ac pacem per Christum Jesum. Intellexi dominum Sarkan ad Magnificentiam Vestram iturum et quia per Sebastianum nihil potui Magnificentiae Vestrae scribere, ne negligentiae nota mihi impingatur, paucis jam scripsi. Deus fortunet negotia Magnificentiae Vestrae, det sapientiam ac virtutem, ut suae expectationi possit respondere, nam hoc pane cottidiano, quam egeamus praesertim hoc periculosissimo tempore res loquitur ipsa, nec est humanitatis virum tam deploratis rebus consulere, nisi adsit manus dei nostri, quam sedulo precemur necesse est, qui igitur est adiutor in tribulationibus, quae invenerunt nos, adsit sua gratia, gubernet, reget ad sui nominis gloriam etc.

Iterum auditur hostis nostri irruptio, quod oscitanter aulem agant, quorum interesset, nemo nescit. Vereor ne

poenas contempti verbi dei et tyrannidis inauditae principum daturi simus. Solaretur me illud serere, nemo desperet meliora lapsis, si viderem innovari homines, si pararent viam domino rectam fide, charitate, sedulitate, oratione juvenescerent, sed peccati senio ita obducti potius esse videntur, ut propemodum omnis caro corrupisse viam suam manifestis flagitiis testetur, hic Magnificentia Vestra videt clarissime; ac quia charta quoque deficit, et ego desinam loqui, de rebus meis per Sebastianum nostrum viva voce Magnificentiam Vestram nunciavi. Expecto ejus voluntatem, quam Christus diu conservet Amen. Ex Ujvár inter octavas ascensionis domini Anno salutis 1538.

Dévaj M.

V. deditissimus.

Kivül:

Spectabili ac Magnifico domino Thomae Nadasdi Bano ac Comiti etc. domino et patrono observandissimo.

Eredetije fél ívnél kisebb. Pecsétje papirossal borított zöld viaszba van nyomva, paizsban kardot tartó kart ábrázol, fölötte M. D. betűk.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

IX.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Újvár, 1538. június 10.

Praemissa obsequiorum et orationum commendatione Gratia deo, Domine Magnifice, salvus redii ad Ujvár hodie et dominus Franciscus redibit, nam ejus prodromus sive procurator jam venit, credo hodie adhuc scri-

bet Magnificentiae Vestrae. Si ad diem, quo Magnificentia Vestra itineri se accingit, Ioannes magister et doctor non redibit, tunc vel Jacobus magister de mea ladula Posonium deferenda aliquem vel dominum Sarkan vel ipsum Komlosi certiore faciat, quae sit, ne loco meae Magistri Joannis cista deportetur, nam et ipse similem prope modum habet, et rogo Magnificentiam Vestram, ne relinquatur nam absque illa et libris in ea contentis carere non possum. Magnificam Dominationem Vestram Christus ad multa tempora diuque nobis conservet. Ex Ujvár secundo die pentecostes Anno salutis 1538.

Dévaj,

Magnificentiae Vestrae deditissimus.

Kívül :

Spectabili ac Magnifico Domino Thomae Nadasdi Comiti comitatus Ferrei Castri ac Bano etc. domino et patrono observandissimo.

Eredetije negyed ív. Papirossal borított zöld viaszba nyomott pecsétjén kivont kardot tartó kar s M. D. betűk láthatók.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

25th Nov 1911

Dear Mr. [illegible]

I have just received your letter of the 21st inst.

and am sorry to hear that you are

unwell.

I hope you will be able to return to

work soon.

Yours faithfully

[illegible]

I am, Sir, very truly yours

[illegible]

Epistolæ Pavli lingua Hvngarica donatæ. Az zenth Paal leueley magyar nyelven. Fordította Comyathy Benedek 1534. Szilády Áron jegyzeteivel.

8-rét frt 3.—

Az keresztyensegnek fundamentomirol valo roeuid keonywechke. Irattatot Telegdi Miklos mester által 1562. Szilády Áron jegyzeteivel. 8-rét frt 1.—

Nouum Testamentum seu quattuor euangeliorum volumina lingua Hungarica donata, Gabriele Pannonio Pesthino Interprete. 1536. Szilády Á. jegyzeteivel. 8-rét frt 3.—

Szegedi Gergely énekeskönyve 1569-ből. Szilády Áron tanulmányával Sz. Gergelyről s énekes könyvéről. 8-rét frt 2,50

Régi magyar költők tára. Szerkeszti Szilády Áron. N. 8-rét, öt kötet. Egy-egy kötet ára frt 2.—

Költészetünk Mátyás király idejében. Irta Szilády Áron. (M. T. Akad. Évkönyvei XVI. k. 1 dar.) frt 1.—

**Irodalomtörténeti közlemények. Szerkeszti Szilády Áron. Megjelenik évfolyamonként 4—4 füzetben. N. 8-rét. Ára egy-egy évfolyamnak frt 5.—
Egyes füzet ára frt 1,50**

Temesvári Pelbárt élete és munkái. Irta Szilády Áron. N. 8-rét frt —.80

Megrendelhetők a M. Tud. Akadémia könyvkiadó-hivatalában.

